

**UCHWAŁA NR XXVIII/249/16
RADY MIEJSKIEJ W BEŁCHATOWIE**

z dnia 24 listopada 2016 r.

w sprawie przyjęcia dokumentu pn. "Gminny Program Rewitalizacji Bełchatowa na lata 2016-2022 "

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 i poz.1579) oraz art. 14 ustawy z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777, z 2016 r., poz. 1020, poz. 1250) Rada Miejska w Bełchatowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się dokument pn. "Gminny Program Rewitalizacji Bełchatowa na lata 2016-2022" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

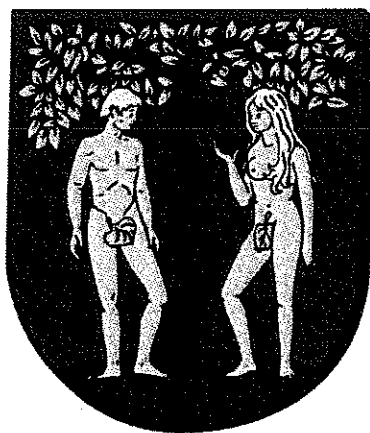
**Wiceprzewodniczący Rady
Miejskiej w Bełchatowie**

Józef Wodziński

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/249/16
Rady Miejskiej w Belchatowie
z dnia 24 listopada 2016 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI BEŁCHATOWA NA LATA 2016-2022

Opracowanie:

AGERON
P o l s k a
International Consulting & Market Research

na zlecenie
Urzędu Miasta Belchatowa
listopad 2016

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w Mieście Bełchatów oraz skali i potrzeb rewitalizacyjnych	9
2.1. Sfera społeczna	14
2.1.1. Struktura społeczno-demograficzna	14
2.1.2. Edukacja i poziom oświaty	17
2.1.3. Kultura	21
2.1.4. Ochrona zdrowia	23
2.1.5. Pomoc społeczna	25
2.1.6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	34
2.1.7. Frekwencja wyborcza	36
2.1.8. Działalność organizacji pozarządowych	37
2.1.9. Sfera społeczna – wnioski	43
2.2. Sfera gospodarcza	46
2.2.1. Gospodarka i rynek pracy	46
2.2.2. Tereny inwestycyjne	50
2.2.3. Stan i struktura bezrobocia	51
2.2.4. Sfera gospodarcza - wnioski	57
2.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	58
2.3.1. Użytkowanie gruntów	58
2.3.2. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	60
2.3.3. Infrastruktura techniczna	65
2.3.4. Przestrzenie publiczne oraz infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	71
2.3.5. Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski	75
2.4. Sfera środowiskowa	76
2.4.1. Stan środowiska naturalnego	76
2.4.2. Obszary prawnie chronione i tereny zieleni	78
2.4.4. Substancje szkodliwe	80
2.4.5. Sfera środowiskowa - wnioski	81
2.5. Czynniki i zjawiska kryzysowe w mieście Bełchatów: wnioski	83
3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Mieście Bełchatów	84
3.1. Procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	84
3.2. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – wyniki analiz wskaźnikowych	86
3.2.1. Przystępczość	86
3.2.2. Wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	87
3.2.3. Poziom ubóstwa i wykluczenia	89
3.2.4. Poziom bezrobocia	90
3.2.5. Stopa bezrobocia długotrwałego	92

3.3. Czynniki i zjawiska kryzysowe na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji oraz potrzeby rewitalizacyjne _____	96
4. <i>Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)</i> _____	102
5. <i>Cele rewitalizacji i kierunki działań</i> _____	103
5.1. Cele rewitalizacji _____	103
5.2. Kierunki działań rewitalizacyjnych _____	108
6. <i>Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych</i> _____	112
6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne _____	112
6.2. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne _____	116
7. <i>Mechanizmy zapewnienia komplementarności</i> _____	120
8. <i>Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi</i> _____	127
9. <i>Szacunkowe ramy finansowe GPR</i> _____	135
10. <i>System realizacji (wdrażania) Gminnego Programu Rewitalizacji</i> _____	135
11. <i>System monitoringu i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji</i> _____	141
12. <i>Wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego</i> _____	145
13. <i>Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty</i> _____	151
14. <i>Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</i> _____	152
Załącznik nr 1. <i>Opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych</i> _____	154

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to, według ustawy z dnia 9 października 2015 roku, wieloletni proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, mający na celu wyprowadzenie obszarów miasta dotkniętych różnymi problemami ze stanu kryzysowego. Dzięki rewitalizacji miasto powinno stać się bardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Obszary wymagające rewitalizacji to nie obiekty i nieruchomości, wymagające renowacji – zabytki, czy remontów kapitalnych – obiekty przemysłowe, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno-gospodarczych, w tym oczywiście związanych z procesami przeprowadzenia kapitalnych remontów obiektów zabytkowych, ale przede wszystkim mających na celu przezwyciężenie kryzysu społecznego i zastoju gospodarczego, zmianę mało atrakcyjnego wizerunku danego obszaru, ponowne uruchomienie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Przez proces rewitalizacji tworzy się szansę zwiększenia bezpieczeństwa społecznego, przełamania impasu gospodarczego oraz stworzenia warunków ekonomicznych dla potencjalnych inwestorów, jak również dzięki atrakcyjności miasta przyciągnięciu ludzi operatywnych i otwartych na nowe wyzwania. Podstawą wszystkich działań rewitalizacyjnych jest przede wszystkim odpowiedź na zidentyfikowane problemy społeczne, działania w sferze gospodarczej, planistycznej, technicznej oraz środowiskowej powinny mieć wyłącznie charakter komplementarny.

Gminny Program Rewitalizacji ma charakter strategii funkcjonalnej w gminie, jest to bowiem dokument dotyczący różnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego jednostki terytorialnej. Musi zatem być powiązany z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, przede wszystkim „Strategią Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022”, będącą strategią wiodącą w mieście. Gminny Program Rewitalizacji jest również dokumentem kierunkowym, obejmującym duży obszar tematyczny i dane z wielu dziedzin gospodarki miejskiej. Najważniejszym celem rewitalizacji ma być wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Cel ten powinien być osiągnięty bez wątplenia w oparciu o specyficzne dla danego obszaru zasoby i przewagi konkurencyjne, jednakże na rewitalizację należy patrzeć dużo szerzej, charakterystyki miasta we wszystkich obszarach jego funkcjonowania – od infrastruktury komunalnej poczynając, poprzez gospodarkę mieszkaniową, kończąc na polityce społecznej.

Pamiętać przy tym należy, iż rewitalizacja służyć ma przede wszystkim stworzeniu odpowiednich warunków do poprawy bytu „tkanki” społecznej znajdującej się na rewitalizowanym obszarze. Trzeba także zwrócić uwagę, iż jest to proces kompleksowy, dotyczący wybranego obszaru zamieszkanego przez grupę społeczną dotkniętą określonymi problemami. Poza tym jest to proces ciągły, efekty rewitalizacji nie pojawią się od razu, dlatego tak ważnym jest przygotowanie długotrwałego programu, który mimo zmian kadrowych będzie konsekwentnie realizowany przez władze miasta.

Planowanie i wdrażanie programów rewitalizacji przez samorząd terytorialny wymaga właściwych form współpracy pomiędzy jego jednostkami organizacyjnymi. Koniecznym jest również zapewnienie odpowiedniej koordynacji pomiędzy wydziałami i jednostkami organizacyjnymi znajdującymi się w Urzędach Miejskich, zajmującymi się tematami na pozór odległymi (np. pomoc społeczna, infrastruktura, zapewnienie bezpieczeństwa).

Ważne dla przeprowadzenia efektywnej rewitalizacji w mieście jest dokładne określenie interesariuszy rewitalizacji, a przede wszystkim takie przeprowadzenie procesu, aby włączyć w niego szeroko rozumianą społeczność lokalną – mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców. Zintegrowany charakter działań rewitalizacyjnych powinien również przejawiać się w tworzeniu partnerstw publiczno-prywatnych, których celem będzie przeprowadzenie konkretnych działań i projektów. Być może będzie to wymagało wprowadzenia zupełnie nowego sposobu zarządzania danym obszarem. Zwykle administrowanie obszarem rewitalizacji i działaniami prowadzonymi w jego granicach nie wystarczy, aby podołać wyzwaniu kompleksowego i partnerskiego działania na rzecz odnowy zdegradowanego rejonu. Dlatego należy zaplanować zaimplementowanie nowatorskich narzędzi zarządzania rewitalizacją obszaru.

Należy zatem pamiętać o partycypacyjnym charakterze rewitalizacji – udział w procesie aktywnie biorą interesariusze, zadaniem władz lokalnych jest natomiast koordynacja i odpowiednie zaprogramowanie procesu.

O sukcesie Gminnego Programu Rewitalizacji decydować będzie przede wszystkim aktywność podmiotów zaangażowanych w jego realizację, a także umiejętności zdobywania dodatkowych środków finansowych, nie tylko pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Tylko równoczesne działania łączące trzy sektory (społeczny, gospodarczy i przestrzenny) mogą przyczynić się do przełamania kryzysu społeczno-gospodarczego rewitalizowanych dzielnic. Wiąże się to jednak z koniecznością i umiejętnością negocjacji z partnerami społeczno-gospodarczymi i zaangażowania jak najszerszej grupy osób w opracowanie Programu.

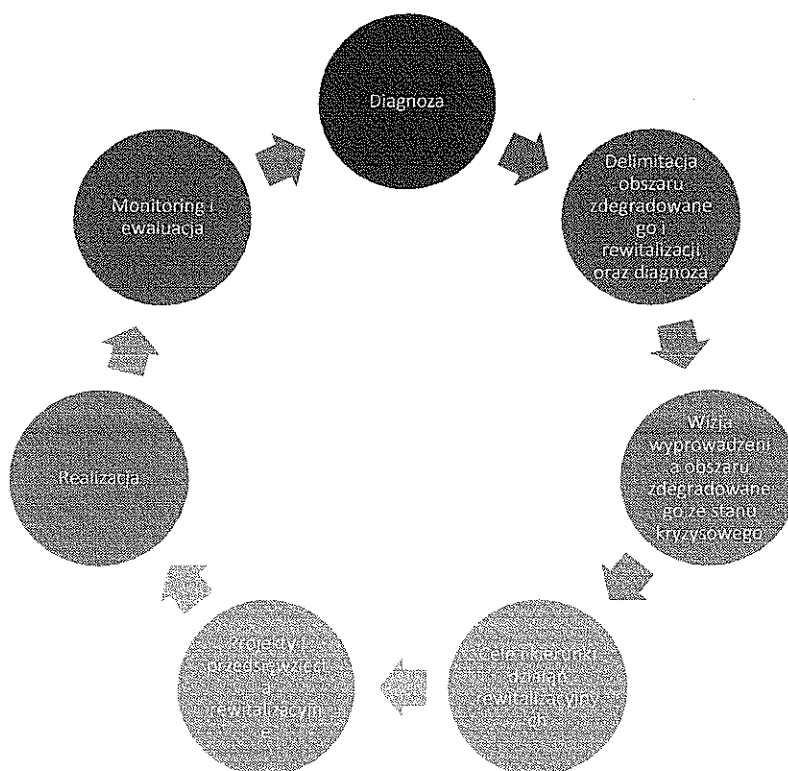
Niniejszy dokument prezentuje obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie miasta Bełchatów wyodrębniony na podstawie analizy wskaźników, zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 roku, założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji oraz Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Delimitacja obszaru została poprzedzona diagnozą czynników i zjawisk kryzysowych oraz określeniem skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych. Diagnoza przygotowana została w oparciu o dane i informacje dostarczone przez pracowników Urzędu Miasta Bełchatów, instytucji publicznych działających na terenie miasta oraz ogólnodostępnych danych statystycznych i przestrzennych. Diagnoza dotyczy spraw kluczowych dla problemów degradacji przestrzeni miasta w podstawowych wymiarach: społeczno-ekonomicznym, funkcjonalnym i materialnym (tkanka fizyczna).

W dokumencie scharakteryzowano obecną sytuację w mieście, w podziale na sfery: społeczną, funkcjonalno-przestrzenną, gospodarczą oraz środowiskową. Uzupełnieniem tej diagnozy jest analiza SWOT. Na podstawie zgromadzonych informacji i analizy SWOT zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skalę i charakter potrzeb w zakresie rewitalizacji. Zgromadzone dane uzupełniono o wnioski zebrane podczas przeprowadzonych w mieście konsultacji społecznych.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Bełchatowa prowadzone były w terminie od 18 stycznia do 17 lutego 2016 roku w formie:

- zbierania uwag do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Bełchatowa w trybie ciągłym w terminie od 18.01.2016r. do 17.02.2016r. Uwagi do projektu uchwały można było zgłaszać w formie elektronicznej oraz drogą korespondencyjną.
- spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji w dniu 26 stycznia 2016 roku, które odbyło się w Urzędzie Miasta Bełchatowa.
- zbierania uwag ustnych, w trybie ciągłym w terminie od 18.01.2016r. do 17.02.2016 roku w Wydziale Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Bełchatowa.

Rysunek 1. Proces budowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Bełchatowa na lata 2016-2022 (źródło: opracowanie własne)

Granica obszaru zdegradowanego pokrywa się z granicą obszaru rewitalizacji, ich prezentacja obejmuje zarówno charakterystykę wszystkich czterech sfer – społecznej, funkcjonalno-przestrzenną, gospodarczą oraz środowiskową jak i odpowiedni materiał kartograficzny.

Główną część Programu stanowi opis założeń programowych rewitalizacji i jej celów. Określona została wizja wyprowadzenia wyznaczonego obszaru ze stanu kryzysowego oraz pięć linii priorytetowych. Każdej linii przyporządkowano odpowiednie działania rewitalizacyjne. Praktycznym wymiarem prezentowanego Programu rewitalizacji jest wykaz projektów rewitalizacyjnych dotyczących miasta i obszarów rewitalizacji. Określono ponadto indykatywne ramy finansowe Programu, jego ramowy harmonogram, strukturę zarządzania realizacją oraz system monitoringu i oceny Programu. Prezentowany Gminny Program Rewitalizacji określa działania przewidziane na okres 2016-2022.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Bełchatowa na lata 2016-2022 prowadzone były w terminie od 5 września do 5 października 2016 roku w formie:

- zbierania uwag do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Bełchatowa w trybie ciągłym w terminie od 5 września do 5 października 2016 roku. Uwagi do projektu uchwały można było zgłaszać w formie elektronicznej oraz drogą korespondencyjną.

- spotkania konsultacyjno-informacyjnego z mieszkańcami w dniu 13 września 2016 roku, które odbyło się w Urzędzie Miasta Bełchatowa.
- Warsztatu dla interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji w dniu 13 września 2016 roku, które odbyło się w Urzędzie Miasta Bełchatowa.
- zbierania uwag ustnych, w trybie ciągłym w terminie od 5 września do 5 października 2016 roku w Wydziale Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Bełchatowa.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w Mieście Bełchatów oraz skali i potrzeb rewitalizacyjnych

Położenie miasta

Bełchatów to miasto powiatowe, zlokalizowane w centralnej części Polski, a dokładniej w południowej części województwa łódzkiego. Jest on umiejscowiony na Wysoczyźnie Bełchatowskiej nad rzeką Rakówką (prawy dopływ rzeki Widawki). Miasto jest jednym z największych ośrodków miejskich województwa łódzkiego i dzięki bliskiej odległości od Łodzi (50 km) i Warszawy (150km) stanowi jego istotny ośrodek komunikacyjny.

Rysunek 2. Bełchatów na tle województwa łódzkiego (źródło: opracowanie własne)

Bełchatów położony jest na szlaku drogi krajowej nr 74, która łączy węzeł Wieluń na drodze ekspresowej S8, oraz Kielce z Zamościem. Istotnym szlakiem drogowym Bełchatowa jest również droga wojewódzka nr 484 relacji Kamieńsk – Buczek przez Bełchatów oraz droga wojewódzka nr 485 relacji Pabianice - Bełchatów przez Wadlew. Obecnie ze względu na zwiększony ruch pojazdów oraz korzystanie z tych dróg pojazdów przewożących ładunki niebezpieczne budowana jest obwodnica Bełchatowa, której zadaniem jest przeniesienie ruchu kołowego z miasta na jego obrzeża.

Przez Bełchatów przebiega również linia kolejowa z Rogowca do Piotrkowa Trybunalskiego, która wyklucza ruch pasażerski. Linia ta obsługuje ruch towarowy na potrzeby Kopalni Węgla

Brunatnego Bełchatów oraz Elektrowni Bełchatów, jak również dla firm Auto-Cat i Sempertans. Najbliższym dla Bełchatowa transportem lotniczym jest port im. Władysława Reymonta w Łodzi, który ma znaczenie zarówno krajowe jak i międzynarodowe.

Historia Bełchatowa

Chociaż pierwsze historyczne wzmianki o Bełchatowie pojawiły się w XIV wieku, to historia Bełchatowa sięga już wieku XII. Nierozzerwalnie bowiem z historią miasta związane są Grocholice, które stanowią najstarszą część współczesnego Bełchatowa (w granicach miasta znalazły się w 1977r.). Należały one do dóbr arcybiskupa gnieźnieńskiego i chociaż początkowo posiadały tylko prawo magdeburskie to w 1485 r. otrzymały prawa miejskie, które utraciły w 1870 r.

W wieku XIV Bełchat herbu Topór otrzymał wraz z częścią ziemi wieluńskiej i sieradzkiej tereny, na których powstało dzisiejsze miasto i stał się on tym samym założycielem i pierwszym właścicielem tej osady. W drodze dziedziczenia w wieku XVI właścicielami miasta została rodzina Kowalewskich herbu Prus III, która nadała Bełchatowowi charakter wsi kościelnej, a to za sprawą wybudowania w niej kościoła i klasztoru, w którym osadzili się franciszkanie. W tym czasie miasto należało do powiatu sieradzkiego. W wieku XVIII kolejnymi właścicielami wsi stała się rodzina Rychłowskich herbu Nałęcz. W tym czasie dzięki dogodnemu położeniu (krzyżujące się trakty z Piotrkowa do Wielunia i z Łasku do Kamieńska) osada przeżywała głęboki rozkwit. Rozwój ten zaowocował nadaniem Bełchatowowi praw miejskich.

W wyniku II Rozbioru Polski ziemie Bełchatowa znalazły się pod władaniem Prus. Sytuacja prawno-administracyjna uległa zmianie w okresie napoleońskim, kiedy to ziemie znalazły się w granicach Księstwa Warszawskiego, gdzie weszły w skład guberni kaliskiej. W roku 1870, wraz z Grocholicami Bełchatów utracił prawa miejskie.

Bełchatów w początkach swej historii gospodarczej posiadał charakter rzemieślniczo – rolniczy. Jednak na początku XIX wieku nastąpił rozkwit miasta, które stało się ośrodkiem włókiennictwa. Za sprawą dzierżawcy Bełchatowa, Józefa Kaczkowskiego herbu Świnki, który założył pierwszą manufakturę włókienniczą, miasto znalazło się w rzędzie „miast fabrycznych” Królestwa Polskiego. Manufaktura włókiennicza w skład której wchodziły przędzalnia, postrzygalnia, gręplarnia, farbiarnia i folusz, dostarczała sukna dla wojska. Pół wieku później powstawało więcej zakładów bawełnianych, a w samym mieście było ok. 164 przedsiębiorców: sukienników, tkaczy, szewców, krawców, stolarzy, kowali, młynarzy, rzeźników.

Dzięki staraniom rodziny Kaczkowskich, w tym owocnym dla miasta czasie, wzniesiono kościół ewangelicki, utworzono szkołę elementarną oraz zorganizowano pocztę i aptekę. Jednocześnie utworzono szosę Piotrków – Wieluń przez Bełchatów. W tym też czasie podjęto starania o nadanie miastu herbu. Herb, został ustalony na podstawie XVIII-wiecznej pieczęci miejskiej, która przedstawiała Adama i Ewę przy drzewie oplecionym przez węża.

Po bujnym rozkwicie włókiennictwa nastąpił szybki spadek jego rozwoju, a to za sprawą braku surowców, spowodowany wojną secesyjną w Ameryce Północnej. Zadziało to na korzyść rozwoju chałupnictwa i dzięki możliwości uzyskania kredytów budowlanych, w końcu XIX w., zabudowa Bełchatowa w 65% była murowana. W tym też czasie właścicielem Bełchatowa była rodzina Hellwigów, która w dawnej siedzibie Rychtowskich i Kaczkowskich mieszkała jeszcze przez trzy pokolenia. Ci właściciele przyczynili się do rozwoju gospodarczego i kulturalnego Bełchatowa. Odegrali również ważną rolę w staraniach o odzyskanie praw miejskich, które osada otrzymała w 1925 roku.

Rozkwit gospodarczy miasta, miał swoje odzwierciedlenie w liczebności mieszkańców. W przeciągu stu lat ich liczebność wzrosła z ok. 150 osób do 5 695 osób. Społeczność ta była zróżnicowana społecznie, zawodowo, wyznaniowo i narodowościowo. Na terenie miasta mieszkali Polacy, Niemcy i Żydzi, których liczba szybko wzrastała. W tym czasie w strukturze społecznej dominowali robotnicy, głównie przemysłowi i dość liczna grupa tkaczy chałupników.

Wybuch I i II wojny światowej spowodował zastój rozwoju miasta. Wprawdzie w okresie międzywojennym zostało uruchomionych kilka nowych fabryk, elektrownia dla potrzeb miasta oraz założono bank, sąd i bibliotekę publiczną, to skutki wojny nie pozwalały na szybki rozwój miasta. Przed II wojną światową na terenie Bełchatowa działały partie polityczne oraz organizacje o charakterze kulturalnym i sportowym.

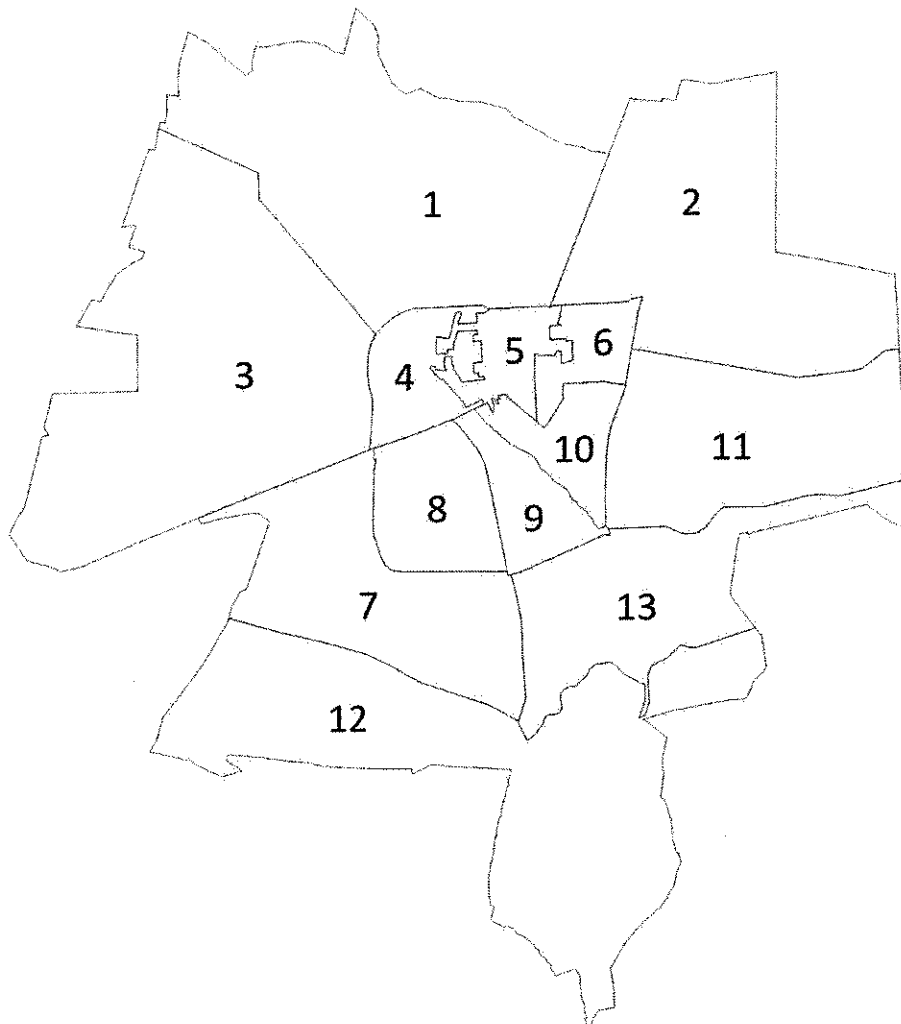
Podczas II wojny światowej Bełchatów stanowił ważny punkt linii obrony Wojska Polskiego. Do dnia dzisiejszego w rejonie Lubca, Księżego Młyna i Magdalenowa zachowały się znaczne fragmenty umocnień. Walki w okolicach Borowej Góry trwały od 3 do 6 września 1939 roku, kiedy to ze względu na przewagę nieprzyjaciela żołnierze II Pułku Piechoty Legionów pod dowództwem pułkownika Ludwika Czyżewskiego zostali zmuszeni do wycofania się. Miasto zostało włączone bezpośrednio do Rzeszy, do tzw. „Kraju Warty”. Bełchatów ogłoszony został „miastem żydowskim” i utworzono w nim getto dla ludności żydowskiej, w którym znalazło się około 5 500 Żydów. Getto zostało zlikwidowane w sierpniu 1942 roku a ludność wywieziono do getta w Łodzi i do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem. Wyzwolenie Bełchatowa nastąpiło w styczniu 1945 roku za sprawą I Frontu Ukraińskiego. Ludność miasta zmniejszyła się w przeciągu pięciu lat okupacji z 12 tysięcy na 3,5 tysiąca. W styczniu 1958 roku za sprawą Rady Ministrów Bełchatów awansował do rangi miasta powiatowego.

Ponowny rozkwit miasta rozpoczął się w 1960 roku, kiedy to w Piaskach koło Bełchatowa odkryto pokłady złóż węgla brunatnego. W 1973 roku zapadła decyzja rządu o rozpoczęciu budowy zagłębia paliwowo-energetycznego. Pierwszy węgiel wydobyto w roku 1980 w Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów”, a w roku 1981 ruszył pierwszy blok energetyczny Elektrowni „Bełchatów”. Inwestycje zapoczątkowane w latach siedemdziesiątych, spowodowały przybycie do miasta kilku tysięcy młodych i wykształconych ludzi z różnych stron Polski. Ponieważ każdy z nich osiedlił się na stałe w Bełchatowie to miasto zaczęło znowu tętnić życiem. Ludzie Ci, nie tylko

pracowali nad rozwojem Bełchatowa, ale także przywieźli swoje własne tradycje i obyczaje, tym samym tworząc nowy obraz miasta.

Struktura funkcjonalna miasta

Na potrzeby analiz przyjęty został podział miasta na 13 obszarów, który odpowiada charakterystyce przestrzennej i społeczno-gospodarczej miasta, uwzględniającej historię rozwoju poszczególnych obszarów, uwarunkowania przestrzenne i społeczne. Dane statystyczne były zbierane na poziomie ulic, które następnie zostały przyporządkowane do każdego z trzynastu obszarów. Trzynasty obszar jako niezaludniony nie został uwzględniony w analizach porównawczych.

Rysunek 3. Podział miasta na wydzielone obszary - jednostki badawcze (opracowanie własne)

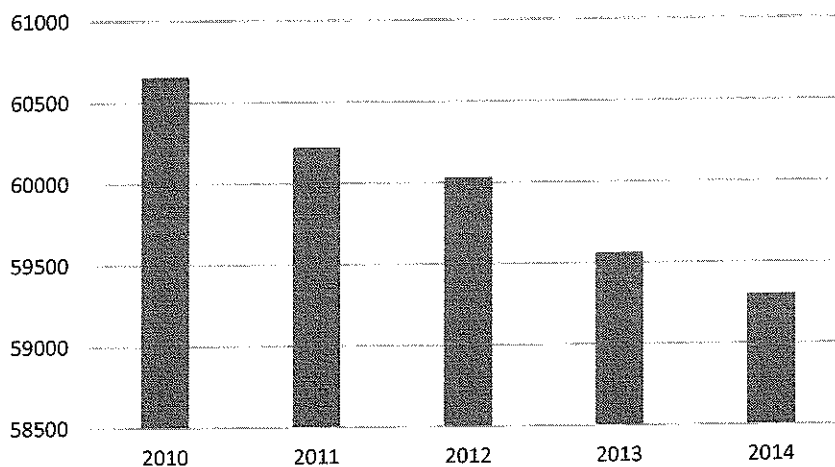
Tabela 1. Obszary wyróżnione do analizy

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru
1	Czaplinieckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice
3	Domiechowice
4	Budowlanych, Czaplinieckie (na południe od Al. Włókniarzy)
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego)
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej, Górnik
7	Ludwików, Przytorze
8	Dolnośląskie
9	Edwardów
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne
11	Binków
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice

2.1. Sfera społeczna

2.1.1. Struktura społeczno-demograficzna

Liczba mieszkańców Bełchatowa na koniec 2014 roku wynosiła 59 305 osób i w stosunku do 2010 roku zmalała o 1 354 osoby (tj. o – 2,3%). Od 2010 roku liczba ludności miasta sukcesywnie maleje.

Rysunek 4. Liczba ludności w Bełchatowie w latach 2010 – 2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

W 2010 roku w Bełchatowie urodziło się 733 dzieci, liczba ta do 2014 roku zmniejszyła się o 10,4% do wartości 657. W tym samym okresie liczba zgonów była mniejsza niż liczba urodzeń, ale wzrosła o 6,3%. Obserwuje się zjawisko przyrostu naturalnego – liczba urodzeń (657 osób) była wyższa niż liczba zgonów (419 osób) o 238 osób. Różnica ta, choć dodatnia, zmniejszyła się w ostatnich latach. W latach 2010-2014 w Bełchatowie obserwowano dodatni współczynnik przyrostu naturalnego. W 2010 roku wynosił on 5,6, natomiast w 2014 roku zmniejszył się do 4,0.

Najbardziej zaludnionym obszarem w Bełchatowie w 2015 roku był obszar nr 8, zamieszkiwany przez ponad 17 000 osób. Najmniejszą ludnościowo jednostką był obszar nr 9, gdzie mieszkało niewiele ponad 5 osób. Pod względem liczby ludności miasto Bełchatów jest wewnątrz bardzo zróżnicowane.

Tabela 2. Liczba mieszkańców poszczególnych obszarów w 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta Bełchatowa)

Oznaczenie obszaru	Liczba mieszkańców
Obszar nr 1	2 610
Obszar nr 2	3 128
Obszar nr 3	860
Obszar nr 4	4 329
Obszar nr 5	1 707
Obszar nr 6	6 456
Obszar nr 7	6 556
Obszar nr 8	17 005
Obszar nr 9	509
Obszar nr 10	7 290
Obszar nr 11	6 721
Obszar nr 12	2 134

Tabela 3. Ruch naturalny Ludności w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

	2010	2011	2012	2013	2014
urodzenia żywe	733	631	636	649	657
zgoni ogółem	394	367	374	418	419
przyrost naturalny	339	264	262	231	238
współczynnik przyrostu naturalnego	5,6	4,4	4,4	3,9	4,0

W 2014 roku kobiety stanowiły ok. 51,0%, a mężczyźni ok. 49,0% ogólnej liczby ludności, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety. Gęstość zaludnienia Bełchatowa wynosiła 1 712 osób/km².

Tabela 4. Liczba ludności Miasta Bełchatów wg faktycznego miejsca zamieszkania – stan w dniu 31.12. (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	osoba	60 659	60 222	60 032	59 565	59 305
Mężczyźni	osoba	29 811	29 546	29 457	29 150	28 981
Kobiety	osoba	30 848	30 676	30 575	30 415	30 324

W strukturze ludności Bełchatowa w 2014 roku dominowały osoby w wieku produkcyjnym, stanowiąc ponad 71% mieszkańców miasta. Najstarsi mieszkańcy stanowili zaledwie 13,6% ogółu ludności. W latach 2010-2014 zauważono zmiany w strukturze wiekowej ludności zgodne z ogólnymi tendencjami w tym zakresie w całym kraju – odnotowano spadek udziału liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, mierzony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w roku 2014 wyniósł 44,8 i była to wartość wyższa niż w latach wcześniejszych.

Tabela 5. Udział ludności wg grup ekonomicznych – stan na 31.12. (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku		
	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2010	8 653	46 158	5 848
2011	8 544	45 344	6 334
2012	8 545	44 577	6 910
2013	8 568	43 487	7 510
2014	8 703	42 510	8 092

Liczba mieszkańców Bełchatowa uwarunkowana jest wielkością przyrostu naturalnego i saldem migracji. Saldo migracji w Bełchatowie od wielu lat jest ujemne. W 2014 roku osiągnęło poziom 517 osób. Wskaźnik ten jest niższy niż w latach poprzednich. Wielkość przyrostu naturalnego nie rekompensuje odpływu migracyjnego z miasta. Zjawisko to tłumaczyć można na kilka sposobów. Może wynikać ono ze zwiększających się aspiracji życiowych pracujących mieszkańców i posiadania przez nich wystarczających środków do prób ich realizowania. W przypadku osób młodych przyczyną może być brak perspektyw znalezienia pracy w mieście i podjęcie decyzji o jego opuszczeniu, w celu znalezienia pracy poza jego terenem (migracja do miast i za granicę). Wpływ na ten wskaźnik może mieć także ruch ludzi młodych, którzy chcąc uzyskać jak najlepsze wykształcenie opuszczają Bełchatów na rzecz bliższych i dalszych ośrodków edukacji.

Tabela 6. Dane dotyczące sytuacji migracyjnej w Bełchatowie w latach 2010 – 2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania ogółem	osoba	372	366	378	353	434
Wymeldowania ogółem	osoba	1 078	1 067	855	965	951
Saldo migracji	osoba	- 706	- 701	- 477	- 612	- 517

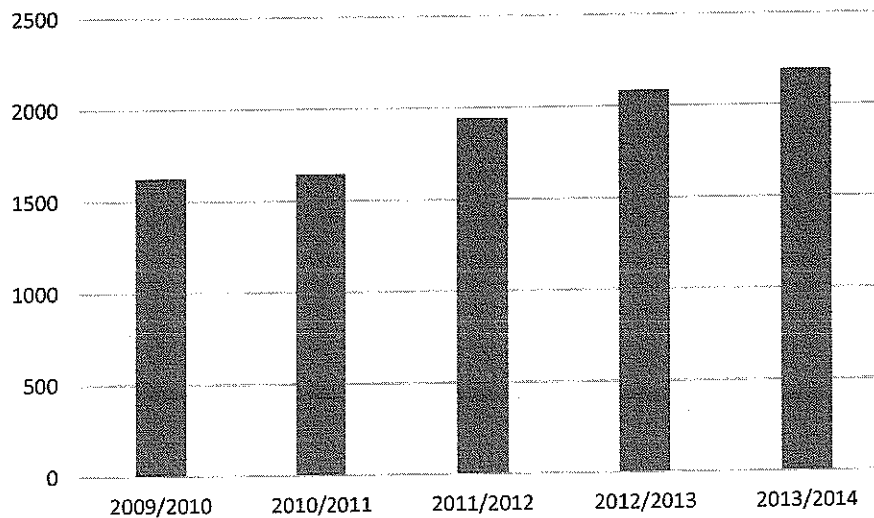
2.1.2. Edukacja i poziom oświaty

Większość zadań edukacyjnych Bełchatowa realizuje samo miasto. W roku szkolnym 2013/2014 warunki do nauczania, wychowania i opieki dzieci w wieku przedszkolnym zapewnione zostały poprzez prowadzenie 48 oddziałów w dziewięciu przedszkolach samorządowych, 29 oddziałów wychowania przedszkolnego w ośmiu szkołach podstawowych oraz poprzez dotowanie 18 oddziałów przedszkolnych w trzech przedszkolach niepublicznych.

Tabela 7. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2009/2010 - 2013/2014 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Wyszczególnienie		Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym		
Rok szkolny	Ogółem	Przedszkola publiczne prowadzone przez Miasto	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	Przedszkola niepubliczne dotowane przez Miasto
2009/2010	1629	1 146	483	48
2010/2011	1647	1 125	522	134
2011/2012	1945	1 057	726	162
2012/2013	2087	1 204	617	262
2013/2014	2196	1 279	635	282

Opieką przedszkolną w roku szkolnym 2013/2014 objętych było ogółem 2 196 najmłodszych mieszkańców miasta. Wskaźnik ten jest wyższy od roku wcześniejszego o 109 dzieci. Począwszy od roku szkolnego 2009/2010 liczba ta systematycznie zwiększała się. W okresie 2009-2014 liczba dzieci w przedszkolach zwiększyła się o 34,8%.

Rysunek 5. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2009/2010 – 2013/2014 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

W obecnych warunkach lokalowych przedszkola publiczne w 48 oddziałach zapewniają 1 200 miejsc. W nadchodzących trzech latach szkolnych, począwszy od roku 2016/2017, konieczne stanie się „pozyskanie” miejsc do wychowania przedszkolnego na zasadach publicznych w liczbie: w roku 2016/2017 – 120 i w roku 2017/2018 – 765 u innych podmiotów prowadzących przedszkola. Ponadto w latach 2016/2017 konieczne będzie zapewnienie w tych przedszkolach około 340 miejsc służących wychowaniu przedszkolnemu trzylatków. Utrzymanie obecnych tendencji w korzystaniu z opieki przedszkolnej w roku szkolnym 2017/2018 stworzy obowiązek zapewnienia 1 555 miejsc, (czyli o 355 miejsc więcej niż w przedszkolach samorządowych) służących wychowaniu przedszkolnemu na zasadach publicznych. Ze względu na wpływ stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego na funkcjonowanie całej społeczności konieczne staje się bieżące monitorowanie zaistniałej sytuacji.

Na terenie Bełchatowa funkcjonuje 8 publicznych szkół podstawowych: SP nr 1, SP nr 3, SP nr 4, SP nr 5, SP nr 8, SP nr 9, SP nr 12 oraz SP nr 13 oraz jedna niepubliczna szkoła podstawowa.

Tabela 8. Szkoły podstawowe – stan na 31.12. (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba szkół	8	8	8	8	8
Liczba oddziałów	162	162	165	163	168
Liczba uczniów	3 583	3 588	3 732	3 639	3 681

W porównaniu do 2010 roku liczba szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Bełchatów nie zmieniła się. Zwiększyła się jednak liczba oddziałów, ze 162 w 2010 roku do 168 w 2014 roku (wzrost o 3,6%). Tendencja wzrostowa towarzyszy także liczbie uczniów szkół podstawowych,

w 2010 roku uczęszczało do nich 3 583 dzieci, a w 2014 roku już 3 681 dzieci (wzrost o 2,7%). W związku z powyższym zmniejszyła się średnia liczba uczniów na 1 oddział z 22,12 (2010 rok) do 21,91 (2014 rok). Szkoły prowadzone przez miasto są równomiernie rozmieszczone na terenie Bełchatowa i zapewniają dogodny dostęp wszystkim jego mieszkańcom. Szkoły mieszczą się w odnowionych budynkach objętych w latach 2007-2012 pracami termomodernizacyjnymi, a naprawy i remonty wynikające z bieżącej eksploatacji, przeglądów budowlanych czy kontroli zewnętrznych wykonywane są w możliwie najszybszych terminach.

Na terenie miasta działa 8 gimnazjów, w tym gimnazjum funkcjonujące wspólnie z III Liceum Ogólnokształcącym w obrębie Samorządowego Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Bełchatowie oraz gimnazjum wchodzące w skład Zespołu Szkół i Placówek Oświatowych BSTO im. Zbigniewa Herberta oraz gimnazjum dla dorosłych.

Tabela 9. Gimnazja – stan na 31.12. (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba szkół	8	8	8	8	8
Liczba oddziałów	108	96	89	79	77
Liczba uczniów	2 320	2 057	1 831	1 649	1 563

W porównaniu z 2010 rokiem liczba oddziałów zmniejszyła się ze 108 do 77 w 2014 roku (spadek o 28,7%). Liczba dzieci uczęszczających do gimnazjów na koniec 2014 roku wynosiła 1 563 i była niższa niż w 2010 roku o 757 dzieci (spadek aż o 32,63%). Zmalała także średnia liczba uczniów na 1 oddział z 21,48 w roku 2010 do 20,30 w 2014 roku.

Na terenie Bełchatowa działa 46 szkół ponadgimnazjalnych. W porównaniu z 2010 rokiem liczba szkół zwiększyła się o 3 placówki. Liczba osób uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych na koniec 2013 roku wynosiła 5 987 i była niższa niż w 2010 roku o 789 osób (spadek o 11,64%). Zwiększyła się także średnia liczba uczniów na 1 oddział z 21,86 w 2010 roku do 22,17 w 2013 roku.

Tabela 10. Szkoły ponadgimnazjalne – stan na 31.12 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba szkół	43	49	50	46
Liczba oddziałów	310	309	298	270
Liczba uczniów	6 776	6 772	6 613	5 987

Poziom edukacji w Bełchatowie charakteryzuje także struktura profilowa szkół ponadgimnazjalnych. Do szkół takich zalicza się licea ogólnokształcące, szkoły zawodowe i artystyczne, zasadnicze szkoły zawodowe i szkoły policealne. W 2010 roku na terenie Bełchatowa funkcjonowały łącznie 43 szkoły ponadgimnazjalne. Liczba placówek w następnych latach zmieniała się nieznacznie, w 2012 roku na terenie miasta funkcjonowało 50 szkół, natomiast w

2013 roku 46. W okresie 2010-2013 liczba szkół ponadgimnazjalnych wzrosła o 3 placówki. W strukturze szkół ponadgimnazjalnych przeważały licea ogólnokształcące. W 2011 i 2012 roku było ich najwięcej (po 26 placówek), ale w 2013 roku ich liczba osiągnęła najniższy poziom (21). Na drugim miejscu pod względem liczebności znajdowały się szkoły policealne. Te jednak wykazują tendencję wzrostową, ich liczba w latach 2010-2013 zwiększyła się z 9 do 14 placówek i w żadnym roku liczba placówek nie zmniejszyła się. Szkoły zawodowe i artystyczne oraz zasadnicze szkoły zawodowe są najmniej liczne. Te pierwsze zmniejszyły liczebność z 8 do 7, drugie natomiast utrzymały stan 4 placówek.

**Tabela 11. Liczebność szkół ponadgimnazjalnych ze wzg. na ich różnorodność w latach 2010-2014
(opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)**

	Licea	Szkoły	Zasadnicze	Szkoły	Razem
2010	22	8	4	9	43
2011	26	8	4	11	49
2012	26	8	4	12	50
2013	21	7	4	14	46

2.1.3. Kultura

Na terenie Bełchatowa funkcjonują 3 samorządowe instytucje kultury. Należą do nich świadcząca usługi nieodpłatnie Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, a także Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie oraz Muzeum Regionalne.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna jest najstarszą instytucją kultury w mieście. Istnieje od 1935 roku, prowadzi działalność w 5 filiach na terenie miasta. Księgozbiór biblioteki w Bełchatowie zwiększył się w latach 2010-2014 o 2,0% i na koniec 2014 roku wynosił 189 113 woluminów. W 2014 roku z gminnych księgozbiorów bibliotecznych skorzystało 12 598 czytelników, którzy wypożyczyli łącznie ponad ok. 227 tys. książek. Liczba czytelników w latach 2010-2014 uległa zmniejszeniu o 992 czytelników, a liczba wypożyczonych książek zmniejszyła się o 7 933 książki.

Tabela 12. Placówki biblioteczne w Bełchatowie – stan na 31.12 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Biblioteki i filie	ob.	5	5	5	5	5
Pracownicy bibliotek	osoba	36	36	45	35	37
Księgozbiór	wol.	185 331	187 979	191 517	191 555	189 113
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	13 590	13 005	12 722	12 476	12 598

W Bełchatowie miejscem, które stwarza warunki do wszechstronnej edukacji kulturalnej oraz kreowania i zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców Bełchatowa jest przede wszystkim Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie. Miejskie Centrum Kultury ma bardzo duży wpływ na kształt życia kulturalnego miasta i prowadzi wszechstronną działalność na rzecz różnych środowisk wiekowych i społecznych. Czynnice uczestniczy w organizowaniu uroczystości miejskich, obchodów świąt narodowych, festynów i koncertów, jednocześnie upowszechniając i promując kulturę lokalną w kraju i zagranicą.

Swoją działalność MCK prowadzi w trzech obiektach: MCK Centrum (pl. Narutowicza 1a), MCK PGE Giganty Mocy (pl. Narutowicza 3) oraz MCK oddział "Grocholice" (Rynek Grocholski 18). Na rozwój i modernizację infrastruktury kulturalnej MCK wpłynęła realizacja projektów dofinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013: „Budowa Miejskiego Centrum Kultury wraz z ekspozycją Giganty Mocy”, „Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu poprzez rozbudowę i przebudowę infrastruktury miejskiej Bełchatowa” oraz „Rewitalizacja Centrum Miasta Bełchatowa – etap I”. Bełchatowska kultura dzięki tym inwestycjom wzbogaciła się o edukacyjną ekspozycję PGE Giganty Mocy, która w sposób interaktywny prezentuje proces wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem węgla brunatnego. Ekspozycja jest w całości poświęcona procesom kształtowania się złóż węgla brunatnego,

technologii jego wydobycia i produkcji energii elektrycznej, realizowanym w bełchatowskich oddziałach PGE GiEK S.A. oraz obejmuje salę widowiskowo-teatralną z widownią dla 500 osób. W ramach zrealizowanych projektów wykonano remont budynków Miejskiego Centrum Kultury (przy Pl. Narutowicza 1) oraz Muzeum Regionalnego. MCK PGE Giganty Mocy stanowią jedną z kluczowych atrakcji turystycznych Bełchatowa. PGE Giganty Mocy były zdobywcą konkursu Polska Pięknieje, a Polska Organizacja Turystyczna, przyznała Ekspozycji PGE Giganty Mocy Certyfikat POT – na Najlepszy Produkt Turystyczny roku 2015.

Działalność merytoryczna Miejskiego Centrum Kultury prowadzona jest w kilku głównych obszarach. Jest to edukacja kulturalna, ruch animacji kulturalnej skierowany zarówno do dzieci jak i dorosłych, organizowanie imprez, prowadzenie Ekspozycji PGE Giganty Mocy oraz obsługa techniczna (nagłośnienie, oświetlenie) imprez organizowanych przez wydziały Urzędu Miasta, Starostwo Powiatowe oraz liczne stowarzyszenia i kluby. W zakresie edukacji kulturalnej instruktorzy Miejskiego Centrum Kultury prowadzą zajęcia plastyczne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych (m.in. grupy „Kreska” i „Kolor”). W ofercie Centrum znajdują się także zajęcia tj. nauka gry na gitarze basowej oraz perkusji, różne formy tańca, joga, warsztaty rozwoju osobistego. Swoje miejsce w działalności Miejskiego Centrum Kultury ma również edukacja teatralna oraz filmowa. Prowadzone są zajęcia dla dzieci w wieku 5-8 lat w ramach „Akademii Małego Artysty”; są to zajęcia z plastyki, tańca, teatru, filmu i literatury. Centrum prowadzi również projekt edukacji muzycznej we współpracy z Filharmonią Narodową. Przy Miejskim Centrum Kultury działają: Uniwersytet III Wieku, Miejska Orkiestra Dęta, teatr amatorski dla młodzieży „BAT”, grupy teatralne dla dzieci: „Teatrina” i „Teatrinka”, chór „Gospel”, zespół wokalny „A'vista” działający w grupie młodszej i starszej, grupa tańca współczesnego „Progress” oraz Ferajna Filmowa „Kapak” tworząca m.in. filmy animowane. Regularnie odbywają się także spotkania klubu muzyków Jam Session. Kontynuowany jest również projekt „Odkrywcy pamięci”. Ponadto Centrum jest organizatorem i współorganizatorem wielu imprez.

Na terenie Bełchatowa działalność prowadzi również Muzeum Regionalne. Zabytkowy budynek, w którym siedzibę ma Muzeum przez większość Bełchatowian nazywany jest „dworkiem Olszewskich”. Usytuowany jest przy ul. Rodziny Hellwigów 11, otoczony parkiem w sąsiedztwie rzeki Rakówki. Historia Dworku Olszewskich rozpoczęła się w pierwszej połowie XVIII wieku i związana jest ze szlacheckim rodem Rychłowskich (legitymujących się herbem Nałęcz) – właścicieli Bełchatowa od pierwszego ćwierćwiecza XVIII wieku. Zbiory usystematyzowane są w sześciu działach. Muzeum posiada wystawy stałe, czasowe oraz do wypożyczenia oraz oferuje lekcje muzealne.

2.1.4. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia będąc zadaniem własnym gminy jest pojęciem złożonym, gdyż dotyczy szerokiej dziedziny życia społecznego. Świadczenia zdrowotne w Bełchatowie realizowane są w oparciu o niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (NZOZ) oraz Wojewódzki Szpital im. Jana Pawła II w Bełchatowie. Na terenie miasta w latach 2007-2013 występowały w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia następujące formy usług zdrowotnych tj. podstawowa opieka zdrowotna (POZ), stomatologia, ambulatoryjna opieka specjalistyczna, rehabilitacja lecznicza, opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, opieka długoterminowa, leczenie szpitalne oraz profilaktyczne programy zdrowotne.

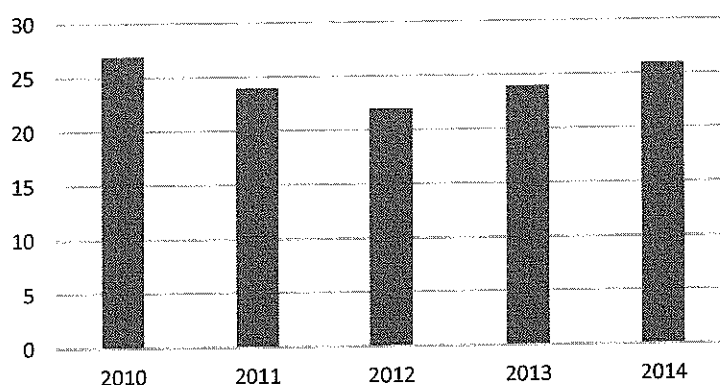
Świadczenia stomatologiczne oferują głównie prywatne gabinety stomatologiczne oraz dwa zakłady opieki zdrowotnej (Szpital i „MegaMed”). Rehabilitacja w Bełchatowie realizowana była w okresie 2007-2013 przez Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II, NZOZ „MegaMed” oraz NZOZ Zakład Rehabilitacji Leczniczej dla Dzieci i Dorosłych Kuczyński Adam. Opiekę psychiatryczną i leczenie uzależnień oferuje Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II oraz NZOZ „Wolmed”.

Tabela 13. Placówki ochrony zdrowia w Bełchatowie (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Bełchatowie)

Rodzaj Świadczenia Zdrowotnego/ Nazwa ZOZ	Adres
Ambulatoryjne Leczenie Psychiatryczne - Świadczenia Zdrowia Psychicznego	
Szpital Wojewódzki Im. Jana Pawła II W Bełchatowie	Ul. Czapliniecka 123
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WOLMED	Ul. Opalowa 9
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Twoje Centrum Medyczne	Ul. 1 Maja 4
Ambulatoryjne Leczenie Uzależnień-Leczenie Uzależnień	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej WOLMED	Ul. Opalowa 9
Ambulatoryjne Leczenie Uzależnień - Świadczenia Terapii Uzależnienia	
Szpital Wojewódzki Im. Jana Pawła II W Bełchatowie	Ul Czapliniecka 123
Leczenie Psychiatryczne W Ośrodku Dziennym - Świadczenia Psychiatryczne dla Dorosłych	
Szpital Wojewódzki Im. Jana Pawła II	Ul Czapliniecka 123
Stacjonarne Leczenie Psychiatryczne - Świadczenia Psychiatryczne dla Dorosłych	
Szpital Wojewódzki Im. Jana Pawła II	Ul Czapliniecka 123

Elementem infrastruktury zdrowotnej są także apteki. W 2010 roku na terenie Bełchatowa funkcjonowało 27 aptek. W następnych latach liczba ta zmniejszyła się do 22 (2012 rok). Od 2012 roku liczba aptek zaczęła rosnąć, a w 2014 roku wyniosła 24.

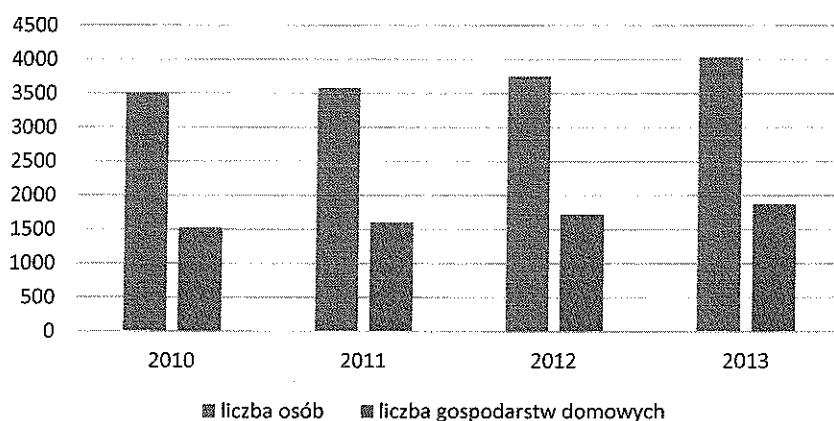
Analizując sytuację na terenie Miasta Bełchatowa w latach 2010-2014 można zaobserwować nieznaczną tendencję spadkową liczby aptek w przeciągu lat 2010-2012 i nieznaczny wzrost w latach 2013-2014. Liczba aptek jest nie tylko wypadkową struktury wiekowej ludności, ale również sytuacji gospodarczej zarówno w skali regionu, jak i całego kraju, a na zmianę liczby placówek może mieć wpływ obecność sieci aptek.

Rysunek 6. Liczba aptek na terenie Bełchatowa w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

2.1.5. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców.

Rysunek 7. Liczba gospodarstw i osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2010-2013 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

W latach 2010-2013 liczba osób korzystających z opieki społecznej wzrosła o 14,9%. Liczba gospodarstw domowych korzystających z takiego wsparcia również zwiększyła się, ale wzrost ten był większy i wyniósł 23,4%.

Zadania gminy w zakresie pomocy społecznej Bełchatowa są realizowane przez: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie oraz Środowiskowy Dom Samopomocy. Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie w Bełchatowie prowadzi Świetlicę Socjoterapeutyczną „Ster” oraz Świetlicę Środowiskową „Promyk”. W zakresie działań ograniczających negatywne społeczne efekty wynikające z wykluczenia społecznego i zagrożenia wykluczeniem społecznym prowadzą one najczęściej działania w formie programów ograniczających i przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu – aktywizację społeczno-zawodową poprzez kursy zawodowe, warsztaty, treningi kompetencji i umiejętności społecznych, konsultacje z doradcami. Ponadto organizowane są prace społecznie użyteczne, interwencyjne i roboty publiczne. Wiele z tych programów realizowanych jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Wymagane jest utrzymanie szerokiego, kompleksowego spektrum działań i realizacja projektów systemowych przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, w tym, przy dalszym współfinansowaniu ze

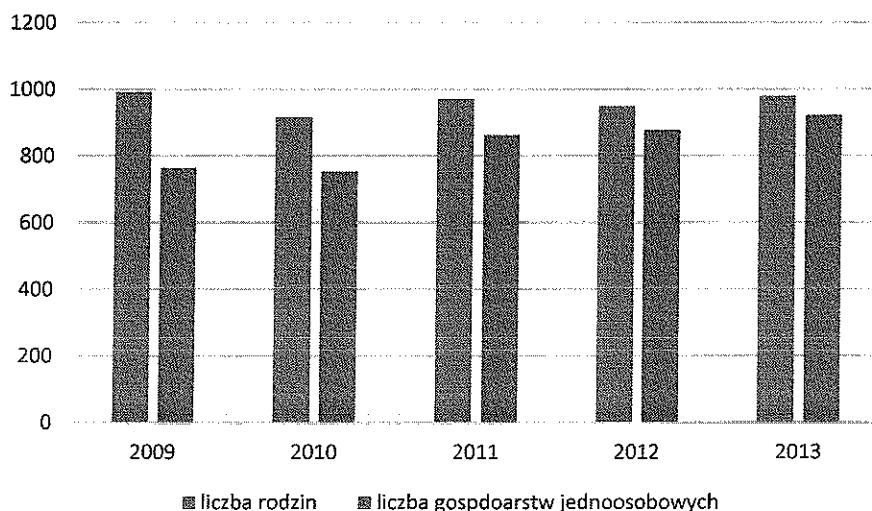
środków UE, m.in.: programy aktywizacji społeczno-zawodowej, indywidualne doradztwo, organizacja prac społecznie użytecznych.

Według danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie, liczba środowisk korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w 2013 r. wzrosła o około 6% w stosunku do liczby środowisk objętych pomocą w 2007 r. Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat pomocą społeczną w tych rodzinach objęto średnio 4 034 osoby, co stanowiło przeciętnie około 6,5% populacji całego miasta. O pomoc ubiegają się wciąż nowe środowiska, których w roku 2013 było o ok. 16% więcej niż w 2007 r.

Tabela 14. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w latach 2010-2013 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa)

Rok	Liczba osób	Udział (%)
2010	147	2,5
2011	212	3,3
2012	221	3,2
2013	213	2,8

Od 2010 roku rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, które korzystały z pomocy społecznej w Bełchatowie. Początkowo w mieście mieszkało 147 takich osób, co stanowiło 2,5% wszystkich osób w wieku poprodukcyjnym. Do 2013 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą społeczną wzrosła o 44,9%. Jednocześnie zmieniała się struktura wiekowa mieszkańców Bełchatowa i udział osób korzystających z pomocy społecznej wśród osób w wieku poprodukcyjnym. W 2011 roku wzrósł do 3,3%, natomiast w 2013 roku osiągnął wartość 2,8%.

Rysunek 8. Liczba rodzin i gospodarstw 1-osobowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2009-2013 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa)

W latach 2009-2013 obserwuje się wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych uzależnionych od pomocy społecznej. Są to najczęściej przypadki osób w wieku poprodukcyjnym lub osób bezdomnych. Liczba takich przypadków wzrosła o 20,5%. Jednocześnie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w tym okresie była bardziej stabilna.

Tabela 15. Osoby korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Liczba osób w wieku 60+	Liczba dzieci do 12 roku życia	Liczba osób bezrobotnych w wieku 19 - 67	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych
Obszar 1	21	38	31	0	1	59	131
Obszar 2	19	64	47	0	2	85	225
Obszar 3	10	33	61	0	0	72	189
Obszar 4	51	74	190	3	6	283	442
Obszar 5	28	54	118	1	6	159	319
Obszar 6	40	107	152	2	4	271	503
Obszar 7	10	71	66	5	1	103	287
Obszar 8	53	150	203	5	13	278	579
Obszar 9	4	9	14	1	2	29	56
Obszar 10	22	95	146	0	7	242	448
Obszar 11	10	51	43	0	1	105	222
Obszar 12	8	24	24	2	1	49	106
RAZEM:	276	770	1 095	19	44	1 735	3 507

Wśród wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej w mieście Bełchatów w 2015 roku było 276 osób w wieku ponad 60. roku życia i 770 osób w wieku poniżej 12. roku życia. Najwięcej najstarszych osób korzystało z pomocy społecznej na terenie obszaru nr 8 (53 osoby) oraz nr 4 (51 osób). Najmniej takich osób mieszkało na terenie obszaru nr 12. W tej drugiej grupie wiekowej najwięcej osób objętych pomocą społeczną mieszkało na obszarze nr 8 (150 osób) i nr 6 (107 osób). Także na tych obszarach (nr 4, 6 i 8), zidentyfikowano najwięcej osób bezrobotnych wśród osób korzystających z pomocy społecznej w mieście. Na obszarze nr 4 było to 190 osób, nr 6 – 152 osoby, a na obszarze nr 8 – 203 osoby. Zjawisko dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej dotyczyło jedynie siedmiu obszarów, tym rodzajem pomocy objęto 19 dzieci, a najwięcej w obszarach nr 7 i 8 – po 5 dzieci. W całym mieście 44 rodziny objęte były opieką asystenta. Najwięcej takich rodzin zamieszkiwało obszar nr 8 (13 rodzin), najmniej obszary nr 1, 7, 11 i 12 (po jednej rodzinie), a na obszarze nr 3 nie było żadnej takiej rodziny.

Na 1000 mieszkańców Bełchatowa przypadało średnio blisko 5 osób w wieku powyżej 60. roku życia korzystających z usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Na siedmiu obszarach liczba takich osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była wyższa, a najwyższa na terenie obszaru nr 5 i wynosiła 16,4. W tej grupie wyróżniają się również obszary nr 3 i 4 (odpowiednio 11,6 i 10,8). W przypadku pięciu obszarów wskaźnik ten miał mniejszą wartość niż średnio w całym mieście i były to obszary nr 7, 8, 10, 11 i 12. Na 1000 mieszkańców obszaru nr 7 i 11 przypadało po mniej niż 2 osoby w wieku powyżej 60 lat korzystające z pomocy społecznej.

Z danych ogólnych wynika, że w mieście Bełchatów większą grupę stanowiły dzieci w wieku do 12. roku życia niż osoby starsze powyżej 60. roku życia i korzystające z pomocy społecznej. Tych pierwszych było blisko trzykrotnie więcej. Inaczej kształtuje się zróżnicowanie przestrzenne problemu, a obciążenie ludności osobami starszymi korzystającymi z pomocy społecznej nie musi pokrywać się z rozkładem młodszych osób również wspieranych odpowiednią opieką. W całym mieście na 1000 mieszkańców przypadało średnio 13 osób w wieku nie więcej niż 12 lat i objętych pomocą. Aż w ośmiu obszarach obciążenie to było większe, a liczba osób wahała się od 13,2 na obszarze nr 10 do 38,4 na obszarze nr 3. Bardzo wysoką wartość odnotowano również w obszarze nr 5 – 31,6. W przypadku obszaru nr 10, nie zaobserwowano koncentracji osób w starszym wieku, na 1000 mieszkańców były to tylko 3 osoby w wieku powyżej 60. roku życia, które korzystały z pomocy społecznej, natomiast liczba dzieci poniżej 12 roku życia przekroczyła wartość średnią dla całego miasta. W przypadku obszaru nr 5 zaobserwowano zjawisko jednoczesnego obciążenia ludności dużą grupą młodszych i najstarszych mieszkańców, którzy korzystają z usług MOPS. Można również stwierdzić, że na obszarze nr 5 skala zjawiska jest największa i wymaga podjęcia działań naprawczych. Również w złej sytuacji znajduje się obszar nr 3, gdzie na 1000 mieszkańców przypada ponad 38 dzieci poniżej 12 lat, które są objęte pomocą społeczną.

Jeszcze inną strukturę przestrzenną wykazuje obciążenie mieszkańców osobami bezrobotnymi korzystającymi z pomocy społecznej. W całym mieście na 1000 mieszkańców przypadało blisko 20 takich osób. Najwyższe, bardzo do siebie zbliżone wartości wskaźnika odnotowano na obszarach nr 3 (70,9) i nr 5 (69,1). Na obszarze nr 4, sytuacja również wymaga interwencji, opisywany wskaźnik wyniósł 43,9.

W przypadku pięciu obszarów zaobserwowano wyższe wartości omówionych wyżej wskaźników niż wartości średnie dla całego miasta. Były to obszary nr 3, 4, 5, 6 i 9, z tym, że sytuacja na terenie obszarów nr 3, 4 i 5 wymaga najszerzej interwencji. Dla trzech obszarów zaobserwowano wartości wskaźników niższe niż średnie dla całego miasta. Były to obszary nr 7, 8 i 11.

Łącznie w całym mieście pomocą społeczną objęto ponad 1700 gospodarstw domowych. Najwięcej ich pochodziło z obszaru nr 4 (283 gospodarstwa domowe) oraz obszaru nr 8 (278 gospodarstw) i nr 6 (271 gospodarstw). W gospodarstwach tych mieszkało odpowiednio 442, 579 i 503 osoby. Średnia liczba osób w gospodarstwie domowym objętym pomocą społeczną w Bełchatowie wynosiła niewiele ponad 2 osoby. Na obszarze nr 4 gospodarstwa domowe liczyły średnio 1,6 osoby. Gospodarstwa objęte pomocą na terenie obszaru nr 8 były większe i liczyły ponad 2 osoby. Natomiast na obszarze nr 6 gospodarstwa były nieznacznie mniejsze (średnio 1,9 osób w gospodarstwie). Na uwagę zasługuje obszar nr 7, gdzie gospodarstwa domowe uzależnione od pomocy społecznej liczyły więcej osób, średnio było to 2,8.

Pomoc społeczna w mieście Bełchatów powinna oprzeć się na wsparciu rodzin dysfunkcyjnych z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień czy przemocy w rodzinie, wsparciu rodzin i osób borykających się z długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością oraz wsparciu rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie to powinno się opierać o pewne czynności, m.in.:

- zwiększenie liczby podmiotów oraz liczby programów psychoprofilaktycznych,
- tworzenie nowych form wsparcia środowiskowego dla rodziców dysfunkcyjnych, w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych,
- zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych poprzez wzrost zatrudnienia opiekunek i rehabilitantów.

Ponadto w poprawie sytuacji osób potrzebujących wsparcia pomogłoby stworzenie zaplecza rehabilitacyjno-opiekuńczego, placówek opieki stacjonarnej i aktywizacji zawodowej, rozwój budownictwa socjalnego i pozyskiwanie lokali mieszkalnych dla najuboższych rodzin oraz aplikowanie o środki unijne w nowej perspektywie finansowej 2014-2020 na realizację projektów, których celem nadrzędnym będzie odbudowa kompetencji społecznych, życiowych i zawodowych klientów pomocy społecznej.

Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Miasta w latach 2010-2015 zmniejszyła się z 3 751 osób w 2010 roku do 3 507 osób w 2015 roku. Jednocześnie liczba środowisk objętych pomocą społeczną zwiększyła się. Należy zwrócić uwagę, iż wśród liczby środowisk znajdują się zarówno całe rodziny, jak i jednoosobowe gospodarstwa domowe, liczba tych drugich w okresie 2010-2015 wzrosła z 755 do 914.

Tabela 16. Liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Świadczeniobiorcy pomocy społecznej	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób objętych pomocą społeczną	3 751	3 995	3 916	4 083	3 855	3 507
Liczba środowisk objętych pomocą społeczną	1 673	1 836	1 829	1 904	1 880	1 735
Liczba rodzin	918	972	950	981	899	821
Liczba jednoosobowych gospodarstw domowych	755	864	879	923	981	914

Mieszkańcy Bełchatowa otrzymują pomoc w postaci świadczeń pieniężnych w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych. Władze miasta przeznaczają również środki na wynagrodzenia należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki. Liczba osób otrzymujących zasiłki celowe utrzymała się na niezmiennym poziomie. Wzrosła natomiast znacząco liczba osób otrzymujących zasiłki okresowe i stałe, przy czym wzrost liczby osób w pierwszej grupie był bardziej wyraźny. Rosną koszty związane z wynagrodzeniami dla opiekunów, w 2010 roku wypłacono 44 wynagrodzenia, w 2015 roku aż ponad dwukrotnie więcej.

W ramach Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje działania mające na celu skuteczną i profesjonalną pomoc prawną, psychologiczną oraz w zakresie terapii rodzinnej. Poradnictwo jest bezpłatne i anonimowe. O połowę wzrosła liczba środowisk objętych wyłącznie pracą socjalną. W mieście rośnie również liczba udzielonych porad prawnych. Poprawie natomiast uległa sytuacja w zakresie pomocy psychologicznej. Od 2012 roku bardzo wyraźnie wzrosła liczba terapii rodzinnych, z 93 do 583 w 2015 roku.

Tabela 17. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych realizowanych przez MOPS

Forma pomocy	Liczba osób					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zasiłek celowy	1 491	1 501	1 527	1 683	1 640	1 516
Zasiłek okresowy	800	843	932	1 239	1 250	1 112
Zasiłek stały	256	254	269	307	325	323
Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu	44	64	89	94	96	97

Tabela 18. Liczba środowisk objętych wyłącznie pracą socjalną w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Środowiska objęte wyłącznie pracą socjalną	203	302	398	238	363	333

Tabela 19. Liczba osób korzystających z dożywiania finansowanego lub częściowo finansowanego przez MOPS w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Placówka	Liczba osób					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Szkoły, bursa szkolna, Specjalny Ośrodek Szkolno-	684	794	793	885	672	692
Szkoły, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy,	15	15	17	20	20	21
Przedszkola i żłobki	36	42	46	59	51	70
Jadłodajnia Miejska	73	91	95	125	103	65
Środowiskowy Dom Samopomocy „Koniczynka	49	41	32	30	30	31
Świetlice MOPS	233	219	185	224	219	202
ŁĄCZNIE	1 090	1 202	1 168	1 343	1 095	1 081

Pomoc społeczna przyjmuje również formę dofinansowania żywienia w placówkach oświatowych i innych. Zasięg takiej pomocy w szkołach i bursach szkolnych nie zmieniał się i objął w 2015 roku 692 osoby, jednak w latach 2011-2013 liczba ta była znacznie wyższa. Wzrosła jednocześnie liczba osób korzystających z dożywiania w przedszkolach i żłobkach (z 36 do 70).

Część mieszkańców Bełchatowa korzysta z ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych finansowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Liczba takich osób w okresie 2010-2015 wzrosła z 233 do 300 w przypadku ubezpieczeń zdrowotnych i z 92 do 143 w przypadku ubezpieczeń społecznych.

Również pogorszeniu uległa sytuacja społeczna mierzona liczbą osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba osób wzrosła w okresie 2010-2015 z 101 do 145. W 2010 roku 121 osób pobierało świadczenia pielęgnacyjne, natomiast w 2015 roku liczba takich osób była wyższa o blisko 19%. Zaobserwowano spadek liczby osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Tabela 20. Liczba osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym lub ubezpieczeniem społecznym przez MOPS w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Forma pomocy	Liczba osób					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubezpieczenie zdrowotne	233	248	246	294	291	300
Ubezpieczenia społeczne	92	109	178	215	148	143

Tabela 21. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w formie rehabilitacji fizycznej przez MOPS w latach 2010-2014 w zależności od typu schorzenia (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	101	111	126	133	122	145

Tabela 22. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych pomocą usługową MOPS w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Forma pomocy	Liczba osób					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Usługi opiekuńcze	4	5	4	6	4	6
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie rehabilitacji	16	15	7	7	9	7

Tabela 23. Liczba porad, konsultacji i spotkań terapeutycznych w ramach Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Specjalista	Liczba porad, konsultacji i spotkań terapeutycznych					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prawnik	399 ¹	158	170	193	198	434
Terapeuta uzależnień	143	140	218	149	146	185
Psycholog (dwóch specjalistów)	322	307	330	242	234	263
Terapeuta rodzinny	-	-	93	99	510	583
łącznie	864	605	811	683	1 088	1 465

Tabela 24. Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, opiekuńczych oraz ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Lp.	Formy pomocy	Liczba osób					
		2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Zasiłek rodzinny	3 321	2 625	2 472	2 590	2 181	1 241
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:							
2.	samotnego wychowywania dziecka	165	153	140	111	117	86
	rozpoczęcia roku szkolnego	1 752	1 744	1 560	1 603	1 512	868
	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	347	312	284	296	266	194
	kształcenia i rehabilitacji dziecka	202	196	203	200	168	125
	podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania – dojazd do szkoły	27	14	12	9	14	13
	podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania – zamieszkiwanie w miejscowości, w której znajduje się szkoła	10	9	4	4	18	3
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	283	224	134	138	95	84
	urodzenia dziecka	268	194	177	189	148	137
3.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia	738	633	610	470	498	456
4.	Zasiłek pielęgnacyjny	1 276	1 263	1 322	1 404	1 342	1 312
5.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	-	-	-	6	7	6
6.	Zasiłek dla opiekuna	-	-	-	-	66	46
7.	Świadczenie pielęgnacyjne	121	148	208	215	135	144

1 W 2010r. dyżur prawnika był realizowany dwa razy w tygodniu

8.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	514	525	563	527	514	348
9.	Pomoc finansowa w ramach rządowego	-	147	125	126	127	11

W latach 2010-2015 zmniejszyła się łączna wartość zasiłków celowych. Spadek ten wyniósł ponad 200 tys. zł. Zasiłki okresowe pochłonęły natomiast dwukrotnie większe zasoby. Podobne zjawisko dotyczy zasiłków stałych, których wartość wzrosła z ok. 920 do ponad 1 434 tys. zł. Łączny koszt świadczeń w latach 2010-2015 wzrósł z ponad 15 do ponad 18 mln zł.

Tabela 25. Kwoty świadczeń realizowanych przez MOPS w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Typy świadczeń	Koszty realizowanych świadczeń					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zasiłki celowe	2 732 673,00	2 705 103,00	2 539 074,95	2 635 656,00	2 414 169,68	2 459 975,37
Zasiłki okresowe	1 095 788,34	1 191 987,74	1 333 743,84	2 230 577,45	2 250 664,32	2 118 375,83
Zasiłki stałe	920 165,54	950 553,50	1 025 727,38	1 274 201,99	1 382 217,02	1 434 386,14
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	82 416,28	85 922,29	99 876,35	113 913,68	125 639,03	145 323,06
Składki na ubezpieczenie społeczne	118 594,83	159 273,20	243 986,26	405 417,11	335 946,12	461 820,43
Świadczenia rodzinne	-	4 288 099,10	3 987 956,00	4 108 139,70	3 700 182,90	3 480 740,10
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	-	633 000,00	610 000,00	470 000,00	498 000,00	456 000,00
Świadczenia opiekuńcze	-	3 105 235,00	3 581 228,00	3 496 464,00	3 550 343,01	4 394 268,00
Zasiłek dla opiekuna	-	-	-	-	451 447,60	258 249,40
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	1 842 030,00	1 987 400,00	2 125 930,00	2 246 638,32	2 352 712,42	2 399 192,01
Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	176 447,61	250 604,45	339 030,00	362 854,00	385 006,00	405 624,84
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	-	29 300,00	143 700,00	289 100,00	298 300,00	3 800,00
Ogólny koszt świadczeń	15 219 450,1	15 386 478,2	16 030 252,7	17 632 962,2	17 744 628,1	18 017 755,1

Pomoc społeczna w Bełchatowie przyznawana jest z wielu powodów. Jednym z nich jest ubóstwo. W całym mieście w 2010 odnotowano 1 155 rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu, liczba ta nieznacznie wzrosła w 2015 roku do wartości 1 284. Problem długotrwałej choroby dotyczył 1 099 gospodarstw domowych w 2010 roku i niewiele więcej w 2015 roku. Liczba środowisk otrzymujących pomoc z powodu bezrobocia, niepełnosprawności, uzależnień i bezdomności w 2015 roku pozostała na podobnym poziomie jak w 2010 roku. Jednak liczba jednoosobowych gospodarstw domowych korzystających z takiej pomocy stale rośnie.

Tabela 26. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej przez MOPS w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS)

Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej przez MOPS w Bełchatowie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba środowisk z problemem ubóstwa	1 155	1 164	1 208	1 373	1 405	1 284
rodziny z problemem ubóstwa	651	624	626	697	646	583
jednoosobowe gospodarstwa domowe z problemem ubóstwa	504	540	582	676	759	701
Liczba środowisk z problemem długotrwałej choroby	1 099	1 125	1 155	1 228	1 216	1 177
rodziny z osobami niepełnosprawnymi	583	594	597	644	671	623
jednoosobowe gospodarstwa domowe	516	531	558	584	545	554
Liczba środowisk z problemem bezrobocia	977	1 025	1 099	1 290	1 251	1 066
rodziny z problemem bezrobocia	627	657	710	832	762	649
jednoosobowe gospodarstwa domowe z problemem	350	368	389	458	489	417
Liczba środowisk z problemem niepełnosprawności	691	720	709	723	715	689
rodziny z osobami niepełnosprawnymi	305	311	317	279	282	268
jednoosobowe gospodarstwa domowe z niepełnosprawnością	386	409	392	444	433	421
Liczba rodzin z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej	571	569	551	605	561	513
Liczba środowisk z problemem uzależnienia	371	402	382	399	422	402
uzależnienie od alkoholu	364	391	372	382	405	339
rodziny z problemem alkoholizmu	144	155	129	105	96	70
jednoosobowe gospodarstwa domowe	220	236	243	277	309	269
Narkomania ²	7	11	10	17	42	63
rodziny z problemem narkomanii	1	1	3	4	8	11
jednoosobowe gospodarstwa domowe z problemem	6	10	7	13	34	52
Liczba środowisk z problemem bezdomności	80	89	75	80	79	77
rodziny z problemem bezdomności	9	9	1	2	2	1
jednoosobowe gospodarstwa domowe z problemem	71	80	74	78	77	76
Liczba rodzin z problemem przemocy	62	64	50	56	66	46

2.1.6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Bezpieczeństwo mieszkańców miasta mierzone liczbą przestępstw wykrytych ogółem w latach 2011-2015 poprawiło się. Liczba przestępstw zmniejszyła się z 1 582 do 1 103. Liczba przestępstw stwierdzonych również zmalała (o 33%).

² W tym środowiska z problemem uzależnienia od dopalaczy od 2014 roku

Wśród przestępstw wyróżnia się bójki i pobicia, uszkodzenia mienia, uszczerbki na zdrowiu, kradzieże i przestępstwa narkotykowe oraz gospodarcze. Liczba poszczególnych przestępstw w prezentowanym okresie malała za wyjątkiem przestępstw gospodarczych, których liczba wzrosła z 405 do 423. Jednocześnie liczba wykroczeń na terenie miasta znacząco wzrosła (o 22%).

Bezpieczeństwo ruchu drogowego wykazuje pewną stabilność, liczba wypadków i kolizji nie zmienia się radykalnie. Zaobserwowano również malejącą liczbę interwencji Policji na terenie miasta i gminy Bełchatów.

W 2015 roku funkcjonariusze Policji wypełnili 80 formularzy „Niebieskiej Karty”, służących dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w rodzinie i ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Liczba wydanych kart w latach 2011-2015 zmalała o 32%.

Tabela 27. Przestępstwa, wykroczenia, zdarzenia w ruchu drogowym oraz interwencje na terenie Bełchatowa w latach 2011-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie)

	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba przestępstw wykrytych ogółem	1 582	1 341	1 177	1 434	1 103
Liczba przestępstw stwierdzonych ogółem, w tym:	2 097	1 836	1 601	1 761	1 409
Bójka i pobicie	54	30	18	20	7
Uszkodzenie mienia	163	119	104	87	93
Uszczerbek na zdrowiu	48	25	32	25	22
Kradzież cudzej rzeczy	331	366	253	186	188
Kradzież z włamaniem	141	98	121	89	99
Kradzież pojazdu	31	34	24	26	23
Przestępstwa narkotykowe	109	93	176	108	60
Przestępczość gospodarcza	405	327	205	462	423
Liczba ujawnionych wykroczeń (dot. terenu m. i gm. Bełchatów)	1 992	1 750	2 052	2 246	2 434
Liczba zdarzeń w ruchu drogowym:					
Wypadki	67	57	53	77	60
Kolizje	352	409	398	335	373
Liczba interwencji (dot. terenu m. i gm. Bełchatów)	13 356	12 185	12 686	12 447	11 056
Liczba „Niebieskich Kart”	118	128	64	79	80

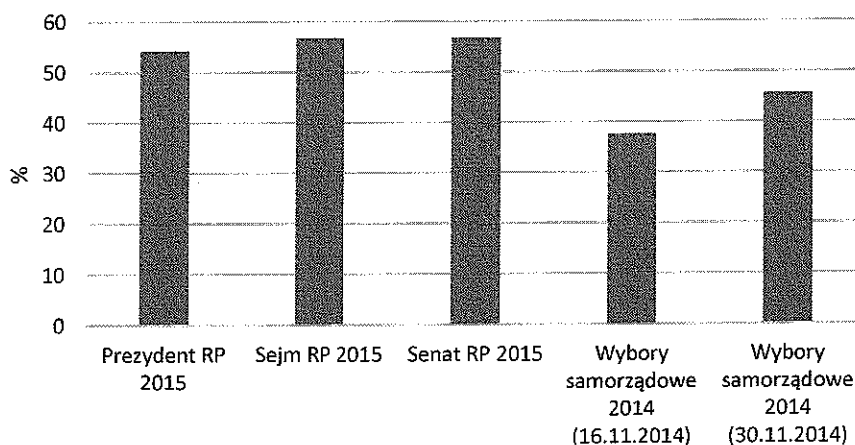
W 2014 r. na terenie Bełchatowa popełniono łącznie 881 przestępstw; najwięcej przestępstw popełniono na terenie obszarów 5 oraz 8, najmniej przestępstw odnotowano na obszarach 12 i 9. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców danego obszaru sytuacja najmniej korzystna kształtuje się na obszarach 3, 5 i 9. Najbezpieczniej wydaje się być w obszarach 8 i 10.

Tabela 28. Liczba popełnionych przestępstw w Bełchatowie w 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Liczba przestępstw	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców
1	80	30,7
2	73	23,3
3	78	90,7
4	76	17,5
5	125	73,2
6	65	10,1
7	65	9,9
8	115	6,8
9	44	86,4
10	63	8,6
11	70	10,4
12	27	12,7

2.1.7. Frekwencja wyborcza

Mieszkańcy Bełchatowa wykazują raczej znaczne zainteresowanie udziałem w wyborach władz publicznych poszczególnych szczebli. W 2014 roku w wyborach samorządowych 16 listopada wzięło udział 37,6% uprawnionych do głosowania mieszkańców miasta, 30 listopada frekwencja była wyższa i osiągnęła wartość 45,8%.

Rysunek 9. Frekwencja w wyborach w 2014 i 2015 roku w Bełchatowie (opracowanie własne na podstawie danych: PKW)

W wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 roku, udział wzięło 56,8% uprawnionych do głosowania mieszkańców miasta.

Nieco niższy poziom osiągnęła frekwencja w wyborach na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się 24 maja 2015 roku. W Bełchatowie do wyborów przystąpiło 54,3% uprawnionych.

Frekwencja we wszystkich wspomnianych wyborach władz publicznych była w Bełchatowie wyższą od średniej frekwencji wyborczej w województwie łódzkim.

2.1.8. Działalność organizacji pozarządowych

Na terenie Bełchatowa funkcjonują 103 organizacje pozarządowe. Podmioty te ze względu na profil działalności podzielić można na następujące grupy:

- sportowe i turystyczne,
- ekologiczne,
- gospodarcze,
- edukacyjne i kulturalne,
- społeczne.

Liczną grupę stanowią organizacje, celem działalności których jest rozwiązywanie problemów społecznych w mieście oraz rozwijanie i propagowanie inicjatyw społecznych, postaw i działań sprzyjających integracji mieszkańców, przeciwdziałających wykluczeniu określonych grup bełchatowian.

Organizacje te kierują swoje działania do mieszkańców walczących z uzależnieniami, bezdomnych, rodzin, osób niepełnosprawnych czy też znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadzona działalność związana jest również z rozwojem świadomości społecznej oraz przeciwdziałaniem patologiom społecznym. Stowarzyszenia aktywizują również środowiska osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazać można także podmioty, które prowadzą działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa w mieście jak również niosące pomoc zwierzętom szczególnie potrzebującym w mieście oraz działające na rzecz ekologii i ochrony zwierząt, ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Podstawową formułę samoorganizacji społecznej stanowią Ochotnicze Straże Pożarne. Ważną grupę stanowią również stowarzyszenia osób o podobnych zainteresowaniach.

Do organizacji związanych ze sportem i turystyką zaliczyć można organizacje turystyczne, kluby sportowe oraz stowarzyszenia związane z wybraną dyscypliną. W Bełchatowie szczególnie aktywnie działają uczniowskie kluby sportowe.

Odrębną grupę stanowią również stowarzyszenia i fundacje wspierające i promujące kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, podtrzymujące i upowszechniające tradycję narodową, rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej, a także edukację, oświatę i wychowanie.

Istotną rolę w obszarze działalności wspomagającej rozwój gospodarczy miast odgrywają również organizacje pozarządowe. Są to zarówno stowarzyszenia reprezentujące interesy swoich członków wobec innych podmiotów, promujące ich wyroby lub usługi ale również związki zawodowe zrzeszające pracowników określonych instytucji czy przedsiębiorstw. Na terenie Bełchatowa działa niewiele organizacji prowadzących działania związane z gospodarką. Duży udział w tej grupie stanowią stowarzyszenia hodowców.

Istotną rolę odgrywają organizacje prowadzące działania wspomagające rozwój Bełchatowa. Ich działalność statutowa koncentruje się na pobudzeniu inicjatyw społecznych dla rozwoju tego obszaru, promocji jego walorów jak również podejmowaniu inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych.

Tabela 29. Wykaz organizacji pozarządowych w Bełchatowie (Urząd Miasta w Bełchatowie)

Lp.	NAZWA ORGANIZACJI	SIEDZIBA ORGANIZACJI
1.	Bełchatowski Klub Lekkoatletyczny	97-400 Bełchatów Ul. Czapliniecka 96
2.	Bełchatowski Klub Wędkarstwa Spławikowego „Raczek”	97-400 Bełchatów Ul. Nefrytowa 4/8
3.	Bełchatowskie Towarzystwo Przyjaciół Zwierząt	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
4.	Bełchatowskie Towarzystwo Sportowe „As”	97- 400 Bełchatów ul. Dąbrowskiego 11
5.	Bełchatowski Związek Hodowców Królików	97 – 400 Bełchatów Ludwików 17
6.	Bełchatowskie Społeczne Towarzystwo Oświatowe	97-400 Bełchatów Ul. Fabryczna 6
7.	Bełchatowski Szkolny Związek Sportowy	97-400 Bełchatów Ul. Edwardów 5
8.	Bełchatowski Klub Wysokogórski	97-400 Bełchatów Os. Okrzei 1/57
9.	Bełchatowskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR - MARKOT	97-400 Bełchatów Ul. Czapliniecka 19B
10.	Bełchatowskie Stowarzyszenie „Amazonki”	97-400 Bełchatów Ul. Czapliniecka 19A
11.	Bełchatowskie Stowarzyszenie Samorządowe PLUS	97-400 Bełchatów Ul. Rodziny Hellwigów 11

12.	Bełchatowskie Towarzystwo Fotograficzne	97-400 Bełchatów ul. Żeromskiego 2/60
13.	Bełchatowskie Stowarzyszenie „GOSPEL”	97-400 Bełchatów Os. Dolnośląskie 315/137
14.	Energetyczny Klub Sportowy „SKRA”	97- 400 Bełchatów ul. Dąbrowskiego 11
15.	Fundacja „Pomagamy Dzieciakom Ziemi Łódzkiej”	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 144
16.	Fundacja PCI Otwarte Źródła	97- 400 Bełchatów os. Budowlanych 6/61
17.	Fundacja Społeczna „Solidarni”	97- 400 Bełchatów ul. Kwiatowa 6
18.	Fundacja „Zdrowie - Trzeźwość”	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 44/8
19.	Fundacja „Akademia Zdrowego Życia”	97-400 Bełchatów Ul. Daleka 80 D
20.	Fundacja Rozwoju Nitka	97-400 Bełchatów ul. Reymonta 3/25
21.	Górnicy Klub Karate	97- 400 Bełchatów ul. Poziomkowa 21
22.	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Łódzkiej oddział przy parafii p.w. „Wszystkich Świętych”	97- 400 Bełchatów Rynek Grocholski 8
23.	Klub Biegaczy „SPARTAKUS”	97- 400 Bełchatów os. Dolnośląskie 332/48
24.	Klub Hodowców Rasy Owczarek Niemiecki – Koło nr 5 w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów os. Okrzei 8/12
25.	Klub Motorowy „Energetyk” przy Elektrowni Bełchatów	97-406 Bełchatów 5 Rogowiec ul. Energetyczna 7
26.	Klub Sportowy „Grocholice”	97-400 Bełchatów Rynek Grocholski 18
27.	Klub Szkoła Karate „SHOTOKAN”	Szkoła Podstawowa Nr 9 97-400 Bełchatów
28.	Klub Tańca Towarzyskiego „Carioca”	97- 400 Bełchatów os. Okrzei 9/8
29.	Klub Kibica SKRA BEŁCHATÓW	97-400 Bełchatów Ul. Dąbrowskiego 11
30.	Klub Hokeja Podwodnego AQUARIUS	97-400 Bełchatów Ul. Brzozowa 8
31.	Klub Sportowy „EBE” Sekcja Piłki Nożnej Bełchatów	97-400 Bełchatów Ul. Szmaragdowa 7
32.	Krajowe Stowarzyszenie Polskiego Bloku Ludowego	97-400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19 A

33.	Krajowy Związek Lokatorów i Spółdzielców	97-400 Bełchatów Os. Okrzei 6/341
34.	Liga Kobiet Polskich Oddział Terenowy	97- 400 Bełchatów ul. 1- go Maja 45
35.	Liga Ochrony Przyrody Oddział w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A/105
36.	Ludowy Klub Sportowy „STOMIL”	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
37.	Ludowy Sportowy Klub Kolarski „Bełchatów”	97- 400 Bełchatów ul. Edwardów 5
38.	Ludowy Zespół Sportowy „Bełchatowska Akademia TAEKWONDO”	97- 400 Bełchatów Os. Żołnierzy POW 15/87
39.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Czwórka”	97- 400 Bełchatów ul. Lipowa 11
40.	Ludowy Klub Sportowy „Zjednoczeni”	97- 400 Bełchatów ul. Kościuszki 13
41.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy	97- 400 Bełchatów ul. Słowackiego 8
42.	IPA POLSKA Międzynarodowe Stowarzyszenie Policjantów Region Bełchatów przy KPP w Bełchatowie	97-400 Bełchatów Ul. 1 Maja 7
43.	Ochotnicza Straż Pożarna Bełchatów	97- 400 Bełchatów ul. Bawełniana 18
44.	Ochotnicza Straż Pożarna Bełchatów – Grocholice	97-413 Bełchatów ul. Szkolna 1
45.	Pierwsza Bełchatowska Sportowa Drużyna Ratowników	97- 400 Bełchatów ul. Budryka 3/11
46.	Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
47.	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miasta i Gminy	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19 A
48.	Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Koło w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. 1 Maja 4
49.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów - Zarząd Rejonowy w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. 1- go Maja 45
50.	Polski Związek Filatelistów - Okręg Łódzki Młodzieżowe Koło Filatelistyczne przy Samorządowym Zespole Szkół gólnokształcących nr 2	97- 400 Bełchatów ul. Edwardów 5
51.	Polski Związek Niewidomych - Koło Terenowe	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
52.	Polski Związek Wędkarski – Koło Miejskie Nr 1	97- 400 Bełchatów ul. 1- go Maja 45

53.	Polski Związek Wędkarski - Koło Nr 3 GÓRNIK przy KWB Bełchatów	97-400 Bełchatów ul. Sportowa 3
54.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Koło Miejsko - Powiatowe w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
55.	Polskie Towarzystwo Numizmatyczne- Oddział w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. Rodziny Hellwigów 11
56.	Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	97- 400 Bełchatów ul. 1 Maja 6
57.	Powiatowe Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	97- 400 Bełchatów ul. Wschodnia 15 a
58.	Regionalne Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne	97- 400 Bełchatów ul. 1-go Maja 45
59.	Regionalna Izba Gospodarcza	97-400 Bełchatów Ul. Czapliniecka 96
60.	Rejonowe Koło Pszczelarzy w Bełchatowie	97-400 Bełchatów Ul. Harcerska 12
61.	Stowarzyszenie Abstynenckie Klub Wzajemnej Pomocy „Przyjaciół”	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19 A
62.	Stowarzyszenie Forum Kobiet Aktywnych „efka”	97- 400 Bełchatów ul. Kościuszki 16 A
63.	Stowarzyszenie Grupa Rekonstrukcji Historycznej 84 Pułku Strzelców Połeskich	97- 400 Bełchatów Kurnos Drugi 175
64.	Stowarzyszenie Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym	97- 400 Bełchatów ul. Rodziny Hellwigów 11
65.	Stowarzyszenie p.n. Ośrodek Profilaktyki i Rozwoju Osobowości OPIRO	97- 400 Bełchatów ul. Okrzei 1 A
66.	Stowarzyszenie Profilaktyka Zdrowotna dla Bełchatowa	97- 400 Bełchatów ul. 1- go Maja 4
67.	Stowarzyszenie Przyjaciół Bełchatowa	97- 400 Bełchatów ul. Czapliniecka 19A
68.	Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych „HOSPICIUM”	97-400 Bełchatów os. 1-go Maja 4 A
69.	Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerstwa	97- 400 Bełchatów ul. Okrzei 45
70.	Stowarzyszenie Przyjaciół Ognisk Artystycznych	97- 400 Bełchatów Plac Wolności 20
71.	Stowarzyszenie Przyjaciół Pływania	97- 400 Bełchatów os. Żołnierzy POW 9/106
72.	Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Przystań”	97- 400 Bełchatów ul. Żeromskiego 1

73.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej - Oddział w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów os. 1-go Maja 4a
74.	Stowarzyszenie Sojusz Młodej Lewicy	97- 400 Bełchatów ul. 1- go Maja 45
75.	Stowarzyszenie Sympatyków „GKS Bełchatów”	97- 400 Bełchatów ul. Sportowa 3
76.	Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Dorosłych	97-400 Bełchatów os. 1 Maja 4A
77.	Stowarzyszenie „SERCE GOSPEL”	97- 400 Bełchatów ul. Wojska Polskiego 24
78.	Stowarzyszenie Sztab Ratownictwa	97- 400 Bełchatów os. Dolnośląskie 201/242 c
79.	Stowarzyszenie Ośrodek Realizacji Inicjatyw	97-400 Bełchatów ul. Gombrowicza 8/21
80.	Stowarzyszenie „Wspólnota Zamoście”	97- 400 Bełchatów ul. Zamoście 47
81.	Stowarzyszenie „Załoga Rowerowa Zgrzyt”	97- 400 Bełchatów os. Wolność 3/60
82.	Stowarzyszenie „POKOLENIA”	97-400 Bełchatów os. Dolnośląskie 137/151
83.	Stowarzyszenie Piłkarskie Oldboy GKS Bełchatów	97-400 Bełchatów ul. Sportowa 3
84.	Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN”	26-605 Radom Ul. Pułaskiego 9
85.	Stowarzyszenie Przetwornik	97-400 Bełchatów Ul. Zamoście 94
86.	Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej „Wspólnota”	97-400 Bełchatów Os. Dolnośląskie 133/4
87.	Stowarzyszenie Wychowanków Akademii Górniczno-Hutniczej im. St. Staszica	30-059 Kraków Al. A. Mickiewicza 30
88.	Światowy Związek Żołnierzy AK - Koło w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. 1 Maja 45
89.	Towarzystwo Przeciwdziałania Narkomanii „Most”	97- 400 Bełchatów Os. Wolność 1/34
90.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Oddziału Powiatowego w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów ul. Targowa 20 A
91.	Towarzystwo Sportu i Rekreacji „Jupiter” przy PGE Elektroelni Bełchatów S.A.	97-400 Bełchatów ul. Czaplينيةcka 19A
92.	Towarzystwo Turystyki Kajakowej „RETMAN”	97- 427 Rogowiec ul. Instalacyjna 2, budynek A-300 z dopiskiem Szymon Kosiński

93.	Uczniowski Klub Sportowy „Dwunastka”	97- 400 Bełchatów ul. Budryka 7
94.	Uczniowski Klub Sportowy „Dwójka”	97- 400 Bełchatów ul. Edwardów 5
95.	Uczniowski Klub Sportowy „Dziesiątka” przy PG nr 3	97- 400 Bełchatów ul. Edwardów 5
96.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”	97- 400 Bełchatów ul. Dąbrowskiego 11
97.	Uczniowski Klub Sportowy „Korona”	97- 400 Bełchatów ul. Budryka 7
98.	Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”	97-400 Bełchatów Ul. Sienkiewicza 25
99.	Uczniowski Klub Sportowy „Niedźwiadek Hokej Bełchatów”	97-400 Bełchatów Ul. Emilii Plater 51
100.	Uczniowski Klub Sportowy „OBELIKS” RUGBY CLUB BEŁCHATÓW	97-400 Bełchatów Ul. Czapliniecka 72
101.	Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca w Piotrkowie Trybunalskim	97- 300 Piotrków Trybunalski ul. Sienkiewicza 7
102.	Związek Strzelecki „STRZELEC” Organizacja Społeczna – Wychowawcza Jednostka Strzelecka 1001	97- 400 Bełchatów ul. dr Rodziewicza 10
103.	Związek Wysiedlonych Ziemi Łódzkiej Koło Terenowe w Bełchatowie	97- 400 Bełchatów Ul. Okrzei 6

2.1.9. Sfera społeczna – wnioski

- Bełchatów charakteryzuje się stosunkowo wysoką gęstością zaludnienia – 1712 osób/ km².
- Wśród mieszkańców Bełchatowa przeważają osoby w wieku produkcyjnym (71%). Miasto charakteryzuje stosunkowo niewielki udział osób w wieku poprodukcyjnym, ale widoczny jest proces starzenia się społeczeństwa.
- Negatywnym zjawiskiem jest rosnąca wartość wskaźnika obciążenia demograficznego.
- Negatywnym zjawiskiem jest również malejący przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji, co w konsekwencji powoduje zmniejszenie się liczby ludności Bełchatowa (spadek przyrostu rzeczywistego).
- Pozytywnym aspektem edukacji przedszkolnej Bełchatowa jest zauważalny wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem, dzięki sukcesywnemu i znacznemu wzrostowi miejsc w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych. Rodzi to pewne wyzwania: w najbliższych latach miasto powinno pozyskać miejsca do wychowania przedszkolnego na zasadach publicznych – wzrost o ok. 1555 miejsc.

- Rośnie liczba uczniów w szkołach podstawowych, natomiast miasto odnotowało duży spadek zapotrzebowania na szkolnictwo gimnazjalne oraz ponadgimnazjalne.
- Zmniejszyła się liczba szkół ogólnokształcących, jednocześnie wzrosła liczba szkół policealnych.
- Baza szkolnictwa zawodowego jest najmniej rozwiniętą na terenie miasta, co powoduje dalszą konieczność dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy.
- Miejskie Centrum Kultury ma bardzo duży wpływ na kształt życia kulturalnego miasta i prowadzi wszechstronną działalność na rzecz różnych środowisk wiekowych i społecznych pełniąc tym samym funkcję centrum kulturalnego w mieście.
- Ważną rolę kulturową miasta odgrywa powstała ekspozycja PGE Giganty Mocy, która poprzez wykorzystanie nowoczesnych środków przekazu, tj.: animacje, interaktywne gry czy stanowiska doświadczalne upowszechnia wiedzę wśród dzieci i młodzieży.
- Najstarszą instytucją kultury w mieście jest Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, która zwiększa co roku swój księgozbiór na rzecz zachęcenia bełchatowian do czytania książek.
- Centrum Informacji Turystycznej (wydział Urzędu Miasta Bełchatowa) prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków zawierającą: wykaz zabytków nieruchomości z terenu Miasta Bełchatowa oraz wykaz zabytków archeologicznych Miasta Bełchatowa.
- W dalszej perspektywie działań, dotyczących rozwoju kultury w mieście, konieczne jest zagospodarowanie istniejącego zaplecza kulturalnego, poprzez rozszerzenie oferty programowej.
- Niepokoi rosnący wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Bełchatowie.
- Istotnym problemem jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i w wieku emerytalnym korzystających z pomocy społecznej co oznacza, że ludzie starsi coraz częściej nie potrafią odnaleźć się w nowej rzeczywistości, a ich środki finansowe są niewystarczające na zaspokajanie nawet podstawowych potrzeb.
- Istnieje zapotrzebowanie na zwiększenie pomocy społecznej kierowanej do rodzin dysfunkcyjnych z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień czy przemocy w rodzinie.
- Niezbędny jest rozwój usług socjalnych ukierunkowanych na wsparcie rodzin i osób borykających się z długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością oraz wsparciu rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- W mieście należałoby zwiększyć głównie liczbę podmiotów oraz ilość programów psychoprofilaktycznych, zwiększyć dostępność do usług opiekuńczych i specjalistycznych.
- Na terenie Bełchatowa należałoby rozbudować zaplecze rehabilitacyjno-opiekuńcze, aktywizacji zawodowej oraz rozwój budownictwa socjalnego, a przede wszystkim zwiększenie ilości aplikacji o środki unijne na realizację projektów wspomagających klientów pomocy społecznej.
- Stan bezpieczeństwa w Bełchatowie wydaje się poprawiać. Maleje liczba popełnionych przestępstw, zwłaszcza tych których najbardziej obawiają się mieszkańcy, tj. bójek i pobić,

uszczerbku na zdrowiu, przestępstw narkotycznych. Stan bezpieczeństwa na bełchatowskich drogach nie zmienia się.

- Pozytywnym zjawiskiem jest malejąca liczba wypełnianych formularzy „Niebieskiej Karty”, co sugerować może poprawę bezpieczeństwa w rodzinach.
- Zaangażowanie mieszkańców Bełchatowa jest raczej znaczne: bełchatowianie częściej od innych mieszkańców województwa biorą udział w wyborach władz publicznych różnego szczebla.
- Na terenie Bełchatowa działa ponad 100 różnych organizacji społecznych, większość z nich kieruje swoje działania do mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej bądź o określonych zainteresowaniach, co stwarza potencjał do większej aktywizacji i integracji mieszkańców.

2.2. Sfera gospodarcza

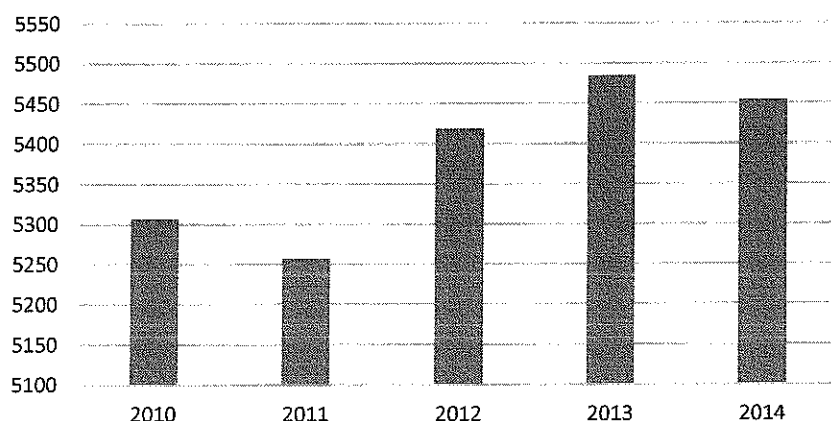
2.2.1. Gospodarka i rynek pracy

Struktura bełchatowskiej gospodarki jest zdominowana przez dwa przedsiębiorstwa o kluczowym znaczeniu w skali kraju należące do grupy PGE GiEK S.A. – Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów oraz Elektrownia Bełchatów. Obie firmy stanowią silny atut i wyróżnik miasta, a ich obecność w bliskim sąsiedztwie miasta decyduje również o stosunkowo wysokiej rozpoznawalności na terenie kraju, ale również poza jego granicami.

Z punktu widzenia lokalnej gospodarki warto jednak zwrócić uwagę na niekorzystne aspekty dominacji tych dwóch przedsiębiorstw w miejskiej gospodarce. Po pierwsze miasto jest silnie uzależnione od kondycji finansowej tych zakładów, co może być zagrożeniem w przypadku pogorszenia sytuacji ekonomicznej branży wydobywczo-energetycznej. Silne uzależnienie lokalnej gospodarki, a w tym rynku pracy od tych branż oraz reprezentujących je dużych zakładów pracy sprawia również, że w pewnym stopniu ograniczona jest przedsiębiorczość mieszkańców Bełchatowa.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2014 roku w Bełchatowie działalność prowadziło 5 455 przedsiębiorstw. Zdecydowaną większość działających w mieście przedsiębiorstw (5 349 przedsiębiorstw) stanowią firmy sektora prywatnego, w tym 4 032 przedsiębiorstw osób fizycznych. Sektor publiczny to tylko 105 przedsiębiorstw. W 2011 roku zanotowano spadek liczby podmiotów gospodarczych, liczba podmiotów zmniejszyła się wtedy o 49, co stanowiło niecały 1% wszystkich firm działających w Bełchatowie w 2010 roku. W następnych latach liczba podmiotów gospodarczych wzrastała, ale w 2014 roku odnotowano kolejny, aczkolwiek bardzo niewielki spadek liczby firm. W całym okresie 2010-2014 liczba podmiotów gospodarczych w Bełchatowie wzrosła o 148 firm, co stanowiło wzrost o 2,8%.

Najbardziej liczną grupą w sektorze publicznym (według stanu na 31.12.2014) wg. form własnościowych stanowiły państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego stanowiące aż 71 podmiotów na 105 ogółem (67,6%).

Rysunek 10. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Najwięcej mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą zamieszkiwało w 2014 roku na obszarach nr 8 (1400) i 10 (670). Najmniej takich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było na obszarach nr 9 (98) oraz 5 (116). Największe nasycenie odnotowano na obszarach nr 9 (192,5 osób/ 1000 mieszkańców) i 1 (149). Najtrudniejsza sytuacja występuje natomiast na obszarze nr 5 (67,9), podobnie niskie wartości odnotowano na obszarach nr 7 (68,6) oraz 11 (69,9).

Tabela 30. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą w Bełchatowie w 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Mieszkańcy prowadzący działalność gospodarczą	
	Liczba mieszkańców	Liczba na 1000 mieszkańców obszaru
1	389	149,0
2	370	118,3
3	120	139,5
4	390	90,1
5	116	67,9
6	457	70,8
7	450	68,6
8	1400	82,3
9	98	192,5
10	670	91,9
11	470	69,9
12	250	117,2

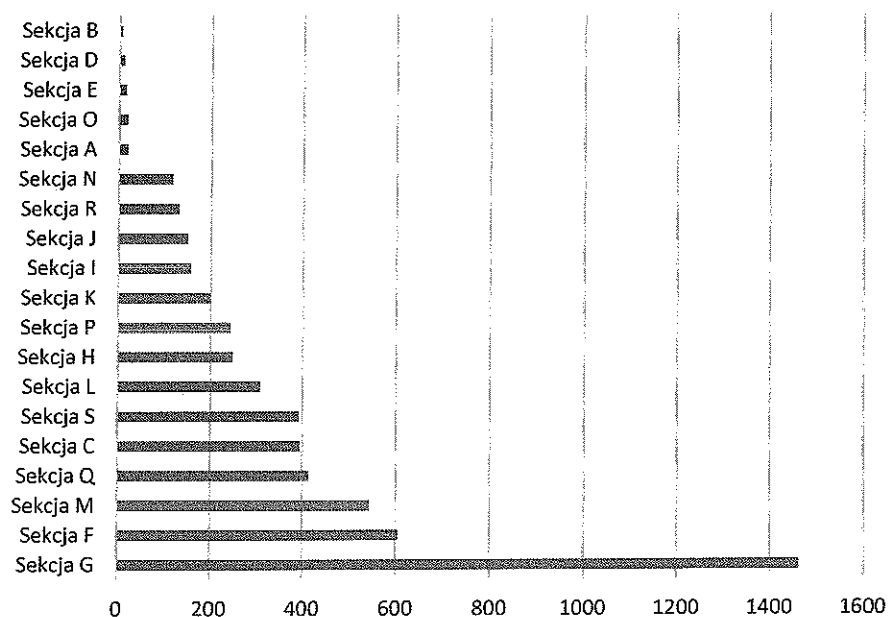
W strukturze własnościowej sektora prywatnego (2014 rok) dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiące 4 032 podmiotów na 5 349 ogółem (75,4%).

Tabela 31. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych – stan na 31.12.2014 r. (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sektor publiczny						
podmioty gospodarki narodowej ogółem (w tym:)	107	113	110	105	105	107
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	70	73	71	71	71	71
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	0	0	0
spółki handlowe (w tym:)	12	15	14	13	13	13
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	0	0	0	0
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	0	-	-	-	-	-
Sektor prywatny						
podmioty gospodarki narodowej ogółem (w tym:)	5 200	5 145	5 309	5 380	5 349	5 344
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 052	3 979	4 062	4 096	4 032	3 992
spółki handlowe (w tym:)	234	241	252	264	275	280
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	30	31	34	34	35	35
spółdzielnie	14	14	14	14	13	13
fundacje	12	12	16	16	18	17
stowarzyszenia i organizacje społeczne	108	111	116	121	129	134
Ogółem	5 307	5 258	5 419	5 485	5 455	5 453

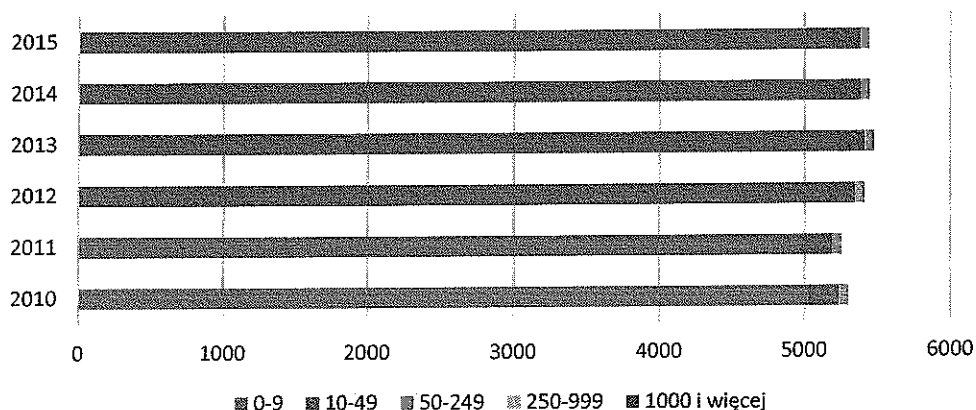
W latach 2009-2010 wystąpił wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a w roku 2011 nastąpił pierwszy nieduży spadek (z 4 052 podmiotów w roku 2010 do 3 979 podmiotów w roku 2011). Kolejne dwa lata to ponowny wzrost do 4 096 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a rok 2014 to kolejny spadek do 4 032. Z drugiej strony stale wzrasta liczba spółek handlowych (z 207 w 2009 roku do 261 w 2014 roku) oraz liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych (z 103 do 129 podmiotów). Liczba spółdzielni utrzymuje się na takim samym poziomie (14 podmiotów) ze spadkiem w 2014 roku o 1 podmiot.

Najwięcej podmiotów gospodarczych w mieście Bełchatów zarejestrowanych jest w sektorze handlu 27,8% i w budownictwie – 10,8%, następnie w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 9,7% i przetwórstwie przemysłowym – 7,2%. Poniższy wykres prezentuje liczbę podmiotów gospodarczych według sekcji PKD.

Rysunek 11. Liczba podmiotów gospodarczych w Bełchatowie wg sekcji PKD w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Zdecydowana większość firm Bełchatowa to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – ich liczba wynosi 5 240 (stanowią ponad 95% wszystkich firm miasta). Na przestrzeni ostatnich lat widać sukcesywny wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw, jednak w 2014 roku zanotowano ich spadek o 33 przedsiębiorstwa. Zauważalnym zjawiskiem jest niestabilność liczby małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 osób), w 2010 roku było ich 201, zaś w 2014 roku już tylko 189, pomimo ich wcześniejszego wzrostu w 2011 roku. Prawdopodobnie poprzez redukcję zatrudnienia, małe przedsiębiorstwa spadają do kategorii mikroprzedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 50-249 osób, tj. średnie przedsiębiorstwa utrzymują się na stałym poziomie, w powiecie jest ich 54. Zmiana natomiast dotyczy dużych przedsiębiorstw (powyżej 250 pracowników), gdyż w 2011 roku ich liczba wynosiła 4, a od 2012 roku w powiecie działają 3 duże przedsiębiorstwa i są to: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II, Elbest Sp. z o.o.

Rysunek 12. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Bełchatowa w podziale na liczbę osób zatrudnionych w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Ocena zaprezentowanej struktury przedsiębiorstw nie jest jednoznaczna. Powstawanie małych firm można uważać za miarę przedsiębiorczości i możliwości adaptacyjnych społeczeństwa, jednak z drugiej strony zjawisko to nie jest zbyt korzystne z punktu widzenia restrukturyzacji miasta i jego przyszłej konkurencyjności. Przewaga zakładów prowadzonych przez osoby fizyczne wskazuje na słabość finansową tych przedsiębiorstw i niską efektywność wewnętrznych źródeł finansowania. Firmy te działają na wąskich rynkach lokalnych i mają mniejszą skłonność do innowacji, co znacznie ogranicza ich możliwości rozwojowe.

Na terenie Miasta działają 33 firmy z kapitałem zagranicznym. Największe z nich to:

- Humax Poland Sp. z o.o. - specjalizuje się w technologii telewizji cyfrowe, jest jednym z największych na świecie producentów cyfrowych dekodery,
- Tosen Sp. z o.o. - produkcja wózków, pudełek Danpla i plastikowych, regałów, stołów,
- ECO-ABC Sp. Z o.o. – unieszkodliwianie odpadów medycznych i weterynaryjnych.

2.2.2. Tereny inwestycyjne

Jednym z elementów pobudzania i kreowania gospodarki lokalnej jest tworzenie terenów inwestycyjnych, umożliwiających napływ przedsiębiorców. Miasto Bełchatów dysponuje niezabudowanymi terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni ponad 30 ha, przeznaczonymi na teren przemysłu, składów, baz, obsługi transportu oraz usług komercyjnych. Ze względu na swoje położenie tereny te zostały podzielone na trzy strefy:

- Strefa B1 Czapliniecka (częściowo objęta działalnością Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej),
- Strefa B2 Czapliniecka (objęte działalnością Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej),

- Strefa Ciepłownicza (w chwili obecnej własność prywatna).

Na chwilę obecną w strefach inwestycyjnych miasta, cztery firmy zdecydowały się na rozpoczęcie inwestycji w strefie ekonomicznej. W Strefie Ciepłowniczej 13 lutego br. oficjalnie został otworzony zakład produkcyjny w branży spożywczej. W Strefie B1 przy ulicy Czaplineckiej Miasto podpisało trzy umowy z przedsiębiorcami z branży: logistycznej, budowlanej oraz zaawansowanych materiałów budowlanych. W celu zwiększenia atrakcyjności oferty inwestycyjnej w 2014 roku zrealizowano inwestycję związaną z uzbrojeniem terenów zlokalizowanych w rejonie ulic Czaplineckiej i Cegielnianej. W wyniku tej inwestycji w sieć kanalizacyjną, wodociągową i deszczową uzbrojonych zostało blisko 15 ha terenu. W chwili obecnej Miasto buduje drogę wewnętrzną obsługującą komunikację na strefie B1 (zakończenie inwestycji: październik 2016). Do końca roku zostanie także oddana północna obwodnica Miasta w śladzie DK 74, która ułatwi w znacznym stopniu komunikację terenów inwestycyjnych z autostradą A1.

2.2.3. Stan i struktura bezrobocia

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku liczba pracujących w Bełchatowie wynosiła 11 981 osób i była wyższa niż w 2013 roku o 338 osób (tj. o 2,8%) oraz niższa niż na koniec 2010 roku o 749 osób (tj. o 5,9%).

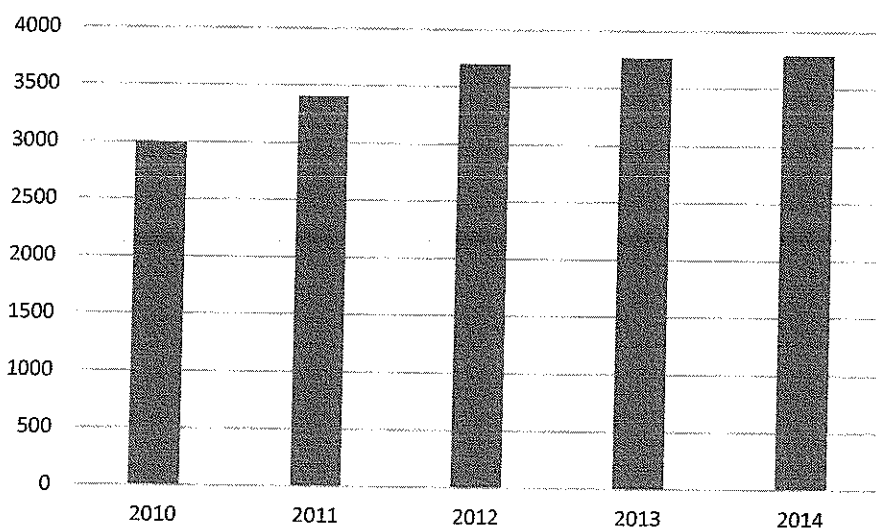
Tabela 32. Pracujący ogółem i według płci - stan na 31.12.2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	12730	12146	11624	11643	11981
Mężczyźni	5472	4900	4559	4397	4662
Kobiety	7258	7246	7065	7246	7319

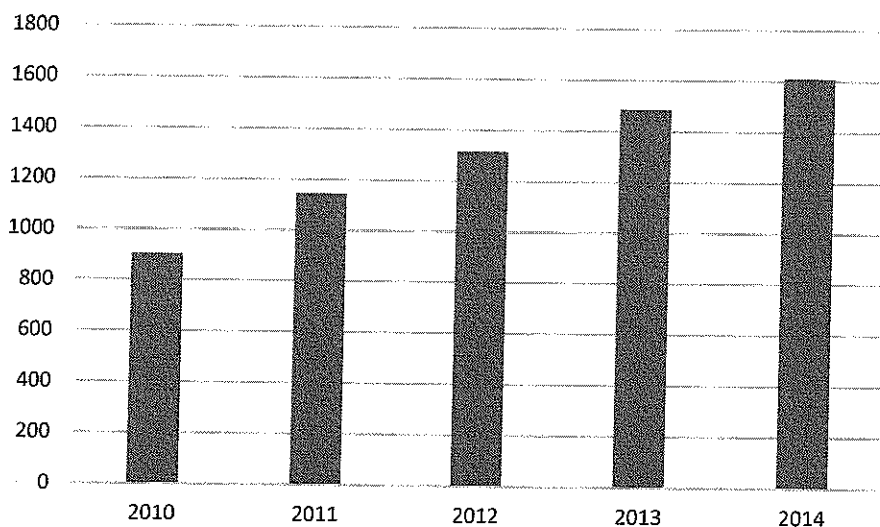
Tak jak i liczba pracujących, zmniejszeniu uległa liczba osób pracujących na 1000 ludności. Na początku analizowanego okresu wynosiła 210, natomiast na koniec 2014 roku – 202 osoby. Liczba bezrobotnych w mieście, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie wyniosła na koniec 2014 roku 3 801 osób i była o 30 wyższa niż rok wcześniej. Niepokojący jest fakt występowania tendencji wzrostowych liczby osób bezrobotnych. Na przełomie lat 2010-2014 nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych (800 osób). Bełchatów, jako ośrodek przemysłu wydobywczego i energetycznego, charakteryzuje się stosunkowo niskim bezrobociem na tle innych miast województwa łódzkiego. Charakterystyczne dla miasta jest to, że wśród grupy osób pozostających bez pracy duży odsetek stanowią kobiety.

Za osoby długotrwale bezrobotne zgodnie z art. 2 pkt. 5. Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy uważa się te, które pozostają bez pracy powyżej 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. W mieście Bełchatów liczba osób długotrwale bezrobotnych ciągle rośnie. Tendencja ta jest bardzo niepokojąca, gdyż liczba osób długotrwale

bezrobotnych tylko w I kwartale 2014 roku jest o 124 (tj. o 8,3%) większa niż w całym roku poprzednim. W okresie 2010-I kwartał 2014 r., liczba osób długotrwale bezrobotnych jest większa aż o 707 osób (tj. 43,9%).

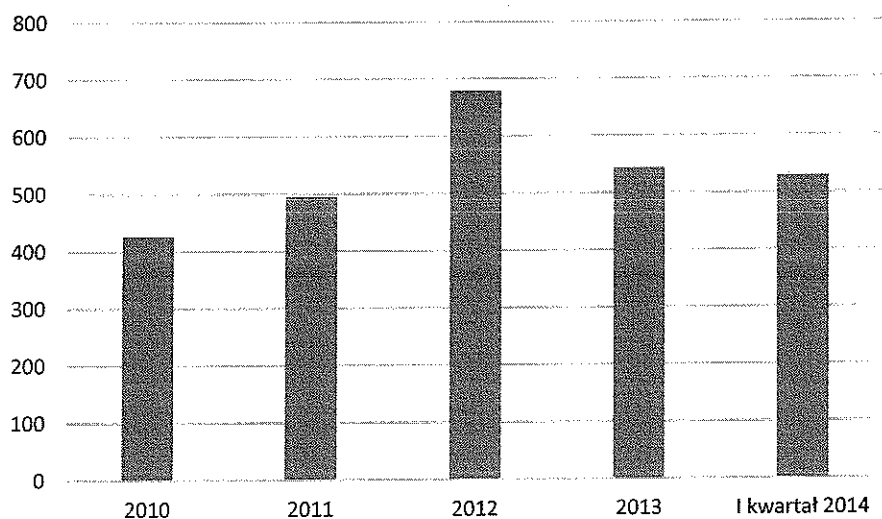
Rysunek 13. Liczba bezrobotnych w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Rysunek 14. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Równocześnie ze zwiększoną liczbą osób długotrwale bezrobotnych zwiększa się liczba osób, które utraciły prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Utrata prawa do zasiłku następuje w przypadku, gdy w okresie pobierania zasiłku bezrobotny podejmie zatrudnienie, po otrzymaniu skierowania nie podejmie szkolenia, odmówi przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, nie

stawi się w powiatowym urzędzie pracy w wyznaczonym terminie, nie przedstawi zaświadczenia o niezdolności do pracy, a przede wszystkim, kiedy wyczerpie się ustawowy okres pobierania zasiłku

Rysunek 15. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z prawem do zasiłku 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Duże różnice wewnątrzmięskie zaobserwowano dla rozmieszczenia osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej, w tym również dla osób długotrwale bezrobotnych. Łącznie takich osób zamieszkiwało w Bełchatowie na koniec 2014 roku 1021. Problem bezrobocia dotyka przede wszystkim centrum Bełchatowa, osoby bezrobotne korzystające z pomocy społecznej koncentrują się przede wszystkim na obszarze nr 5 (76,2 osoby/1000 mieszkańców). Trudna sytuacja panuje również na obszarze nr 3 (62,8) oraz nr 4 (38,6). Najmniejsze nasycenie osobami bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców występuje na obszarach nr 11 (5,2) oraz nr 9 (5,9). Także pod względem bezrobocia, podobnie jak w przypadku ubóstwa, Bełchatów jest bardzo zróżnicowanym miastem. Problem bezrobocia koncentruje się przede wszystkim w centrum Bełchatowa, ze Śródmieściem jako obszarem o zdecydowanie najwyższym wskaźniku koncentracji problemu.

W mieście Bełchatów liczba osób długotrwale bezrobotnych stale wzrasta. Tendencja ta jest bardzo niepokojąca, gdyż liczba osób długotrwale bezrobotnych tylko w I kwartale 2014 r. jest o 124 osoby (tj. o 8,3%) większa niż w całym roku poprzednim. Ogółem w Bełchatowie na koniec 2014r. liczba osób długotrwale bezrobotnych pobierających zasiłki społeczne wynosiła 548.

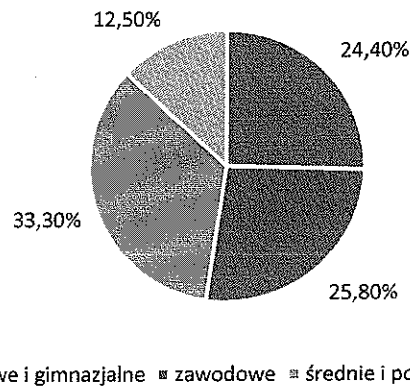
Rozmieszczenie osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej jest podobne do rozmieszczenia osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w mieście. Najsilniejsza koncentracja występuje na obszarze nr 5 (73,8 os./1000 os.). Wysokie wskaźniki odnotowano

również dla obszarów nr 3 (43,0) oraz nr 4 (12,9). Najkorzystniejsza sytuacja w tym zakresie występuje na obszarze nr 12 (0,9).

Tabela 33. Liczba osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych w Bełchatowie korzystających z pomocy społecznej – stan na 31.12.2014r (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Osoby bezrobotne korzystające z pomocy społecznej		Osoby długotrwale bezrobotne korzystające z pomocy społecznej	
	Liczba osób	Liczba osób na 1000 mieszkańców	Liczba osób	Liczba osób na 1000 mieszkańców
1	26	10,0	8	3,1
2	43	13,7	14	4,5
3	54	62,8	37	43,0
4	167	38,6	56	12,9
5	130	76,2	126	73,8
6	144	22,3	57	8,8
7	60	9,2	57	8,7
8	197	11,6	74	4,4
9	3	5,9	3	5,9
10	141	19,3	86	11,8
11	35	5,2	28	4,2
12	21	9,8	2	0,9

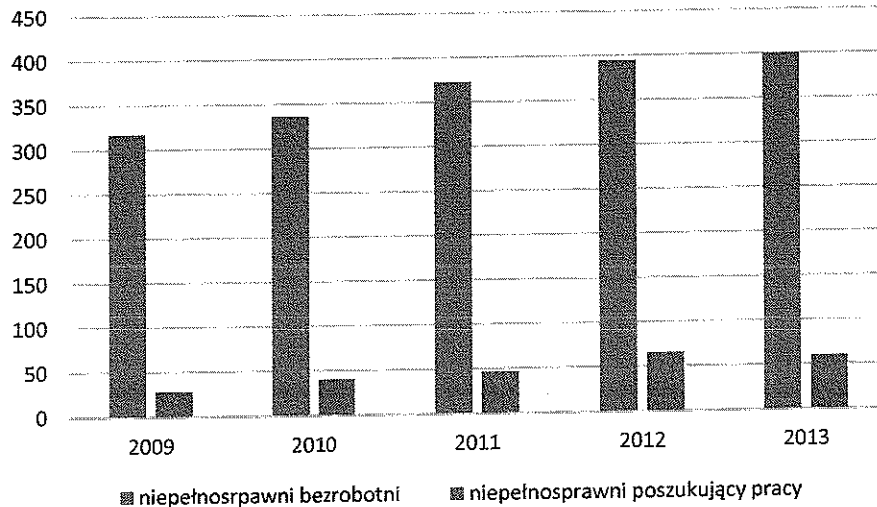
Jedną z podstawowych cech wyznaczających pozycję na rynku pracy jest wykształcenie. Osoby z niskim wykształceniem (zawodowe, gimnazjalne i niżej) na koniec 2013 roku stanowiły 54,2% ogółu bezrobotnych (2012 rok - 54,3%). Jak widać więc w 2013 roku struktura bezrobotnych pod względem wykształcenia niewiele się zmieniła w porównaniu z 2012 rokiem. Najwyższy odsetek bezrobotnych stanowili bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 28,4% ogółu bezrobotnych. Kolejną pod względem liczebności grupą byli bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 25,8% ogółu bezrobotnych oraz wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 21,4% ogółu bezrobotnych. Wyższe poziomy wykształcenia, tj. wykształcenie średnie ogólnokształcące i wyższe notuje się na poziomie kolejno 11,9% i 12,5% .

Rysunek 16. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia w Belchatowie na koniec 2013 r. (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Belchatowa na lata 2015-2022)

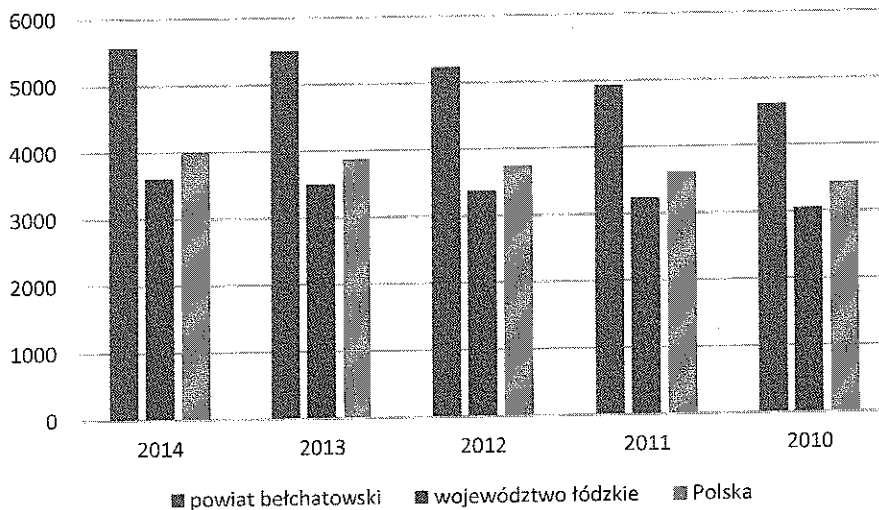
W Belchatowie odnotowano niewielki spadek liczby absolwentów rejestrujących się w urzędzie pracy, mający zapewne związek z niżowymi tendencjami w rocznikach absolwentów, jak również ze stale rosnącym odsetkiem absolwentów szkół średnich, podejmujących studia wyższe. Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy ulega poprawie, co nie oznacza jednak, że poprawia się ich status materialny.

Ważnym miernikiem sytuacji rynku pracy jest odsetek osób niepełnosprawnych niepracujących. Niepokojącym jest zjawisko wzrostu liczby bezrobotnych w grupie niepełnosprawnych. Jest to grupa wymagająca szczególnego wsparcia nie tylko ośrodków pomocy społecznej, ale również urzędów pracy. Na koniec grudnia 2013 roku zarejestrowane były 462 osoby niepełnosprawne (w tym 203 mężczyzn i 259 kobiet). Status bezrobotnego miało 401 osób niepełnosprawnych oraz 61 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu, stanowiąc tym samym 6% ogólnej liczby zarejestrowanych osób (7 576 bezrobotnych i 107 poszukujących pracy). Niepełnosprawni bezrobotni stanowili 5,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Bezrobotni z lekkim stopniem niepełnosprawności stanowili 58,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych (2012 rok – 61,8%), natomiast bezrobotni ze znacznym stopniem niepełnosprawności - 1,2% (2012 rok – 1,5%). Na dzień 31.12.2013 roku prawo do zasiłku posiadało 58 osób niepełnosprawnych, w tym 33 kobiety.

Rysunek 17. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy w latach 2009- 2013 (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Do charakterystyki rynku pracy zalicza się również poziom wynagrodzeń. W 2014 roku średnia płaca w powiecie bełchatowskim wynosiła 5 578,37 zł i była o 1 959,74 zł wyższa od średniej pensji w województwie łódzkim oraz o 1 574,38 zł wyższa od średniej krajowej. Sytuacja znacznej przewagi wysokości średniego wynagrodzenia w powiecie bełchatowskim nad średnim wynagrodzeniem w województwie i kraju utrzymywała się przez cały okres lat 2010-2014.

Rysunek 18. Średnie miesięczne wynagrodzenie w powiecie bełchatowskim, województwie łódzkim oraz w Polsce w latach 2010 – 2014 (opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS)

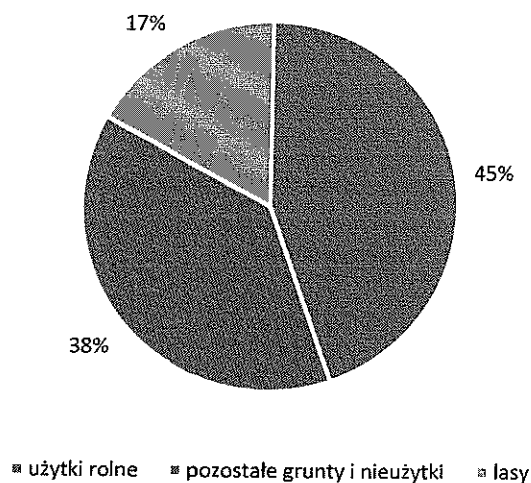
2.2.4. Sfera gospodarcza - wnioski

- Zdominowanie gospodarki Bełchatowa przez przedsiębiorstwa o kluczowym znaczeniu w skali kraju należące do grupy PGE GiEK S.A. – O/ Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów oraz O/ Elektrownia Bełchatów, powoduje silny atut i wyróżnik miasta, na terenie kraju oraz poza jego granicami.
- Silne uzależnienie miasta od branży wydobywczo-energetycznej, w przypadku pogorszenia sytuacji ekonomicznej w tej branży może odbić się negatywnie dla całej gospodarki oraz sprawia, że w pewnym stopniu ograniczana jest przedsiębiorczość mieszkańców Bełchatowa.
- W Bełchatowie notuje się spadek liczby małych przedsiębiorstw do kategorii mikroprzedsiębiorstw. Zjawisko to nie jest zbyt korzystne z punktu widzenia restrukturyzacji miasta i jego przyszłej konkurencyjności.
- Miasto Bełchatów dysponuje niezabudowanymi terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni ponad 30 ha, przeznaczonymi na działalność przemysłową, produkcyjną, usługową i logistyczną. Niestety tylko częściowe uzbrojenia tych terenów oraz wysoka cena gruntów nie sprzyja podejmowaniu inwestycji przez zewnętrznych przedsiębiorców.
- Ważnym czynnikiem nie sprzyjającym nowym inwestycjom są wysokie koszty pracy (wyższe niż przeciętnie w województwie).
- Niepokojącym zjawiskiem jest wzrastająca tendencja wśród liczby osób długotrwale bezrobotnych Bełchatowa, których duży odsetek stanowią kobiety oraz osoby niepełnosprawne.

2.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

2.3.1. Użytkowanie gruntów

W 2013 roku w Bełchatowie głównym sposobem zagospodarowania gruntów były użytki rolne, obejmujące blisko 45% powierzchni miasta (1 544 ha). Drugą formę stanowiły grunty określone jako „pozostałe” i nieużytki, obejmując ponad 38% powierzchni miasta (1 329 ha). Lasy obejmowały niewiele ponad 17% powierzchni Bełchatowa (591 ha).

Rysunek 19. Struktura użytkowania gruntów w Mieście Bełchatów (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Wśród użytków rolnych dominowały grunty orne i rolne zabudowane (1 544ha), łąki (236 ha) i pastwiska wraz z gruntami pod stawami (119ha). Bardzo niski udział w użytkach rolnych stanowiły sady (10 ha). W latach 2010-2013 zmniejszyła się powierzchnia gruntów ornych (spadek o 21 ha) i łąk (spadek o 1 ha), nastąpiło natomiast zwiększenie powierzchni pastwisk i gruntów pod stawami (wzrost o 1 ha).

Powierzchnia sadów pozostała na niezmiennym poziomie. Lasy i grunty leśne zajmowały powierzchnię 591 ha (dane za 2013 rok), co stanowiło 17,1% ogólnej powierzchni.

Tabela 34. Użytkowanie gruntów w Mieście Bełchatów (w ha) w latach 2010 - 2013 (stan na dzień 31.XII)
(opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Lata	Ogółem (w ha)	Użytki rolne (w ha), w tym:					Lasy (w ha)	Pozostałe grunty i nieużytki (w ha)
		Razem	grunty orne i rolne zabudowane	sady	łąki	Pastwiska oraz grunty pod stawami		
2010	3 464	1 563	1 198	10	237	118	592	1 309
2011	3 464	1 557	1 192	10	237	118	593	1 314
2012	3 464	1 548	1 183	10	236	119	592	1 324
2013	3 464	1 544	1 179	10	236	119	591	1 329

Tabela 35. Użytkowanie gruntów w Mieście Bełchatów (struktura w %) w latach 2010-2013 (stan na dzień 31.XII) (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Lata	Ogółem (w ha)	Użytki rolne (w ha), w tym:					Lasy (w ha)	Pozostałe grunty i nieużytki (w ha)
		Razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
2010	100,00%	45,12%	34,58%	0,29%	6,84%	3,41%	17,09%	37,79%
2011	100,00%	44,95%	34,41%	0,29%	6,84%	3,41%	17,12%	37,93%
2012	100,00%	44,69%	34,15%	0,29%	6,81%	3,44%	17,09%	38,22%
2013	100,00%	44,57%	34,04%	0,29%	6,81%	3,44%	17,06%	38,37%

Powierzchnia gruntów leśnych to obszar ok. 597 ha (dane za 2014 rok). Największy udział powierzchniowy lasów przypadają dla gruntów leśnych Skarbu Państwa, tj. 298,26 ha. Lasy prywatne na terenie Bełchatowa zajmowały obszar 274 ha, z czego duża część należy do Wspólnoty Osady Bełchatów - Tkacka. Zaledwie 24 ha to grunty leśne należące do gminy.

Tabela 36. Ważniejsze dane o leśnictwie w Mieście Bełchatów (w ha) w latach 2010- 2014 (opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS)

Powierzchnia gruntów leśnych (w ha)	2010	2011	2012	2013	2014
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	300,6	300,6	300,4	300,41	298,26
grunty leśne gminne ogółem	24,0	24,0	24,0	24,0	24,0
grunty leśne prywatne	256,4	256,4	256,4	274,0	274,0
Razem powierzchnia gruntów leśnych	581	581	580,8	598,41	596,26

W zachodniej i południowo-zachodniej części miasta zlokalizowane są największe skupiska leśne, na których terenie znajdują się ścieżki rowerowe (dwie pętle: 4 km i 10 km). Najczęściej spotykanymi typami siedliskowymi na terenie miasta jest bór suchy (Bs) i bór świeży (Bśw), a dominującym gatunkiem lasotwórczym jest sosna (do 90%), a następnie drzewa liściaste: dąb, brzoza, buk, olsza. Główną funkcją terenów leśnych w granicach miasta jest funkcja ochronna. Niedaleko Bełchatowa, w miejscowości Łuszczanowice znajduje się Rezerwat Łuszczanowice powołany w celu ochrony fragmentu lasu jodłowego i tam też zlokalizowana jest ścieżka edukacyjna, pozwalająca na poznanie walorów rezerwatu. W celu przybliżenia walorów przyrodniczych obszarów źródłkowych i śródleśnych strumieni, pomiędzy Bełchatowem, a miejscowością Kluki powstały ścieżki przyrodniczo-leśne. Pozostałe 38,4% powierzchni miasta zajmują obszary zabudowane, wody, nieużytki i obszary komunikacyjne.

2.3.2. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W myśl przepisów ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. ochronie podlegają zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bełchatowa.

Do zabytków o dużych wartościach kulturowych i historycznych należą: Kościół p.w. Narodzenia NMP wraz z zespołem klasztornym - obecnie plebania Parafii p.w. Narodzenia NMP; Kościół p.w. Wszystkich Świętych w Grocholicach oraz zespół Dworski – obecnie siedziba Muzeum Regionalnego wraz z Parkiem przy dworku.

Kościół oo. Franciszkanów usytuowany jest w centrum miasta, u zbiegu ul. Kościuszki i Placu Narutowicza. Na Zespół klasztorny oo. Franciszkanów składa się murowany kościół wzniesiony po 1617 roku i klasztor oo. Franciszkanów. W roku 2000-lecia Chrześcijaństwa mianowany został Kościołem Jubileuszowego Pielgrzymowania, natomiast w 2003 roku wyniesiono go do godności „Fary”. Godne zwiedzenia jest wnętrze kościoła, które stanowi m.in.: późnobarokowy ołtarz Matki Boskiej Pocieszenia, drewniane rzeźby i ambona. Wartościową rzeźbą kościoła jest Ukrzyżowany Chrystus z I połowy XVIII wieku.

Barokowy „Dwór Olszewskich” został wzniesiony na początku XVIII wieku jako rezydencja ówczesnych właścicieli Bełchatowa Stanisława i Franciszka Rychłowskich, herbu Nałęcz. Ten murowany budynek, częściowo podpiwniczony, wybudowano na wzniesieniu przy wykorzystaniu tarasowego zejścia w kierunku rzeki Rakówki, płynącej przez centrum miasta. Przy dworze założono park w stylu francuskim.

**Tabela 37. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Belchatowa
(Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Belchatowa)**

L.P.	Nazwa, typ obiektu lub obszaru	Nazwa, typ obiektu lub obszaru	Nr karty ewidenc.	Uwagi
1.	Cmentarz żydowski	Park Tysiąclecia, ul. Lipowa	5/1572	Stan zachowania: nie istnieje
2.	Mogiła partyzantów	ul. 1 Maja 45	8/1572	Stan zachowania dobry
3.	Dom	ul. Piłsudskiego 12	11/1572	Stan zachowania dobry
4.	Cmentarz ewangelicki	ul. Kątna	13/1572	Stan zachowania: nie istnieje
5.	Dom (obecnie siedziba Poczty Polskiej)	ul. Kościuszki 21	14/1572	Stan zachowania: dobry
6.	Mogiła właścicieli	ul. Rodziny Hellwigów 11 (Park Olszewskich)	20/1572	Stan zachowania: dobry
7.	Dom	Plac Narutowicza 2	24/1572	Stan zachowania: dobry
8.	Dom	Plac Narutowicza 14	26/1572	Stan zachowania: dobry
9.	Dom	Plac Narutowicza 16	27/1572	Stan zachowania: dobry
10.	Młyn motorowy	ul. Pabianicka 88	30/1572	Stan zachowania: zaniedbany
11.	Dom	Plac Wolności 8	33/1572	Stan zachowania: dobry
12.	Dom	Plac Wolności 10	34/1572	Stan zachowania: zły
13.	Dom	najprawdopodobniej Rynek Grocholski 15	40/1572	Stan zachowania: nie istnieje
14.	Dom	Rynek Grocholski 14	42/1572	Stan zachowania: nie istnieje
15.	Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych	Rynek Grocholski 8	45/1572	Stan zachowania: dobry

Tabela 38. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Miasta Bełchatowa ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków (Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Bełchatowa)

LP	NAZWA, TYP OBIEKTU LUB OBSZARU	NAZWA, TYP OBIEKTU LUB OBSZARU	NR KARTY EWIDENC.	UWAGI
1.	Cmentarz choleryczny	ul. Szkolna 9	46/1572	Stan zachowania: nie istnieje
2.	Miejski układ przestrzenny	Bełchatów Centrum	7/1572	
3.	Układ przestrzenny	Centrum Grocholic	41/1572	Stan zachowania: dobry
4.	Kościół p.w. Narodzenia NMP	ul. Kościuszki 2	49/1572	Stan zachowania: dobry
5.	Zespół klasztorny- obecnie plebania parafii p.w. Narodzenia NMP	ul. Kościuszki 2	15/1572	Stan zachowania: dobry
6.	Młyn motorowy	ul. Kościuszki 16	19/1572	Stan zachowania: dobry
7.	Fabryka włókiennicza Frajtaga- obecnie pasaż handlowy	ul. Kościuszki/ 1Maja	22/1572	Stan zachowania: dobry
8.	Dom	ul.9Maja/Kościuszki	10/1572	Stan zachowania: dobry
10.	Cmentarz rzym-kat.-kwatery z II wojny światowej	ul. Mokra/Włókniarzy/Cmentarna	23/1572	Stan zachowania: dobry
11.	Dom	Plac Narutowicza 12	25/1572	Stan zachowania: dobry
12.	Zespół dworski – obecnie siedziba Muzeum regionalnego	ul. Rodziny Hellwigów 11	21/1572	Stan zachowania: dobry
13.	Park przy Muzeum Regionalnym	ul. Rodziny Hellwigów 11	50/1572	Stan zachowania: dobry
14.	Dom	Plac Wolności 19	35/1572	Stan zachowania; zaniedbany
15.	Dom	Pl. Wolności/Piłsudskiego	36/1572	Stan zachowania: dobry

16.	Dwór	ul. Czapliniecka 144	37/1572	Stan zachowania: dobry
17.	Spichlerz	ul. Czapliniecka 144	38/1572	Stan zachowania: dobry
18.	Park dworski	ul. Czapliniecka 144	39/1572	Stan zachowania: dobry
19.	Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych	Rynek Grocholski 8	51/1572	Stan zachowania: dobry
20.	Park przykościelny	Rynek Grocholski 8	43/1572	Stan zachowania: dobry
21.	Plebania parafii p.w. Wszystkich Świętych	Rynek Grocholski 8	44/1572	Stan zachowania: dobry
22.	Cmentarz rzymsko-katolicki; kwatery wojenna	ul. Tylna	47/1572	Stan zachowania: dobry
24.	Cmentarz rzymsko-katolicki	ul. Wojska Polskiego	48/1572	Stan zachowania: dobry

Tabela 39. Wykaz zabytków archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bełchatowa
(Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Bełchatowa)

Lp. / numer karty ewidencyjnej	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Lokalizacja
1.	74-51	15	Bełchatów
2.	74-51	16	Bełchatów
3.	74-51	17	Bełchatów
4.	74-51	24	Bełchatów
5.	75-51	11	Bełchatów
6.	75-51	12	Bełchatów
7.	75-51	14	Bełchatów
8.	74-51	18	Bełchatów (Bełchatówek)
9.	74-51	19	Bełchatów (Bełchatówek)
10.	75-51	18	Bełchatów (Bińków)

11.	75-51	19	Bełchatów (Bińków)
12.	75-51	1	Bełchatów (Czapliniec)
13.	75-51	2	Bełchatów (Edwardów)
14.	75-51	3	Bełchatów (Grocholice)
15.	75-51	4	Bełchatów (Grocholice)
16.	75-51	5	Bełchatów (Grocholice)
17.	75-51	6	Bełchatów (Grocholice)
18.	75-51	24	Bełchatów (Grocholice)
19.	75-51	25	Bełchatów (Grocholice)
20.	75-51	26	Bełchatów (Grocholice)
21.	75-51	27	Bełchatów (Grocholice)
22.	76-51	29	Bełchatów (Grocholice)
23.	75-50	25	Bełchatów (Ludwików)
24.	75-51	8	Bełchatów (Politanice)
25.	75-51	13	Bełchatów (Politanice)
26.	75-51	15	Bełchatów (Politanice)
27.	75-51	16	Bełchatów (Politanice)
28.	75-51	17	Bełchatów (Politanice)
29.	75-51	7	Bełchatów (Zamoście)
30.	75-51	20	Bełchatów (Zamoście)
31.	75-51	21	Bełchatów (Zamoście)
32.	75-51	22	Bełchatów (Zamoście)
33.	75-51	23	Bełchatów (Zamoście)
34.	75-51	28	Bełchatów (Zamoście)

W dalszej perspektywie działań, dotyczących rozwoju kultury w mieście, konieczne wydaje się optymalne zagospodarowanie istniejącego zaplecza kulturalnego, poprzez rozszerzenie oferty programowej oraz wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań służących głównie poprawie dostępu

mieszkańców do kultury. Ważne też będzie wdrożenie nowych technologii w zarządzaniu jednostką kultury. Bez wątplenia wymagany jest dalszy rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez konserwację istniejących w Muzeum Regionalnym zabytków ruchomych, jak również rewitalizację istniejących w Bełchatowie zabytków nieruchomych.

2.3.3. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Sieć drogową na terenie Bełchatowa tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Przez miasto przebiega droga krajowa nr 74 relacji S8 – Wieluń – Bełchatów – A1 – Piotrków Trybunalski – Kielce – Zamość i dwie drogi wojewódzkie nr 484 relacji Buczek - Bełchatów – Kamieńsk oraz nr 485 relacji Pabianice – Bełchatów.

Tabela 40. Wykaz dróg na terenie miasta Bełchatów (opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022)

Drogi w mieście Bełchatów	Długość dróg
Drogi krajowe	5,262 km
Drogi wojewódzkie	9,863 km
Drogi powiatowe	24,415 km
Drogi gminne	120 km

Miasto ma dobre, drogowe powiązania z obszarem zewnętrznym. Wynika to z jego położenia w stosunku do regionu, jak i kraju oraz z podstawowego układu komunikacyjnego. Na poprawę transportu drogowego miasta ma wpływ budowa obwodnicy Bełchatowa, która ma za zadanie wyprowadzić ruch tranzytowy (głównie ciężki) z centrum miasta i tym samym usprawnić przejazd na trasie Wrocław – Warszawa drogą krajową nr 74 (dawna droga krajowa nr 8). Nowa trasa będzie miała niecałe 11 kilometrów długości. W ramach przedsięwzięcia zbudowane zostaną cztery węzły drogowe, umożliwiające komunikację z drogami wojewódzkimi nr 484 i 485, a także 9 wiaduktów i 1 most.

Dużym problemem miasta jest brak możliwości rozbudowy pasów drogowych, utworzenia miejsc parkingowych oraz wyznaczenie dróg rowerowych w centrum miasta ze względu na ścisłą zabudowę. W mieście znajdują się nadal obszary niezagospodarowanych pasów drogowych. Potrzeby w zakresie dróg w Bełchatowie dotyczą przede wszystkim dalszej sukcesywnej modernizacji oraz rozbudowy sieci dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż głównych i najbardziej niebezpiecznych odcinków dróg na terenie miasta (obecnie długość ścieżek rowerowych wynosi 33,6 km).

Usługi transportu zbiorowego na terenie Bełchatowa zapewnia Miejski Zakład Komunikacji Spółka z o. o. w Bełchatowie. W celu zabezpieczenia obsługi komunikacyjnej mieszkańców miasta, uwzględniającej potrzeby dowozu ludzi do pracy, uczniów do bełchatowskich szkół oraz komunikacji między poszczególnymi osiedlami w godzinach szczytu i poza szczytem, uruchomionych jest 9 linii komunikacyjnych. Modernizacja infrastruktury transportu publicznego, zmodernizowanie zatok przystankowych oraz wymiana taboru autobusowego i zakup nowych autobusów, przystosowanych również do przewozu pasażerów niepełnosprawnych, podniosła standard świadczonych usług w komunikacji miejskiej na terenie miasta. Należy podkreślić, że przejazdy na terenie miasta MZK są całkowicie bezpłatne.

Usługi transportu zbiorowego poza granicami administracyjnymi miasta są świadczone przez komunikację autobusową PPKS i linie prywatne, a także przez zakładowe przewozy pracowników. W granicach administracyjnych miasta zlokalizowanych jest 148 przystanków autobusowych, udostępnionych wszystkim przewoźnikom w tym 44 przy drogach gminnych, których właścicielem jest miasto. Zważywszy na poprawę w ostatnich latach infrastruktury komunikacyjnej Bełchatowa, można stwierdzić, że aktualne potrzeby mieszkańców w zakresie transportu zbiorowego w granicach administracyjnych miasta Bełchatowa są w pełni zaspokojone.

Układ komunikacyjny miasta uzupełniony jest przez infrastrukturę kolejową. Aktualnie nie jest ona wykorzystywana na potrzeby obsługi pasażerskiej regionu, jedynie w zakresie transportu towarowego. Przez Bełchatów przebiega jednotorowa linia kolejowa zbudowana na potrzeby kopalni odkrywkowej znajdującej się na terenie miasta.

Infrastruktura drogowa i komunikacyjna obejmuje także sieć dróg pieszych i dróg rowerowych. Około 50-60% nawierzchni dróg pieszych znajduje się w stanie dobrym lub bardzo dobrym. Pozostała część wymaga remontów punktowych lub wymiany nawierzchni. W przypadku dróg rowerowych około 20% ich długości wymaga remontu lub miejscowych napraw.

Wśród wszystkich dróg na terenie miasta w najgorszym stanie są drogi powiatowe. Ten rodzaj dróg wymaga pilnych prac naprawczych. Wykonania remontów nawierzchni jezdni (nakładki asfaltowe) wymagają drogi na Os. Dolnośląskim – około 60%, dodatkowo: ul. 9Maja, ul. Budryka (przebudowa), ul. Św. Barbary (przebudowa). W przypadku chodników remonty realizowane są cyklicznie – w obszarze centrum miasta, większość chodników posiada już chodniki o nawierzchni z kostki betonowej, lecz ze względu na czas ich wykonywania (ponad 20 lat temu) w części będą one wymagały przebudowy i remontu.

Infrastruktura komunalna

Na koniec 2014 roku długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w Bełchatowie wynosiła 150,7 km, natomiast długość czynnej sieci kanalizacyjnej 143,6 km. W okresie 2010-2014 obserwuje się stały rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Tabela 41. Charakterystyka gospodarki wodno-kanalizacyjnej w Bełchatowie - stan na 31.12.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociągi - długość czynnej sieci rozdzielczej	120,7	125,2	145,0	146,3	150,7
Korzystający z wodociągów w % ogółu	98,3	98,3	98,4	98,4	BD
Kanalizacja – długość czynnej sieci [km]	112,0	112,1	134,6	140,4	143,6
Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	93,3	93,4	93,7	94,3	BD

Miasto Bełchatów zaopatrywane jest w wodę ze stacji wodociągowej „Myszaki” i obecnie czynnych jest 8 studni głębinowych. Woda w ujęciu jest poddawana procesowi odżelaziania i retencjonowana w zbiornikach wyrównawczych skąd, poprzez pompownię II stopnia i przy współpracy hydroforni, jest przesyłana do miasta dwoma magistralami $\varnothing 800$ i $\varnothing 500$. Magistrale te na wysokości osiedla „Olsztyńskiego” rozgałęziają się tworząc sieć pierścieniową. Pomimo sprawnie działającej sieci wodociągowej na terenie miasta, istnieje potrzeba poprawy jakości stanu technicznego sieci wodociągowych w niektórych rejonach miasta (głównie starsze dzielnice i osiedla).

Oczyszczalnia ścieków w Bełchatowie funkcjonuje od 1983 roku i w trakcie jej eksploatacji przeprowadzono kilka modernizacji obiektów i urządzeń. Ostatnia rozbudowa i modernizacja oczyszczalni miała miejsce w latach 2002-2005, a jej celem było dostosowanie technologii oczyszczania ścieków do wymogów przepisów ochrony środowiska. Zmodernizowano cały układ mechanicznego oczyszczania ścieków oraz gruntownej przebudowie i rozbudowie uległa część biologicznego oczyszczania. Oczyszczalnia ta, dzięki modernizacji, jest oczyszczalnią nowoczesną, która daje duże możliwości rozwoju miasta oraz może również przyjmować ścieki z sąsiednich gmin. Ścieki do oczyszczalni są doprowadzane dwoma kolektorami sanitarnymi: kolektorem $\varnothing 600$ do $\varnothing 1200$, wzdłuż wschodnich brzegów rzeki Rakówki, który odbiera ścieki z centralnej i wschodniej części miasta oraz kolektorem $\varnothing 600$ do $\varnothing 800$ – odbierającym ścieki z zachodniej części miasta. W celu zmniejszenia złowonnego oddziaływania na okolicę wokół oczyszczalni w kwietniu 2015 uruchomiono stacjonarną barierę antyodorową obejmującą swoim zasięgiem OBF i hale suszenia osadu. Bariera ta zastąpiła „armatki zamglawiające”, które wspomagają walkę z odorem emitowanym przez suszarnie. Docelowo problem uciążliwości odorowej w mieście i gminie może zostać rozwiązany po zrealizowaniu przez Spółkę „WOD. – KAN.” następujących inwestycji: hermetyzacja i dezodoryzacja otwartych basenów fermentacyjnych oraz zaszczepianie probiotyków w osadzie, celem ograniczenia emisji związków odorowych z suszarni.

Oczyszczalnia spełnia wszystkie parametry określone w obowiązujących przepisach polskich i unijnych dla tego typu obiektu. Wymaga ona jednak jeszcze modernizacji i ciągłego usprawniania.

Bełchatów zasilany jest z gazociągu wysokoprężnego, biegnącego od strony Piotrkowa Trybunalskiego do stacji redukcyjnej I stopnia, redukującej ciśnienie wysokie na średnie. Gaz dostarczany do miasta jest gazem ziemnym wysokometanowym. Miejska sieć gazowa pracuje w dwóch wartościach ciśnień: średnim – do 0,4 MPa i niskim – do 0,05 MPa.

Długość czynnej sieci gazowej na koniec 2013 r. wynosiła 58,2 (w tym 1,2 km sieci przesyłowej i 57,0 km sieci rozdzielczej). Z sieci gazowej korzystało 48925 mieszkańców (tj. 82,1% ludności gminy). Liczba odbiorców gazu w mieście Bełchatów na koniec 2013 roku wynosiła 17288 gospodarstw domowych, z kolei liczba czynnych połączeń do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych wynosiła 2549 szt. Sieć gazowa znajdująca się na terenie miasta jest więc w stanie dobrym.

Tabela 42. Charakterystyka gospodarki gazowej w Bełchatowie - stan na 31.12. (opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Długość czynnej sieci gazowej (km)	57,0	57,0	57,0	58,0	58,2
Ludność korzystająca z sieci gazowej (os.)	50908	50394	49957	48935	48925
Liczba odbiorców gazu (gosp.)	16623	16991	16961	16957	17288
Liczba czynnych połączeń do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (szt.)	1335	1344	1352	1370	2549

Z danych można zauważyć niewielki przyrost długości czynnej sieci gazowej na przestrzeni lat (o 2,0%), połączony ze znacznym spadkiem liczby osób korzystających z sieci gazowej (o 3,9%). Znacznie również zwiększyła się liczba gospodarstw odbierających gaz (o 3,9%) oraz liczba czynnych połączeń do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (o 47,6%).

Nie wszystkie jednak obszary miasta, pomimo bujnego rozkwitu zabudowań mieszkalnych, mają możliwość korzystania z instalacji gazowych. Niezbędna jest więc rozbudowa sieci gazowej na osiedlu Grocholice (ok. 6 km gazociągu), Osiedle Politanice i ul. Czyżewskiego (1,5 km gazociągu), okolice ulicy Cegielnianej (ok. 2,3 km gazociągów), okolice ul. Sadowej (ok. 1,0 km gazociągu). Modernizacji i sukcesywnej rozbudowie poddana musi być również sieć gazociągowa na osiedlu Binków.

Miasto Bełchatów posiada dwie główne stacje zasilające WN 110/15 KV: „Bełchatów” i „Zamoście”, które są także głównymi punktami zasilania w energię elektryczną dla gminy Bełchatów. GPZ Bełchatów zlokalizowany jest w północnej części miasta i jest zasilany 4 liniami

110 kV, natomiast GPZ Zamoście zlokalizowany jest w południowej części miasta i zasilany 2 liniami 110 kV. Z GPZ Bełchatów wyprowadzonych jest 15 linii SN zasilających odbiorców, zarówno po stronie 15kV, jak i poprzez stacje 15/0,4 kV. Z tej ilości 11 ciągów zasila odbiorców tylko na terenie miasta, a pozostałe 4 są ciągami głównie wiejskimi. Z GPZ Zamoście wyprowadzonych jest natomiast 17 linii SN, zasilających odbiorców zarówno po stronie 15kV, jak i poprzez stacje 15/0,4 kV i z tej ilości 12 ciągów zasila odbiorców tylko na terenie miasta, a pozostałe 5 jest ciągami głównie wiejskimi.

Miasto Bełchatów zasilane jest w energię ciepłą, która jest wytworzona w PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów. Przesyłanie energii ciepłej do odbiorców odbywa się z wykorzystaniem napowietrznej magistrali ciepłowniczej 2 x DN 700, poprzez przepompownię Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Bełchatowie. Całkowita długość sieci ciepłowniczej eksploatowanej wynosi ponad 149 km. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. w Bełchatowie jest dostawcą ciepła sieciowego dla około 92% mieszkańców miasta oraz prawie wszystkich obiektów instytucjonalnych i handlowych. Do miejskiej sieci ciepłowniczej podłączonych jest 2925 budynków, z czego 2278 to odbiorcy indywidualni (w większości budownictwo jednorodzinne).

Na terenie miasta sukcesywnie przeprowadza się plany związane z modernizacją, przebudową i wymianą infrastruktury ciepłowniczej. W wyniku prowadzonych prac przebudowie poddano ok. 23 km najstarszej i najbardziej awaryjnej sieci miejskiej na terenie miasta. Ponadto następuje rozbudowa sieci ciepłowniczej i pozyskania nowych odbiorców ciepła systemowego, w szczególności budownictwa jednorodzinnego. Działania te są ściśle związane z dynamicznym rozwojem budownictwa mieszkaniowego w Bełchatowie, a także oczekiwaniami mieszkańców, którzy chętnie korzystają z tego źródła ciepła. W wyniku prowadzonych prac w ramach programu POIS 2007-2013 wykonano przebudowę i modernizację osiedlowych sieci ciepłowniczych w Bełchatowie na odcinku 26 km. Zlikwidowanych zostało także 20 węzłów grupowych a w ich miejsce wybudowano 154 węzły indywidualne.

W mieście Bełchatów przedsiębiorstwami świadczącymi usługi w zakresie gospodarki odpadami są działające na terenie miasta firmy Sanikom oraz Eko Region. Na terenie miasta utworzono Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, tzw. „gniazda”, mające na celu usprawnienie systemu gospodarowania odpadami. Odpady komunalne odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zbieranie odpadów w sposób selektywny stanowi podstawowy element systemu gospodarki odpadami. Selektywna zbiórka dotyczy odpadów typu makulatura, szkło, tworzywa sztuczne i metale oraz bioodpady. Odbiór odpadów komunalnych odbywa się w systemie pojemnikowym – obejmującym swym zasięgiem gospodarstwa domowe, a także tereny nieruchomości niezamieszkałych, jak: obiekty użyteczności publicznej (ośrodki zdrowia, szkoły) oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi).

Zebrane odpady transportowane są do miejsc recyklingu gdzie są przygotowane do ponownego użycia. Pomaga to ograniczyć masy odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji przekazywanych na składowisko. W 2013 roku wszystkie poziomy recyklingu zostały osiągnięte, co świadczyć może o poprawnie prowadzonej gospodarce odpadami komunalnymi na terenie miasta.

Infrastruktura mieszkaniowa

W 2014 roku zasób mieszkaniowy Bełchatowa tworzyło 5 337 budynków mieszkalnych, tj. o 317 więcej niż w 2010 roku. W 2014 roku w mieście było 21213 mieszkań, w których znajdowało się 84623 izb o łącznej powierzchni użytkowej 1507889 m². Powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła w mieście w latach 2010-2014 o 48930 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania na 1 mieszkańca Bełchatowa wyniosła w 2014 roku 71,1m², i była nieco niższa wyższa niż w 2010 roku. W latach 2010-2014 wzrasta również liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w mieście.

Tabela 43. Zasób Bełchatowa - podstawowe charakterystyki dla 2010 i 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)		mieszkania na 1000 mieszkańców	
2010	2014	2010	2014	2010	2014
70,3	71,1	24,1	25,4	342,3	357,7

Zasób mieszkaniowy miasta (komunalny) tworzyło w 2014 roku 111 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 3504m². W latach 2009-2014 liczba mieszkań socjalnych wyraźnie spadła, co może niepokoić i rodzić potrzebę nowych inwestycji komunalnych w mieście.

Tabela 44. Zasób mieszkaniowy (komunalny) Bełchatowa w latach 2009- 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

mieszkania socjalne	2009	2011	2012	2013	2014
liczba mieszkań	145	145	163	126	111
powierzchnia użytkowa mieszkań	4 688	4 688	4 933	3 965	3 504

Na terenie Bełchatowa w 2013 roku było 8 mieszkań niezamieszkałych w zasobie gminnym (pustostanów). Ich liczba od 2009 roku nieco zmalała (z 13 pustostanów).

Zasób mieszkaniowy Bełchatowa wyróżnia się dobrym wyposażeniem w instalacje sanitarne, stan w tym zakresie systematycznie się poprawia.

Tabela 45. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w Bełchatowie w latach 2010 -2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

wodociąg(%)		łazienka (%)		centralne ogrzewanie (%)	
2010	2014	2010	2014	2010	2014
99,2	99,3	97,7	97,8	96,0	96,2

2.3.4. Przestrzenie publiczne oraz infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

Tereny rekreacji i wypoczynku zajmują w Bełchatowie 32 ha, w 2010 roku nie było takich obszarów wyróżnionych na terenie miasta.

Miasto Bełchatów ma dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową. Większość obiektów sportowych znajdujących się na terenie Bełchatowa jest własnością miasta. Obiekty te administrowane są przez szkoły w formie ustanowionego trwałego zarządu, jak i przez podmioty zewnętrzne w formie dzierżawy. Na terenie miasta znajdują się również obiekty sportowe, których właścicielami są: Powiat Bełchatowski oraz PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.

W mieście zlokalizowane są: stadion piłkarski GieKSa Arena, boiska sportowe Orlik, boiska do koszykówki, boisko lekkoatletyczne, lodowisko miejskie, boisko do piłki ręcznej, boisko do piłki siatkowej, pneumatyczna strzelnica sportowa „Sokolik”, a także Hala Widowiskowo-Sportowa Energia, w której swoje mecze rozgrywa Klub Piłki Siatkowej SKRA Bełchatów. W Hali zlokalizowana jest również ścianka wspinaczkowa oraz siłownia. Rozwój sportowych umiejętności zapewniają również dwa baseny oraz korty tenisowe i boiska uniwersalne. Duży kompleks rekreacyjno-sportowy znajduje się na osiedlu Dolnośląskim, w którego pobliżu, w maju 2004 roku, otworzono Miejskie Korty Tenisowe. Składają się one z 6 boisk, na których istnieje możliwość organizacji imprez rangi ogólnopolskiej. Nowo oddaną inwestycją Miasta Bełchatowa jest Skate Park na os. Binków. Na terenie miasta funkcjonuje 7 siłowni zewnętrznych na świeżym powietrzu.

W historię bełchatowskiego sportu mocno wpisało się kolarstwo, a zawodnicy tej dyscypliny mają na swoim koncie liczne medale Mistrzostw Polski oraz udział w Mistrzostwach Świata, „Wyścigu Pokoju” oraz innych prestiżowych wyścigach międzynarodowych. W Bełchatowie od ponad 30 lat organizowany jest Ogólnopolski Wyścig Kolarski o "Wielką Nagrodę Bełchatowa". Impreza przyciąga czołowych zawodników klubów kolarskich z całej Polski.

W Bełchatowie funkcjonują cztery kompleksy boisk, które zostały wybudowane w ramach programu rządowego "Moje boisko - Orlik 2012". W skład jednego kompleksu wchodzi boisko do piłki nożnej ze sztuczną murawą, wielofunkcyjne boisko do siatkówki i koszykówki z poliuretanu oraz zaplecze szatniowo-sanitarne. Na każdym "Orliku" zatrudniony jest trener środowiskowy, który jest animatorem zajęć oraz gospodarzem obiektu.

Na terenie miasta wybudowane zostały 3 kompleksy o nazwie ZOSIA (Zagospodarowanie Osiedlowych Stref Integracji i Aktywności). Oprócz boisk do piłki nożnej ze sztuczną murawą są tam boiska do koszykówki, piłki ręcznej, boiska do siatkówki plażowej, boisko do tenisa ziemnego, stoły do tenisa stołowego oraz pole do gry w bule. Zlokalizowane są one na terenie pomiędzy os. Okrzei a os. Słonecznym, na osiedlu Przytorze oraz na osiedlu Dolnośląskie.

Na osiedlu Przytorze działa miejski Skate Park. Skaterzy mają do swojej dyspozycji m.in. ławki, rynnę pipe, funbox, urządzenia do ślizgów, rurę do ślizgów, barierki ochronne. Na osiedlu Dolnośląskim w Parku im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego znajduje się miasteczko ruchu drogowego, na którym rowerzyści oraz początkujący kierowcy mogą zapoznać się z zasadami ruchu drogowego.

Popularyzacja sportu i rekreacji wśród mieszkańców Bełchatowa odbywa się poprzez organizację cyklicznych imprez sportowych wpisanych w kalendarz imprez sportowych Miasta Bełchatowa, realizację inicjatyw sportowo-rekreacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych, osób w wieku 50+, szkoleń sportowych o charakterze masowym i ciągłym, a także organizowanych przez jednostki pozarządowe cyklicznych imprez sportowych. Do imprez sportowych odbywających się na terenie miasta zaliczyć można m.in.: wcześniej wspomniany Ogólnopolski Wyścig Kolarski o "Wielką Nagrodę Bełchatowa", Wiosenne Igrzyska Przedszkolaków, GRAND PRIX Bełchatowa w koszykówce ulicznej oraz Grand Prix Bełchatowa w plażowej piłce siatkowej, GRAND PRIX Bełchatowa w tenisie ziemnym, Czwartki lekkoatletyczne, Uliczny Bieg „Bełchatowska Piętnastka”, Bełchatowski Bieg Niepodległości, Bełchatowski Piknik Olimpijski oraz Bełchatowska Amatorska Liga Piłki Siatkowej. Ważnym wydarzeniem sportowym w mieście była Fighters Arena, czyli zorganizowana w roku 2013 pierwsza w historii Bełchatowa gala walk MMA.

Przez teren Bełchatowa przebiega ponad 26 km dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych, które połączone są z leśnymi ścieżkami rowerowymi. Ścieżki leśne mają postać dwóch pętli, o długościach 4 km i 10 km. W 2016 roku mają zostać oddane kolejne odcinki dróg do dyspozycji rowerzystów.

Najmłodszy bełchatowianin mogą również korzystać z przestrzeni rekreacyjnych. W mieście znajduje się kilkanaście nowoczesnych placów zabaw, wyposażonych w urządzenia renomowanych firm, posiadające atesty i certyfikaty bezpieczeństwa. Najnowsze kompleksy zabawowe, posiadają dodatkowo syntetyczną nawierzchnię. W mieście zidentyfikowani 31 osiedlowych placów zabaw, są one zlokalizowane w następujących miejscach:

- os. Binków, ul. Turkusowa i Kredowa
- os. 1 Maja, PS nr 4
- os. Okrzei, Zosia

- os. Okrzei , rejon bl. nr 2 przy ul. 1 Maja -
- Plac Narutowicza -
- os. Dolnośląskie, bl. nr 101
- os. Dolnośląskie , bl. nr 103, 104
- os. Dolnośląskie, bl. nr 105, 106
- os. Dolnośląskie, bl. Nr 109, 110
- os. Dolnośląskie bl. nr 111
- os. Dolnośląskie, bl. nr 127 (wschód)
- os. Dolnośląskie, bl. nr 221
- os. Dolnośląskie, bl. nr 305, 333
- os. Przytorze, ul. Paderewskiego
- os. Przytorze, ul. Paderewskiego
- os. Żołnierzy POW , bl. nr 8, 15, 16
- os. Żołnierzy POW, bl. nr 9, 10
- os. Żołnierzy POW, bl. nr 5, 10, 11
- os. Wolność, bl.nr 2, 3
- os. Budowlanych, bl. nr 10, 12
- os. Budowlanych, przy budynku „Odra”
- os. Budowlanych, bl. nr 7, 8
- ul. Czaplينيةcka 44c
- ul. Czaplينيةcka 100
- os. Czaplينيةckie
- os. Łąkowa
- ul. Olsztyńska 5
- os. Dolnośląskie, bl.nr 208
- ul. Tkacka

- os. Olsztyńskie, rejon ul. Mazowieckiej i Łęczyckiej
- os. Okrzei, pomiędzy bl. 3 i 4.

Systematycznie poprawia się oferta turystyczna Bełchatowa. Władze Miasta, Zarządzeniem nr 178/2016 Prezydenta Miasta Bełchatowa, przyjęły Plan Rozwoju Turystyki Miasta Bełchatowa na lata 2016-2022. Planowane przez miasto działania umożliwią stworzenie zintegrowanej, komplementarnej oferty turystycznej w oparciu o produkty turystyki kwalifikowanej i poznawczej. Elementem łączącym sąsiadujące z miastem Bełchatów gminy są trasy przebiegu istniejących w regionie szlaków turystycznych.

Plan Rozwoju Turystyki zakłada realizację m.in. takich zadań jak:

- Opracowanie scenariusza oraz wyznaczenie i zagospodarowanie tras dla trzech szlaków turystycznych.
- Stworzenie nowej atrakcji turystycznej „Jabłoniowy Sad”, opartego na założeniach tradycyjnego ogrodu użytkowego.
- Rozwój taniej bazy noclegowej typu hostel, dostępnej dla osób mniej zamożnych.
- Utworzenie nowego produktu turystycznego poprzez przebudowę Placu Wolności.
- Budowa brakujących odcinków dróg rowerowych w celu ich połączenia i stworzenia pełnego systemu dróg rowerowych.
- Opracowanie i wdrożenie turystycznej kampanii promocyjnej Miasta Bełchatowa.
- Wytworzenie lokalnego produktu gastronomicznego – Bełchatowski napój/posiłek regeneracyjny.
- Budowa kompleksu sportowego-rekreacyjnego w rejonie osiedla Binków wraz ze skateparkiem i torem rowerowym.
- Budowa wodnego placu zabaw.

2.3.5. Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski

- Bełchatów ma dobre drogowe powiązania z obszarem zewnętrznym. Wynika to z jego położenia w stosunku do regionu jak i kraju oraz z podstawowego układu komunikacyjnego.
- Znaczna poprawa infrastruktury komunikacyjnej miasta w ostatnich latach wpłynęła pozytywnie na pełne zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie transportu zbiorowego.
- Oczyszczalnia ścieków na terenie miasta spełnia wszystkie parametry określone w obowiązujących przepisach polskich i unijnych dla tego typu obiektu, ale wymaga ona dalszej modernizacji i ciągłego usprawniania.
- Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie miasta jest prowadzona prawidłowo i z zachowaniem selektywnego podziału odpadów.
- Pomimo dobrej eksploatacji gazu na terenie Bełchatowa, niezbędne jest przyłączenie do sieci gazowej osiedla Grocholice, Politanice i ul. Czyżewskiego, okolic ulicy Cegielnianej i ul. Sadowej. Modernizacji i sukcesywnej rozbudowie poddana musi być również sieć gazociągowa na osiedlu Binków.
- Z dynamicznym rozwojem budownictwa mieszkaniowego w Bełchatowie, na terenie miasta sukcesywnie realizowane są plany związane z budową, modernizacją, przebudową i wymianą infrastruktury ciepłowniczej.
- Rozwija się zasób mieszkaniowy miasta, wzrasta również nasycenie mieszkaniami w mieście.
- Zasób mieszkaniowy Bełchatowa wyróżnia się dobrym wyposażeniem w instalacje sanitarne, stan w tym zakresie systematycznie się poprawia.
- Problemem jest malejąca liczba mieszkań w zasobie gminnym (komunalnym).
- Mieszkańcy mają dobry dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w mieście. Na terenie Bełchatowa funkcjonują liczne place zabaw dla najmłodszych, mieszkańcy mogą korzystać z boisk, hali sportowej, lodowiska, kortów tenisowych.
- Na terenie miasta wyznaczone zostały drogi rowerowe oraz ciągi pieszo-rowerowe, które są połączone są z leśnymi ścieżkami rowerowymi.

2.4. Sfera środowiskowa

2.4.1. Stan środowiska naturalnego

Bełchatów leży w obrębie Wysoczyzny Bełchatowskiej, która ma położenie wododziałowe między dorzecziami Wisły i Odry oraz której rzeźba w głównych zarysach ukształtowana została w okresie zlodowacenia środkowo-polskiego. Krajobraz Wysoczyzny to głównie powierzchnie o charakterze płaskich i lekko falistych równin, które są łagodnie rozcięte przez płytkie i dość szerokie doliny. Efekt ten jest bezpośrednio związany z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego. Dominującą formą ukształtowania powierzchni terenu Bełchatowa jest wysoczyzna morenowa płaska, która jest rozcięta łagodnymi dolinami rzeki Rakówki i jej dopływów. Partie wysoczyznowe na terenie miasta, wyniesione są średnio 210-215 m n.p.m. i opadają łagodnymi stokami (spadki 3-5%) w kierunku doliny Rakówki i jej dopływów. Rzeka płynie przez Bełchatów w układzie północ-południe, a jej dno stanowiące taras zalewowy, zostało ukształtowane na poziomie 190-200 m n.p.m.

W części centralnej miasta dolina Rakówki, ale również częściowo jej dopływy, wykazują znaczne przewężenie, które jest efektem zabudowy partii stokowych. Zachodnia część miasta to porośnięte lasem formy wydmowe i pagórkowe o parabolicznych kształtach oraz względnych wysokościach od kilku do kilkunastu metrów, które powstały w wyniku procesów eolicznych. Formy te wzbogacają i urozmaicają krajobraz okolic Bełchatowa. W wyniku procesów eolicznych, w niektórych obniżeniach powstały tereny bezodpływowe. Rozwinęły się w nich tereny bagienne, oczka wodne, torfowiska. Należą do nich również niewielkie zbiorniki wodne Biały Ług i Duży Ług.

Pod względem geologicznym miasto usytuowane jest w obrębie Południowej części kredowej Niecki Łódzkiej. Na węglanowym podłożu mezozoicznym (jura, kreda) zalegają w postaci płatów osady trzeciorzędowe, które są przykryte zwartą i o znacznej miąższości (średnio 35 m) pokrywą osadów czwartorzędowych. I to właśnie utwory czwartorzędowe decydują o podłożu geologicznym miasta. Osady te są reprezentowane przez utwory akumulacji lodowcowej, wodnolodowcowej, aluwialnej i eolicznej, które zostały wykształcone w postaci piasków o różnej granulacji, utworów piaszczysto-żwirowych oraz glin. Na powierzchni terenu dominują więc znaczne utwory piaszczyste, które często są zaglinione lub podścielone utworami gliniastymi. Same gliny obecnie spiaszczone występują dość rzadko. Dna współczesnych dolin budują najmłodsze utwory czwartorzędowe-holocenijskie. Są to utwory aluwialne i deluwialne, które występują w postaci piasków o różnej granulacji i posiadają różną zawartość części organicznych, jak również glin humusowych czy lokalnie namułów i torfów występujących głównie w zagłębieniach terenu i dnach dolin. W dnie doliny Rakówki miąższość osadów holocenijskich przekracza 4,5 m.

Z powodu dość jednorodnej budowy geologicznej warstw przypowierzchniowych, warunki glebowe na terenie miasta są mało zróżnicowane. W rejonach występowania piasków gliniastych mocnych, lekkich glin oraz w miejscach, gdzie utwory gliniaste zalegają bliżej powierzchni, wykształciły się gleby, które zaliczane są do wyższych klas bonitacyjnych /IIIb - IVa/. Jednak potrzeby szybko rozwijającego się miasta spowodowały, iż ich znaczna część została przyjęta pod realizację zabudowy mieszkaniowej. Pozostałe grunty, nie tworzą już zwartych powierzchni, ale występują płatowo w różnych częściach miasta (rejon Domiechowic, rejon Politanic, Grocholice).

Efektom zalegania utworów piaszczystych w warstwie przypowierzchniowej jest dominacja, głównie na terenie miasta, gleb słabszych klas bonitacyjnych. Gleby wytworzone na podłożu piasków charakteryzują się niekorzystnymi wartościami fizycznymi i słabą urodzajnością. Są one zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej. W dnach dolinnych i większych zagłębieniach terenowych wytworzyły się gleby bagienne aluwialne pochodzenia mineralnego, które są głównie użytkowane jako łąki i pastwiska.

Główny układ hydrograficzny Bełchatowa tworzy rzeka Rakówka, która jest prawobrzeżnym dopływem Widawki (wplywa do niej w 53,9 kilometrze jej biegu w okolicy miejscowości Kuźnica Kaszewska), płynąca przez środek miasta z północy na południe oraz trzy jej lewobrzeżne dopływy, z których dwa (w północno-wschodniej części miasta) też nazywane są Rakówkami. Obszary źródłowe Rakówki znajdują się poza granicami administracyjnymi miasta ale na terenie gminy Bełchatów. Całkowita długość rzeki wynosi 22,5 km a powierzchnia zlewni – 147,5 km². Odcinek Rakówki przepływający przez środek miasta stanowi środkowy bieg rzeki i posiada częściowo uregulowane koryto.

Stan ilości wody w Rakówce uzależniony jest w głównej mierze od ilości opadów atmosferycznych, a co za tym idzie w Bełchatowie (północna część miasta oraz Grocholice) rozwinięty jest system rowów melioracyjnych, które odprowadzają wody z opadów do Rakówki i jej dopływów. Ekologiczny stan rzeki oceniany jest jako umiarkowany i na przestrzeni kilku ostatnich lat nastąpiła zauważalna poprawa jakości wody w Rakówce. Nie tylko poprawił się jej stan ekologiczny ale również pojawiły się korzyści w postaci zarybienia i zaraczania. Przyczyniła się do tego rozbudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej, jak również systematycznie prowadzony program rewitalizacji rzeki.

W mieście znajdują się również niewielkie zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego, które wykonano głównie w celach rekreacyjnych jako stawy rybne lub oczka wodne. Obok nich w zachodniej części miasta znajdują się zbiorniki o charakterze naturalnym. Oczka wodne „Biały Ług” oraz „Duży Ług” stanowią obszar o łącznej powierzchni 5 ha.

Występowanie wód podziemnych w rejonie Bełchatowa związane jest głównie z utworami kredy i czwartorzędu. Mniejsze znaczenie gospodarcze mają formacje trzeciorzędowe, które występują

w mniejszej ilości, a ich ogólna zasobność jest mała. Na terenie miasta występują dwa użytkowe poziomy wodonośne: kredowy i czwartorzędowy.

Źródłem zaopatrzenia miasta w wodę są kredowe poziomy wodonośne: wapienie, wapienie margliste, margle i opoki, które są zbiornikami użytkowych wód głębinowych. Ich nośnikiem są strefy spękań szczelinowych, a ujmowane wody szczelinowo-krasowe wykazują ciśnienie hydrostatyczne. Miąższość wodonośnej warstwy poziomu górnokredowego wynosi średnio 100 – 200 m, a wydajność uzyskiwana z jednego utworu jest zróżnicowana i wynosi przeważnie 30-80 m³/h. Miasto zaopatrywane jest w wodę poprzez Ujęcie Wód Podziemnych „Myszaki-Niedyszyna”, które jest zlokalizowane przy ulicy Olsztyńskiej, w północno-wschodniej części miasta. Woda czerpana jest ośmioma studniami o głębokościach od 100 do 150 m z górnokredowego poziomu wodonośnego. Wody tego poziomu charakteryzują się wysoką jakością i zaliczane są do klasy Ib, są to wody średniotwarde i twarde o odczynie słabo kwaśnym i słabo zasadowym. Stanowią doskonały surowiec dla wody pitnej i w ogóle nie wymagają uzdatniania albo mogą być uzdatniane w nieskomplikowany sposób. Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest głównie z utworami wodnolodowcowymi, piaskami i żwirami. Jest on często wielowarstwowy (przeważnie kilka warstw wodonośnych na głębokości od kilku do 80 m) i ma charakter ciągły, jednakże na terenie miasta eksploatowany jest tylko lokalnie.

Warunki klimatyczne Bełchatowa są tożsame dla strefy klimatycznej Polski Środkowej. Strefa ta charakteryzuje się deficytami opadów atmosferycznych, które nie przekraczają w mieście 600 mm rocznie. Dominują wiatry z sektorów zachodnich o niskich prędkościach (47,4%), ale również znaczący udział mają wiatry południowe i południowo-zachodnie (27,7). Najsilniejsze wiatry w rejonie Bełchatowa występują wiosną i zimą.

2.4.2. Obszary prawnie chronione i tereny zieleni

W 2015 roku w Bełchatowie powierzchnia terenów zieleni wyniosła 180,2 ha i była większa o 14,8 ha aniżeli w 2010 roku. Na terenie miasta są 3 parki spacerowo-wypoczynkowe, 3 cmentarze oraz 16 zieleńców. W latach 2005 – 2015 zwiększyła się powierzchnia terenów zieleni osiedlowej oraz parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej. Na terenie miasta występuje 591 ha lasów oraz 58 ha gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.

Tabela 46. Powierzchnia terenów zieleni w Bełchatowie w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	ha					
parki	15,0	15,0	15,0	15,00	15,00	15,00
zieleńce	17,5	17,5	18,0	18,00	18,00	18,00
zieleń uliczna	16,0	16,0	16,0	16,00	16,00	16,00
tereny zieleni	39,5	50,5	50,5	49,27	49,27	46,63

parki, zieleńce	39,5	50,5	50,5	49,27	49,27	46,63
cmentarze	13,9	13,9	13,9	13,90	13,90	13,90
lasy gminne	24,0	24,0	24,0	24,00	24,00	24,00

Na terenie miasta znajduje się wiele cennych walorów przyrodniczych, które podlegają ochronie prawnej. Zaliczają się do nich pomniki przyrody. Są to:

- dwie lipy drobnolistne o obwodzie pni 280 cm i 350 cm i wiąz polny 320 cm w parku przy dworku Olszewskich (Rozporządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z 1987 roku),
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 435+460 cm i jesion wyniosły o obwodzie pnia 290 cm przy kościele rzymsko-katolickim w Grocholicach (Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Piotrkowskiego z 1996 roku).

Ochronie prawnej w rejonie miasta podlegają również wpisane do rejestru zabytków parki podworskie. Park przy dworku Olszewskich znajduje się pomiędzy ulicami Kościuszki, 9 Maja oraz doliną rzeki Rakówki. Na tych samych zasadach chroniony jest XIX-wieczny Park w Bełchatowie – Domiechowicach, na którego terenie znajdują się 4 stawy oraz występują interesujące gatunki drzew (płatany klonolistne, buki czerwone, dęby błotne, daglezie zielone). Obydwa parki podworskie stanowią oazę rodzimej flory i fauny i znakomicie służą jako obiekty edukacji krajobrazowej i ekologicznej.

Użytki ekologiczne, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody są tworzone na niedużych obszarach mają znaczenie dla zachowania rzadkiej flory i fauny danego terenu oraz chęć zachowania lokalnych fragmentów siedlisk.

Również na terenie miasta Bełchatów utworzone są dwa użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 4,58 ha. Są to torfowiska wysokie z lustrem wody, mające silnie kwaśny odczyn i zawierające bardzo niską ilość składników odżywczych. Na ich terenie występują rośliny o małych wymaganiach, które są odporne na zakwaszenie i są to głównie mchy torfowce.

2.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa

W latach 2010-2015 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zmalało z 2 323,2 dam³ do 2 226,9 dam³. Zużycie wody na potrzeby przemysłu wahało się nieznacznie, udział przemysłu w zużyciu wody ogółem wynosił w 2015 roku 3%, podczas gdy 5 lat wcześniej wynosił on 3,8%.

W 2015 roku zużycie wody na 1 mieszkańca Bełchatowa wyniosło 37,7 m³ i było znacznie niższe od średniej dla województwa łódzkiego. W latach 2010-2015 zużycie wody na 1 mieszkańca w mieście nieznacznie zmalało.

W 2015 roku działała 1 komunalna oczyszczalnia ścieków. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był wysoki i nieznacznie zmalał 98,7 % w 2010 roku do 97,5% w 2015 roku.

Masa osadów wytworzonych w ciągu roku nieznacznie zmalała – z 1643 ton w 2005 roku do 1618 ton w 2015 roku. W 2015 roku w Bełchatowie wytworzono 219,9 tys. ton odpadów, w 2010 roku – 2,9 tys. ton.

Na terenie Bełchatowa w 2014 roku zlokalizowane było jedno dzikie wysypisko. W 2015 roku takich wysypisk funkcjonowało sześć, były one zlokalizowane przy al. Jana Pawła II (lasek), w sąsiedztwie garaży za hotelem Energetyk, na terenie między Szpitalem a rzeką Rakówką, terenie między Szpitalem a ogrodami działkowymi, w lasku na osiedlu Dobrzełów lasek oraz przy bloku 341 na osiedlu Dolnośląskie.

2.4.4. Substancje szkodliwe

Zanieczyszczenie azbestem

Od 2012 roku Bełchatów realizuje „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Bełchatów na lata 2012-2032”. Program wykazał, że obecność azbestu jest nadal aktualnym problemem w mieście.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Bełchatowa zidentyfikowano 57887 m² wyrobów zawierających azbest, dodatkowo 2290m² na terenie ogródków działkowych.

Wyroby zawierające azbest zlokalizowane są także na budynkach wielorodzinnych, ich łączna ilość wynosiła w 2012 roku 1223397 m². Największy problem zidentyfikowano na osiedlu Dolnośląskim. Azbest obecny był w zasobie mieszkaniowych w następujących osiedlach:

- Osiedle Wolności – 5 budynków,
- Osiedle 1-go Maja – 6 budynków,
- Osiedle Żołnierzy POW – 8 budynków,
- Osiedle Budowlanych – 13 budynków,
- Osiedle Czaplinska – 4 budynki,
- Osiedle Dolnośląskie – 80 budynków,
- Osiedle Okrzei – 15 budynków,
- Osiedle Budryka – 3 budynki,
- Osiedle Turkusowa – 5 budynków,

- Osiedle Miocieńska – 3 budynki.

Zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi

W Bełchatowie w zależności od wyniesienia, ukształtowania, pokrycia terenu oraz zalegania wód gruntowych, układ poszczególnych elementów klimatycznych ulega zróżnicowaniu. Najwyraźniejsze różnice dotyczą terenów dolinnych i wysoczyznowych. W obrębie miasta, a zwłaszcza w jego centrum, warunki klimatyczne są nieco odmienne i charakteryzuje je wyższa średnia temperatura, niższe promieniowanie słoneczne, niższa wilgotność oraz mniejsza prędkość wiatru. Zjawiska te negatywnie wpływają na warunki życia mieszkańców i stan środowiska. Powodują one gorszą cyrkulację i wymianę powietrza, tym samym zwiększając zanieczyszczenia gazowe i pyłowe, przesuszenie gruntu i, głównie w porze upałów letnich, gorszą kondycję zieleni w mieście. Zjawiska te w Bełchatowie nie są odnotowywane na dużą skalę, niemniej jednak należy je brać pod uwagę przy projektowaniu ulic, osiedli i miejsc rekreacji. Emisja zanieczyszczeń powietrza w mieście odnosi się głównie do emisji punktowej, której źródłem jest Elektrownia „Bełchatów”, emisji komunikacyjnej, czyli głównie tras tranzytowych oraz ulic śródmiejskich części miasta, ale również do emisji powierzchniowej pochodzącej z lokalnych kotłowni węglowych i palenisk domowych.

2.4.5. Sfera środowiskowa - wnioski

- Warunki glebowe na terenie Bełchatowa są mało zróżnicowane i przeważają tam gleby o niekorzystnych wartościach fizycznych i słabej urodzajności co wpływa negatywnie na rozwój rolnictwa.
- Do mocnych stron miasta należą występujące na jego obszarze wody podziemne, które charakteryzują się wysoką jakością (kl. I b). Są to wody średniotwarde i twarde o odczynie słabo kwaśnym i słabo zasadowym i stanowią doskonały surowiec dla wody pitnej i w ogóle nie wymagają uzdatniania albo mogą być uzdatniane w nieskomplikowany sposób.
- Na terenie Bełchatowa występują atrakcyjne tereny zieleni, z których mogą korzystać mieszkańcy. Wzrasta powierzchnia terenów zieleni osiedlowej oraz parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej.
- Na terenie miasta znajdują się cenne walory przyrodnicze, które podlegają ochronie prawnej.
- Małe zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, zużycie na potrzeby przemysłu utrzymuje się na stabilnym poziomie.
- Obecność azbestu i wyrobów zawierających azbest jest nadal aktualnym problemem w mieście.
- W Bełchatowie w zależności od wyniesienia, ukształtowania, pokrycia terenu oraz zalegania wód gruntowych, układ poszczególnych elementów klimatycznych ulega zróżnicowaniu.

- Głównymi emitorami zanieczyszczeń powietrza w mieście są: Elektrownia „Bełchatów”, samochody oraz lokalne kotłownie węglowe i paleniska domowe.

2.5. Czynniki i zjawiska kryzysowe w mieście Bełchatów: wnioski

Zidentyfikowane kluczowe czynniki i zjawiska kryzysowe w Bełchatowie:

- Mało rozpoznawalne i znane dziedzictwo historyczne miasta.
- Niewielka liczba wartościowych i atrakcyjnych, pod względem turystycznym zasobów dóbr kultury.
- Postępujący proces spowalniania tempa rozwoju demograficznego.
- Występujące w społeczeństwie niedostateczne poczucie wspólnoty i identyfikacji z miastem.
- Niedostateczne dostosowanie profili kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki i lokalnego rynku pracy,
- Mała liczba instytucji wspierających rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.
- Szlaki tranzytowe przechodzą głównymi ulicami miasta, a gwałtownie wzrastające natężenie ruchu w ostatnich latach, oddziałuje negatywnie na warunki komunikacji lokalnej i środowisko życia mieszkańców.
- Układ drogowo-uliczny w większości nie odpowiada już aktualnym potrzebom ruchu miejskiego.
- Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych.
- Bardzo słabo rozwinięty system komunikacji kolejowej (tylko jednokierunkowa linia z Piotrkowem Trybunalskim wybudowana dla obsługi towarowej kombinatu górniczo-energetycznego).
- Miasto zdominowane jest przez monotonną architektonicznie i mało estetyczną zabudowę blokową.
- Niedobór powierzchni mieszkaniowych.
- Wciąż niezadowolający stan wody w rzece Rakówce (zauważalne pozytywne zmiany).
- Poziom hałasu przy drogach krajowych i wojewódzkich oraz w centrum.
- Brak uzbrojonych powierzchni terenów pod duże inwestycje – z drugiej strony duża liczba małych prywatnych działek.
- Brak w pełni wyposażonych szlaków turystycznych.

3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Mieście Belchatów

3.1. Procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Ogólnym wyznacznikiem decydującym o opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji jest wyraźny kryzys miejski lub zapotrzebowanie na odnowę społeczno-gospodarczą. Kluczowym etapem opracowania GPR jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Delimitację tych obszarów przeprowadzono z wykorzystaniem analizy wskaźnikowej. Kryteria, które wzięto pod uwagę przy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego Belchatowa, to:

1. Wysoki poziom przestępczości mierzony liczbą przestępstw na 1000 mieszkańców poszczególnych obszarów (wskaźnik W1);
2. Niski poziom prowadzenia działalności gospodarczej mierzony liczbą osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców poszczególnych obszarów (wskaźnik W2);
3. Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia mierzony liczbą osób uprawnionych do korzystania z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców poszczególnych obszarów (wskaźnik W3);
4. Wysoki poziom liczby osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej mierzony stosunkiem liczby osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej do osób zamieszkujących poszczególne obszary (wskaźnik W4);
5. Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia mierzona stosunkiem liczby osób długotrwanie bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej do osób zamieszkujących poszczególne obszary (wskaźnik W5).

Dobór wskaźników wynikał z przyjętego założenia, że podstawą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest występowanie na jego terenie negatywnych zjawisk społecznych.

Założono, że analiza będzie prowadzona na poziomie trzynastu obszarów. Wszystkie wskaźniki dla poszczególnych obszarów zostały następnie wystandaryzowane. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe dla wszystkich obszarów. W wyniku tej procedury wszystkie wskaźniki standaryzowane mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią (zero) i odchyleniem standardowym (do jeden), co umożliwia ich logiczną interpretację i uprawnia do dodawania wskaźników.

Na bazie wystandaryzowanych wskaźników utworzono indeks zbiorczy (wskaźnik sumaryczny):

$$\text{Indeks1} = W1 + (-W2) + W3 + W4 + W5$$

Podczas delimitacji obszaru zdegradowanego uwzględniono również zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. Diagnoza w tym zakresie była prowadzona metodą opisową, a nie wskaźnikową.

Tabela 47. Obszary wyróżnione do analizy wskaźnikowej - jednostki badawcze (opracowanie własne)

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba mieszkańców
1	Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	2 610
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	3 128
3	Domiechowice	860
4	Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy)	4 329
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	1 707
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	6 456
7	Ludwików, Przytorze	6556
8	Dolnośląskie	17 005
9	Edwardów	509
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	7 290
11	Binków	6 721
12	Zamoście, Grocholice, Zdziesszuli	2 134
SUMA		59 305

Gdyby wziąć pod uwagę tylko wskaźniki społeczne, to za obszary wymagające rewitalizacji uznaje się te, które mają wysoką wartość wskaźników W1-W5 (wskaźnik W2 przed standaryzacją otrzymuje znak ujemny ponieważ dotyczy przedsiębiorczości). Zatem potencjalnym obszarem zdegradowanym jest obszar, na terenie którego:

1. Popelnianych jest dużo przestępstw,
2. Niewielka liczba mieszkańców prowadzi działalność gospodarczą,
3. Znaczna liczba mieszkańców korzysta z pomocy społecznej,
4. Wielu mieszkańców jest bezrobotnych, w tym szczególnie długotrwale.

3.2. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – wyniki analiz wskaźnikowych

3.2.1. Przestępczość

Pierwszym z wybranych do analizy kryteriów wyboru obszaru do rewitalizacji jest przestępczość, która często towarzyszy innym zjawiskom społecznie negatywnym. Jej poziom jest przeliczany na liczbę mieszkańców, choć oznaczana jest według miejsca popełnienia przestępstwa, a nie ze względu na adres zamieszkania osoby, która dokonała dane przestępstwo. Wskaźnik ten ukazuje koncentrację popełnianych przestępstw.

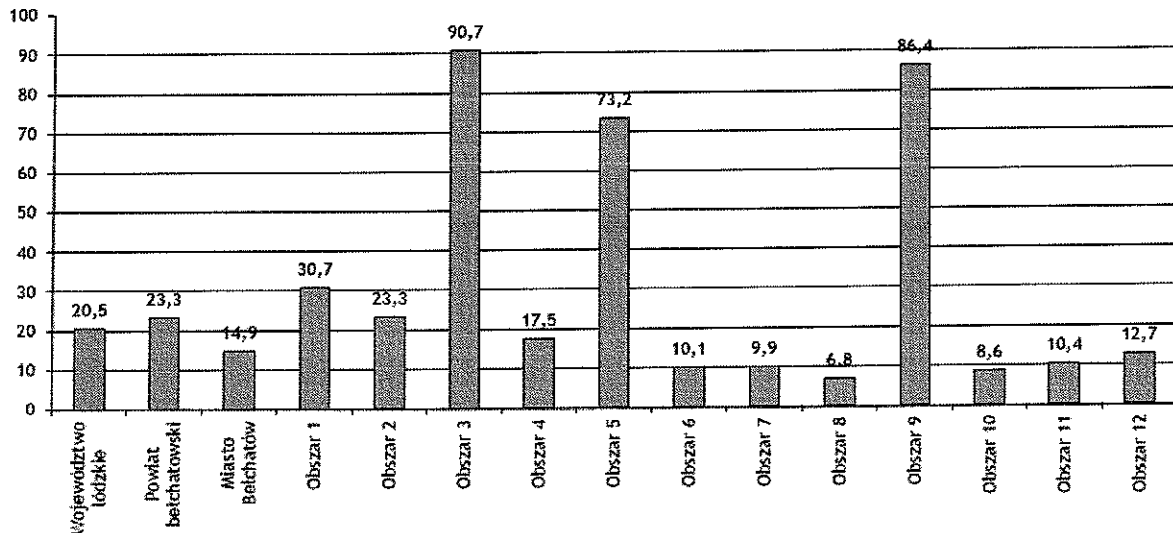
Ogółem w 2014 r. w Bełchatowie popełniono 881 przestępstw. Średni udział popełnianych przestępstw na 1000 mieszkańców dla całego miasta jest niższy niż dla całego województwa.

Tabela 48. Liczba popełnionych przestępstw w Bełchatowie w podziale na obszary (opracowanie własne na podstawie danych KPP)

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba przestępstw
1	Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	80
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	73
3	Domiechowice	78
4	Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy)	76
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	125
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	65
7	Ludwików, Przytorze	65
8	Dolnośląskie	115
9	Edwardów	44
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	63
11	Binków	70
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice	27
SUMA		881

W 2014 r. najczęściej przestępstw popełniono na terenie obszarów: Śródmieście, Dolnośląskie oraz Edwardów. Najmniej przestępstw odnotowano na obszarze Zamoście, Grocholice, Zdieszulice. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców danego obszaru sytuacja najmniej korzystna kształtuje się na obszarach Śródmieście, Domiechowice i Edwardów. Najbezpieczniej jest w obszarach: Dolnośląskie, Kopernika, Okrzei i Słoneczne oraz Ludwików, Przytorze, które oddalone są od centrum miasta.

Średnio dla całego miasta poziom przestępczości wynosi 14,9 przestępstw na 1000 mieszkańców. W porównaniu z przestępczością na terenie powiatu bełchatowskiego (23,3) i województwem łódzkim (20,5), poziom przestępczości na terenie Bełchatowa jest niski.

Rysunek 20. Poziom przestępczości w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – stan na 31.12.2014r. (opracowanie własne na podstawie danych KPP)

3.2.2. Wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej

Na potrzeby wyboru obszaru zdegradowanego analizowany był również wskaźnik gospodarczy dotyczący liczby podmiotów gospodarczych. Im niższy udział podmiotów gospodarczych w liczbie mieszkańców poszczególnych obszarów, tym większa przesłanka do uznania obszaru za obszar zdegradowany.

Ogółem w Bełchatowie zarejestrowanych jest 5180 podmiotów gospodarczych³. Najmniej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w obszarach: Śródmieście, Domiechowice i Edwardów.

Biorąc pod uwagę wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, najkorzystniej sytuacja kształtuje się na obszarze: Edwardów (192,5), Czaplينية (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek (149,0), Domiechowice (139,5), Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice (118,3) i Zamoście, Grocholice, Zdieszulice (117,2). Poniżej średniej dla miasta (88,3) pozostaje obszar Ludwików, Przytorze (68,6), Binków (69,9), Żołnierzy

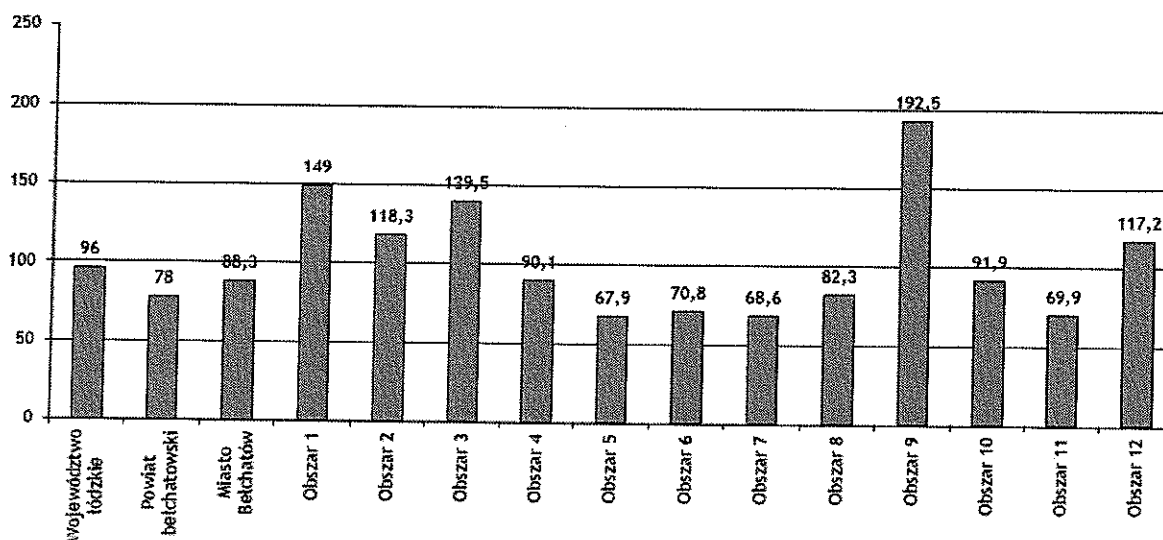
³ Liczba podmiotów gospodarczych na terenie miasta, podana została na podstawie bazy adresowej podmiotów gospodarki narodowej oraz spółek handlowych, zarejestrowanych na terenie powiatu bełchatowskiego. Wartość ta różni się w niewielkim stopniu od statystyk prezentowanych w banku danych lokalnych GUS.

P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej, Górnik (70,8) Dolnośląskie (82,3), Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy) – 90,1.

Tabela 49. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą w Bełchatowie w podziale na obszary (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą
1	Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	389
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	370
3	Domiechowice	120
4	Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy)	390
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	116
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	457
7	Ludwików, Przytorze	450
8	Dolnośląskie	1400
9	Edwardów	98
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	670
11	Binków	470
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice	250
SUMA		5180

Najmniejsze nasycenie odnotowuje się na obszarze Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego) – 67,9.

Rysunek 21. Liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – stan na 31.12.2014r. (opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Bełchatowie)

3.2.3. Poziom ubóstwa i wykluczenia

Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego jest obok wskaźników bezrobocia jednym z najważniejszych wskaźników delimitacji obszarów zdegradowanych. Uwzględniono w nim jedynie osoby korzystające z pomocy społecznej, które w rodzinach osiągają na tyle niskie dochody, aby być uprawnionymi do zasiłków pieniężnych zgodnie z Ustawą o pomocy publicznej. Ogółem w Bełchatowie takich osób było 2 914 (dane za rok 2014).

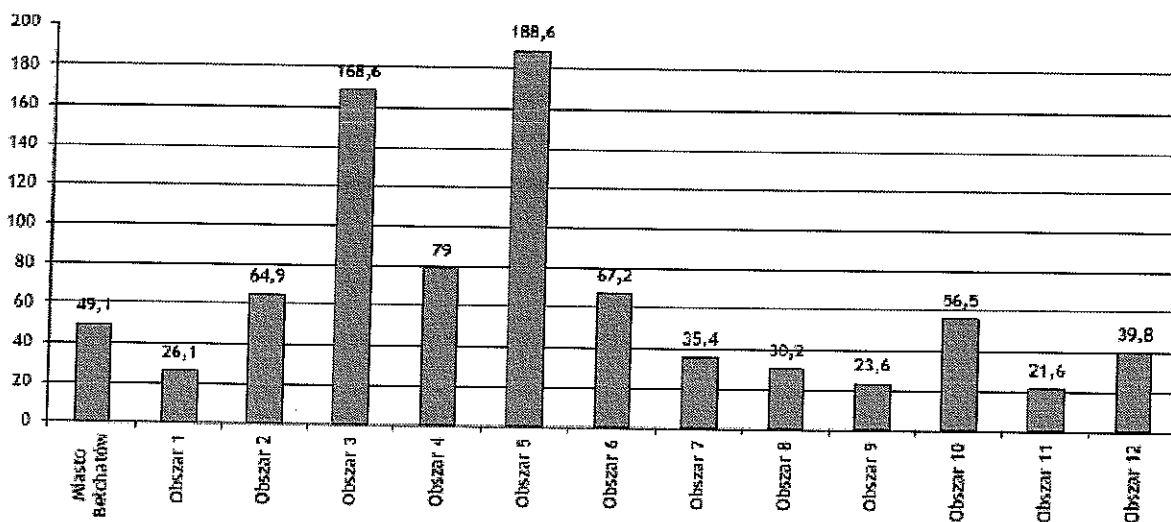
Tabela 50. Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
1	Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	68
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	203
3	Domiechowice	145
4	Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy)	342
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	322
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	434
7	Ludwików, Przytorze	232
8	Dolnośląskie	514
9	Edwardów	12
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	412
11	Binków	145
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice	85
SUMA		2914

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców zdecydowanie najtrudniejsza sytuacja występuje w Śródmieściu. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców wynosi 188,6 i jest wyższa od średniej dla miasta o blisko 4 razy. Poziom ubóstwa na tym obszarze jest wyższy niż średnia poziomów wszystkich obszarów miasta. Bardzo trudna sytuacja pod względem ubóstwa mieszkańców występuje również na osiedlach Domiechowice (168,6), Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy) – 79, Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej, Górnik (67,2) i Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice (64,9). W każdym z tych obszarów poziom ubóstwa jest wyższy niż średnia wskaźników dla wszystkich obszarów miasta.

Natomiast zdecydowanie najkorzystniejsza sytuacja pod względem poziomu ubóstwa występuje na osiedlu Binków (21,6), Edwardów (23,6) i Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek (26,1).

Jak wynika z danych pod względem ubóstwa Bełchatów jest bardzo zróżnicowany. Problem koncentruje się wyraźnie w centrum, przy czym koncentracja ubóstwa w Śródmieściu jest wyjątkowo problematyczna.

Rysunek 22. Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

3.2.4. Poziom bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z ważniejszych kryteriów identyfikacji zdegradowanego obszaru miejskiego. Zjawisko to wpływa bowiem na szereg innych problemów związanych z dysfunkcyjnością społeczną osób dotkniętych bezrobociem.

Ogółem w mieście na koniec 2014 r. były 2 964 osoby bezrobotne. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 7,2 (wartość dla powiatu bełchatowskiego oraz województwa łódzkiego była wyższa – 8,1).

Ze względu na brak dostępu do danych dotyczących osób bezrobotnych w podziale na obszary miasta, do poniższych analiz wykorzystano dane uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie, dotyczące osób bezrobotnych, które korzystają z pomocy społecznej. Są to zatem osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

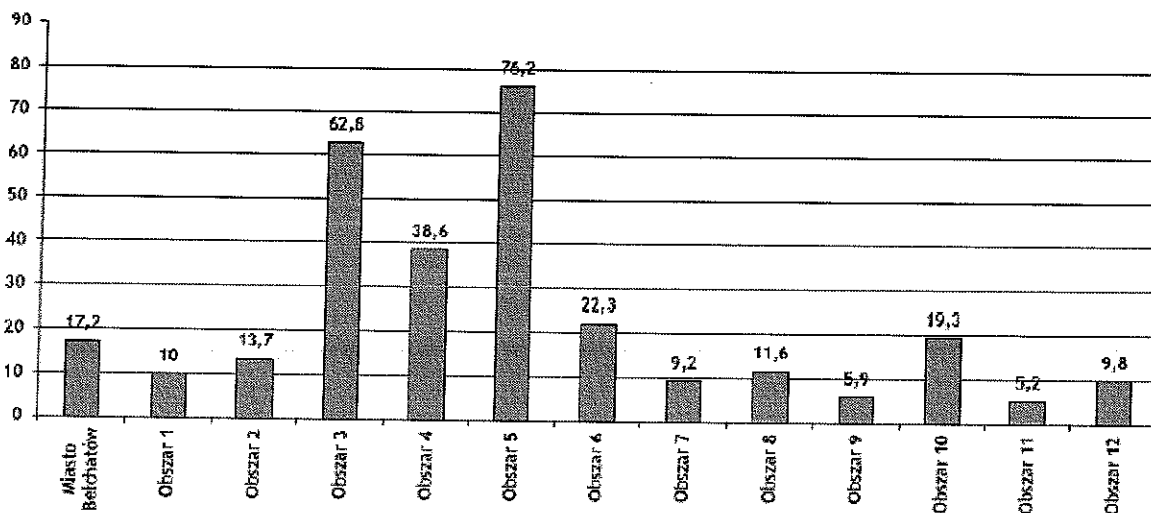
Osoby bezrobotne korzystające z pomocy społecznej koncentrują się w Śródmieściu i części osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego) – wskaźnik nasycenia tymi osobami na 1000 mieszkańców osiąga wysoką wartość – 76,2. Wartość ta jest wyższa od średniej dla miasta o 4,4 razy. Niekorzystnie sytuacja kształtuje się także na obszarach: Domiechowice (62,8),

Budowlanych, Czaplincek (na południe od Al. Włókniarzy) – 38,6. Najmniejsze wartości wskaźnika liczby osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców odnotowano na obszarach: Binków (5,2), Edwardów (5,9), Ludwików, Przytorze (9,2), Zamoście, Grocholice, Zdieszulice (9,8).

**Tabela 51. Liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej – stan na 31.12.2014r
(opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)**

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej
1	Czaplincek (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	26
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	43
3	Domiechowice	54
4	Budowlanych, Czaplincek (na południe od Al. Włókniarzy)	167
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	130
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	144
7	Ludwików, Przytorze	60
8	Dolnośląskie	197
9	Edwardów	3
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	141
11	Binków	35
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice	21
SUMA		1021

Także pod względem bezrobocia, podobnie jak w przypadku ubóstwa, Bełchatów jest bardzo zróżnicowanym miastem. Problem bezrobocia koncentruje się przede wszystkim w centrum Bełchatowa, ze Śródmieściem jako obszarem o zdecydowanie najwyższym wskaźniku koncentracji problemu.

Rysunek 23. Liczba osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – stan na 31.12.2014r (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

3.2.5. Stopa bezrobocia długotrwałego

Bezrobocie długotrwałe należy do kryteriów wskazanych przez Komisję Europejską jako jedno z kluczowych przy wyborze obszarów mieszkalnictwa. Jest ono zatem również ważne przy wykonywaniu delimitacji obszarów do rewitalizacji. Waga tego kryterium wynika przede wszystkim z jego znaczenia w ogólnej kondycji społecznej mieszkańców miasta. Długotrwałe bezrobocie bardzo często prowadzi zarówno do wykluczenia zawodowego, jak i wykluczenia społecznego, a to z kolei pociąga za sobą wiele patologii społecznych. Przewycięzanie długotrwałego bezrobocia jest o tyle trudne, że ludzie pozostający długo bez pracy stają się bardzo mało mobilni na rynku pracy. Ich aktywizacja zawodowa natomiast musi być poprzedzona aktywizacją społeczną.

Ze względu na brak dostępu do danych dotyczących osób bezrobotnych w podziale na obszary miasta, do poniższych analiz wykorzystano dane uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie, dotyczące osób długotrwałe bezrobotnych, które korzystają z pomocy społecznej.

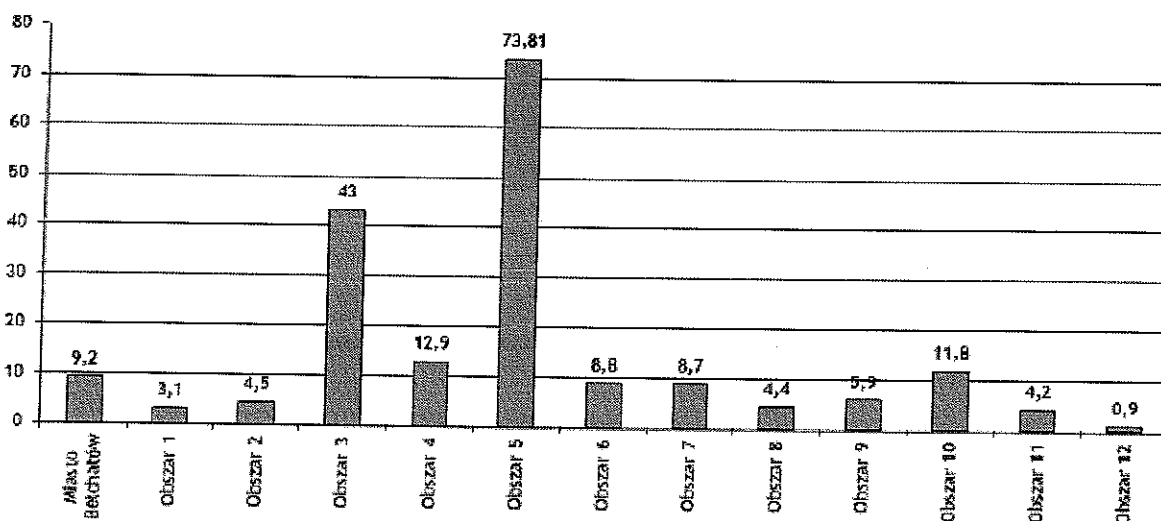
W mieście Bełchatów liczba osób długotrwałe bezrobotnych stale wzrasta. Tendencja ta jest bardzo niepokojąca, gdyż liczba osób długotrwałe bezrobotnych tylko w I kwartale 2014 r. jest o 124 osób (tj. o 8,3%) większa niż w całym roku poprzednim. Ogółem w Bełchatowie na koniec 2014 r. liczba osób długotrwałe bezrobotnych pobierających zasiłki społeczne wynosiła 548.

Tabela 52. Liczba osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej – stan na 31.12.2014r (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

Oznaczenie obszaru	Tereny osiedlowe wchodzące w obręb obszaru	Liczba osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej
1	Czaplineckie (na północ od Al. Włókniarzy), Bełchatówek	8
2	Dobrzelów, Olsztyńskie, Politanice	14
3	Domiechowice	37
4	Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy)	56
5	Śródmieście, część osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego)	126
6	Żołnierzy P.O.W., Wolność, 1 Maja, 1000-Lecia, Konopnickiej,	57
7	Ludwików, Przytorze	57
8	Dołnośląskie	74
9	Edwardów	3
10	Kopernika, Okrzei, Słoneczne	86
11	Binków	28
12	Zamoście, Grocholice, Zdieszulice	2
SUMA		548

Najsilniejsza koncentracja osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej występuje w Śródmieściu (73,81 os./1000 os.) i Domiechowicach (43). Wysokie wskaźniki długotrwałego bezrobocia odnotowano również dla obszarów Budowlanych, Czaplineckie (na południe od Al. Włókniarzy) (12,9), Kopernika, Okrzei, Słoneczne (11,8).

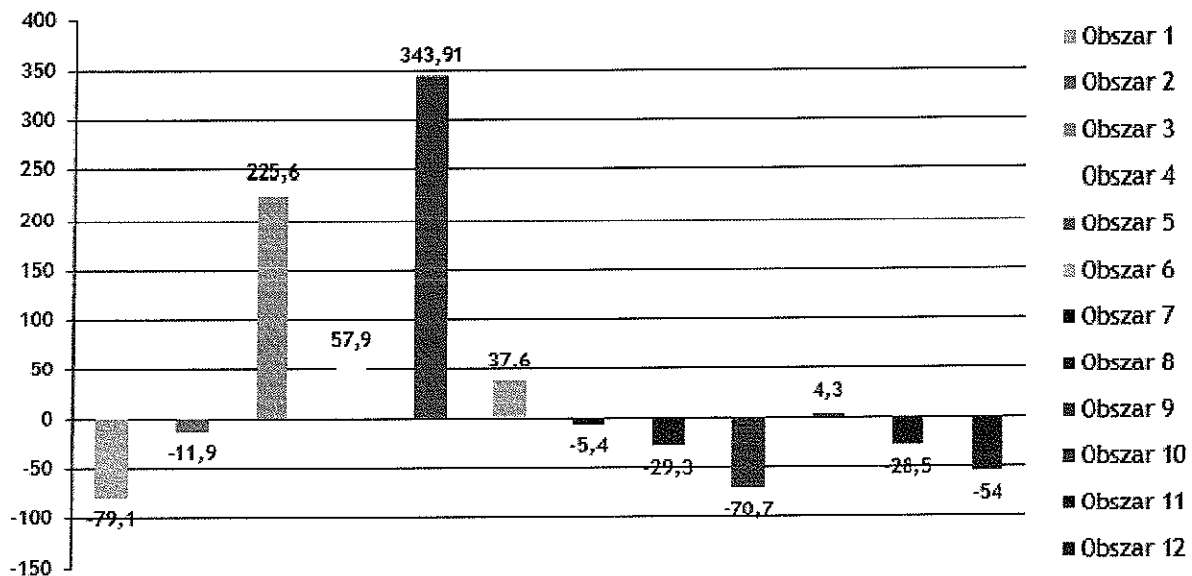
A zatem podobnie, jak w przypadku bezrobocia ogółem wśród osób korzystających z pomocy społecznej, problem bezrobocia długotrwałego skupia się w centrum miasta. Najkorzystniejsza sytuacja w tym zakresie występuje na osiedlach Zamoście, Grocholice, Zdieszulice, gdzie bezrobocie długotrwale jest na poziomie zaledwie 0,9%. Natomiast na obszarze Śródmieście wskaźnik ten, przyjmuje wartość 8 razy większą niż średnia dla całego miasta.

Rysunek 24. Liczba osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – stan na 31.12.2014r (opracowanie na podstawie danych MOPS w Bełchatowie)

3.2.6. Wskaźnik sumaryczny degradacji

Standaryzacja wszystkich wskaźników pozwala na dodanie ich do siebie. Suma wszystkich wskaźników ukazuje jednoznacznie i statystycznie najdokładniej, które z analizowanych obszarów dotknięte są w największym stopniu degradacją społeczno-gospodarczą. Bez obliczenia wskaźnika sumarycznego pojawiłby się dylemat, które z badanych zjawisk powinno bardziej ważyć przy wskazaniu obszaru do rewitalizacji.

Rysunek 25. Wskaźnik sumaryczny degradacji w podziale na obszary (opracowanie własne)

Jako obszar wskazany do rewitalizacji wskazuje się ten, dla którego wskaźnik sumaryczny – wskaźnik oznaczający sumę problemów społeczno-gospodarczych – jest najwyższy, czyli sytuacja na tym obszarze według indeksu = $W1 + (-W2) + W3 + W4 + W5$ jest najgorsza.

Wyznaczonym obszarem zdegradowanym w Bełchatowie jest Śródmieście oraz część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego)⁴.

Po przeprowadzeniu analiz, w toku których wyznaczono obszar zdegradowany, niezbędne jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zdecydowano, że względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz istotne znaczenie dla rozwoju miasta, że rewitalizacją objęty zostanie cały wyznaczony obszar zdegradowany.

Wyznaczonym obszarem rewitalizacji w Bełchatowie jest Śródmieście oraz część osiedla Wolność (przylegająca do ul. Gen. L. Czyżewskiego).

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji w art. 10.2. stanowi, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Wskazany obszar zamieszkuje 1 707 osób, co stanowi 2,87% mieszkańców Bełchatowa oraz ma powierzchnię 59,85 ha, tj. 1,74 % całkowitej powierzchni miasta.

⁴ Dla ułatwienia będzie używać się w odniesieniu do obszaru wskazanego do rewitalizacji jedynie nazwy – Śródmieście, ponieważ zajmuje ono zdecydowanie większość obszaru

Zidentyfikowane na tym obszarze projekty przyniosą trwałe wartości dla rozwoju nie tylko tego obszaru, ale również obszarów ościennych, które również charakteryzują się wysokim poziomem degradacji społecznej i w przyszłości samorząd będzie musiał rozważyć zaprogramowanie procesu rewitalizacji osobno na tych obszarach. Obszar Śródmieścia nie jest w porównaniu z innymi obszarami licznie zamieszkiwany, dlatego z pewnością projekty lokalizowane na tym terenie nie będą kierowane wyłącznie do mieszkańców Śródmieścia, choć z pewnością ludność tego terenu będzie określana jako priorytetowy beneficjent planowanych projektów. Ze względu na funkcje Śródmieścia jako obszaru obsługującego ruch turystyczny oraz przede wszystkim obszaru centrum administracyjnego i finansowego miasta, będącego ośrodkiem o charakterze ponadlokalnym obsługującym ościennie gminy i istotny dla wielu funkcji regionalnych, obszar ten należy uznać za priorytetowy przy projekcji działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych.

3.3. Czynniki i zjawiska kryzysowe na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji oraz potrzeby rewitalizacyjne

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji obejmuje Śródmieście i część osiedla Wolność (przylegającą do ul. Gen. L. Czyżewskiego). W skład obszaru wchodzi następujące ulice: Kościuszki, Pabianicka (od ronda w dół), Rodziny Hellwingów, Sienkiewicza, Krótka, Bawełniana, Fabryczna, 19 Stycznia, Kwiatowa, Okrzei, 9 Maja, Piłsudskiego i Boczna, Pl. Narutowicza, Pl. Wolności. Przez obszar przepływa także rzeka Rakówka.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zamieszkuje 1 707 osób, zatem 2,87% mieszkańców Bełchatowa. Zidentyfikowane problemy na wskazanym do rewitalizacji obszarze to:

- Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej - 67,9 na 1000 mieszkańców (116 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych stanowiące 2,23% ogółu podmiotów gospodarczych w mieście).
- Wysoki wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej – 188,6 na 1000 mieszkańców (322 osoby uprawnione do świadczeń pieniężnych – 11% ogółu osób korzystających z pomocy społecznej).
- Wysoki wskaźnik osób bezrobotnych – 76,2 na 1000 mieszkańców (130 osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej co stanowi 12,7% ogółu bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w mieście).
- Wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych – 73,8 na 1000 mieszkańców (126 osób bezrobotnych długotrwale korzystających z usług pomocy społecznej, tj. 23% ogółu tych osób w mieście).

Obecnie w centrum Bełchatowa zlokalizowanych jest wiele obiektów handlowych, usługowych i handlowo-usługowych (łącznie około 400). Dominujące branże to odzież i obuwie, finanse i ubezpieczenia, branża spożywcza, zdrowie i uroda. Wymieniona wyżej działalność prowadzona jest w bezpośrednim sąsiedztwie niedziałającej galerii usługowo-handlowego „Bawełnianka”,

która to inwestycja po uruchomieniu najsilniej będzie oddziaływać właśnie na punkty handlowo-usługowe. Jest niewiele podmiotów świadczących usługi turystyczne. Od listopada 2011 r. istnieje, położony w ścisłym centrum certyfikowany punkt Centrum Informacji Turystycznej, który stale rozwija swoją działalność. Na terenie wskazanym do rewitalizacji zlokalizowane są instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe pomagające osobom dotkniętym problemem wykluczenia społecznego, takie jak:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Dom Pomocy Społecznej,
- Bełchatowskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot,
- Schronisko dla Bezdomnych,
- Fundacja Społeczna Solidarni.

Ponadto w terenie wskazanym do rewitalizacji zlokalizowanych jest wiele obiektów komunalnych, stanowiących zaplecze mieszkań socjalnych w mieście.

Jednym z poważniejszych problemów Śródmieścia Bełchatowa jest niedobór zagospodarowanej przestrzeni publicznej. Miasto Bełchatów rozpoczęło proces rewitalizacji. Przebudowano Pl. Narutowicza oraz wyremontowano i wybudowano obiekty kultury. Kontynuacją tych działań powinna być dalsza poprawa w zagospodarowaniu przestrzeni publicznej. Miasto nie posiada unikatowych zasobów dziedzictwa kulturowego. Z pewnością nie należy również do grupy miast atrakcyjnych dla turystów kulturowych. Problemem jest brak spójnego i atrakcyjnego wizerunku tego obszaru.

Istniejąca zabudowa Śródmieścia jest ponadto mało estetyczna, dotyczy to w znacznym stopniu prywatnych budynków. Na obszarze rewitalizacji przeważa zabudowa wielorodzinna. Stan techniczny wielu budynków mieszkalnych jest zły, w tym zarówno zewnętrzne elementy (części wspólne), jak i klatki schodowe wymagają interwencji technicznej.

Większość budynków zabytkowych Śródmieścia Bełchatowa jest w złym stanie technicznym. Na podstawie dokonanych wizji lokalnych można wymienić następujące powtarzające się problemy:

- zniszczone elewacje z odpadającymi tynkami,
- nieszczelne i zniszczone połacie dachowe,
- niesprawne odwodnienia przy połaciach dachowych oraz zniszczona izolacja pionowa i pozioma przeciwwilgociowa,
- zniszczona stolarka okienna i drzwiowa zarówno w częściach wspólnych, jak i w indywidualnych mieszkaniach oraz lokalach użytkowych,

- przestarzałe i niesprawne instalacje wewnętrzne,
- stosowane ogrzewanie indywidualne na paliwo stałe,
- zawilgocone mury o osłabionych konstrukcjach.

Zidentyfikowane problemy bezpośrednio przekładają się na znaczne obniżenie wydajności energetycznej budynków Śródmieścia, a korzystanie z indywidualnych kotłowni lokalnych, opalanych węglem o niskiej jakości, przyczynia się do powstawania tzw. niskiej emisji. Nieuporządkowane pozostają również tereny wokół budynków wielorodzinnych, w tym przede wszystkim podwórza oraz tereny zieleni.

Śródmieście Bełchatowa boryka się również z problemami komunikacyjnymi. Nadmierny ruch kołowy na tym obszarze jest wynikiem przede wszystkim przebiegu przez teren głównych szlaków komunikacyjnych wewnętrznej komunikacji miejskiej oraz usytuowania tu większości instytucji publicznych, w tym wszystkich urzędów administracji publicznej znajdujących się w Bełchatowie.

W obszarze brakuje miejsc parkingowych zlokalizowanych w centrum miasta w pobliżu najważniejszych instytucji publicznych i kultury takich jak: Urząd Miasta Bełchatowa, Urząd Gminy Bełchatów, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Muzeum Regionalne itp.

W Śródmieściu znajdują się tereny niezagospodarowane lub zagospodarowane w sposób nieodpowiadający funkcjonalności tego obszaru jako centrum miasta. Dotyczy to przestrzeni publicznych i półpublicznych. Interwencji wymagają także tereny zieleni nad rzeką Rakówką.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz potrzeb rewitalizacyjnych pozwoliła rozpoznać problem główny obszaru rewitalizacji, a także umożliwiła zidentyfikowanie przyczyn wystąpienia zjawisk kryzysowych i ich następstwa. Na tej podstawie skonstruowano następnie cel bezpośredni i cele pośrednie rewitalizacji oraz kierunki działań, które mają prowadzić do wyeliminowania lub ograniczenia negatywnych zjawisk.

Kluczowym problemem obszaru rewitalizacji jest **dysfunkcjonalność obszaru śródmieścia Bełchatowa ze względu na nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, funkcjonalno-przestrzennych, technicznych i środowiskowych**. Lokalna gospodarka nie ma charakteru typowego dla centrum (np. gastronomia i obsługa ruchu turystycznego), co może w konsekwencji prowadzić do utraty konkurencyjności. W Śródmieściu obserwuje się również nagromadzenie problemów społecznych związanych z przestępczością, niską przedsiębiorczością, bezrobociem, ubóstwem. Skutkuje to ubożeniem społeczności zamieszkującej obszar i utratą przez nią zdolności rozwiązywania problemów i wychodzenia z kryzysu jak również rzutuje na atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną Śródmieścia.

Należy dodatkowo podkreślić, iż centrum Bełchatowa, jak i całe miasto, nie posiada istotnych dla kultury regionu obiektów zabytkowych. Słaba strona tego obszaru może być pośrednią przyczyną

utraty roli centrum miasta, jeśli Śródmieście nie otrzyma wsparcia na rewitalizację poprawiającą jego funkcjonalność w tym zakresie. Przekłada się to także na atrakcyjność turystyczną całego miasta. Wspomniano już o niezadowalającym stanie obiektów zabytkowych (zarówno tych wpisanych do rejestru konserwatorskiego, jak i tych wpisanych do ewidencji gminnej i wojewódzkiej), braku przestrzeni publicznych, złym stanie terenów zieleni.

Atrakcyjność inwestycyjna Śródmieścia może wzrosnąć, dzięki włączeniu go do obszaru rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wprowadziła do ustawy z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach nową kategorię stawki podatku od nieruchomości od gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłączenie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego, której maksymalna wysokość w 2016 roku wynosi 3 zł od 1 m² powierzchni, a w 2017 roku wyniesie 2,98zł od 1 m² powierzchni. Nałożenie podwyższonej stawki podatku od nieruchomości możliwe będzie dopiero po 4 latach od dnia, w którym nastąpiło spełnienie przez nieruchomość obydwu warunków z ustawy, tj. zarówno wyznaczenie obszaru rewitalizacji jak i wejście w życie planu miejscowego o określonych ustaleniach. Zasadniczym celem ww. regulacji było stworzenie mechanizmu zachęcającego właścicieli nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji do wzięcia udziału w działaniach prowadzących do odnowy tego obszaru, w tym poprzez realizację zagospodarowania terenu przewidzianego planem miejscowym.

Analiza problemów występujących na obszarze rewitalizacji, poza identyfikacją problemu kluczowego, polegała na wielowymiarowym uporządkowaniu problemów poprzez ustalenie zależności przyczynowo-skutkowych.

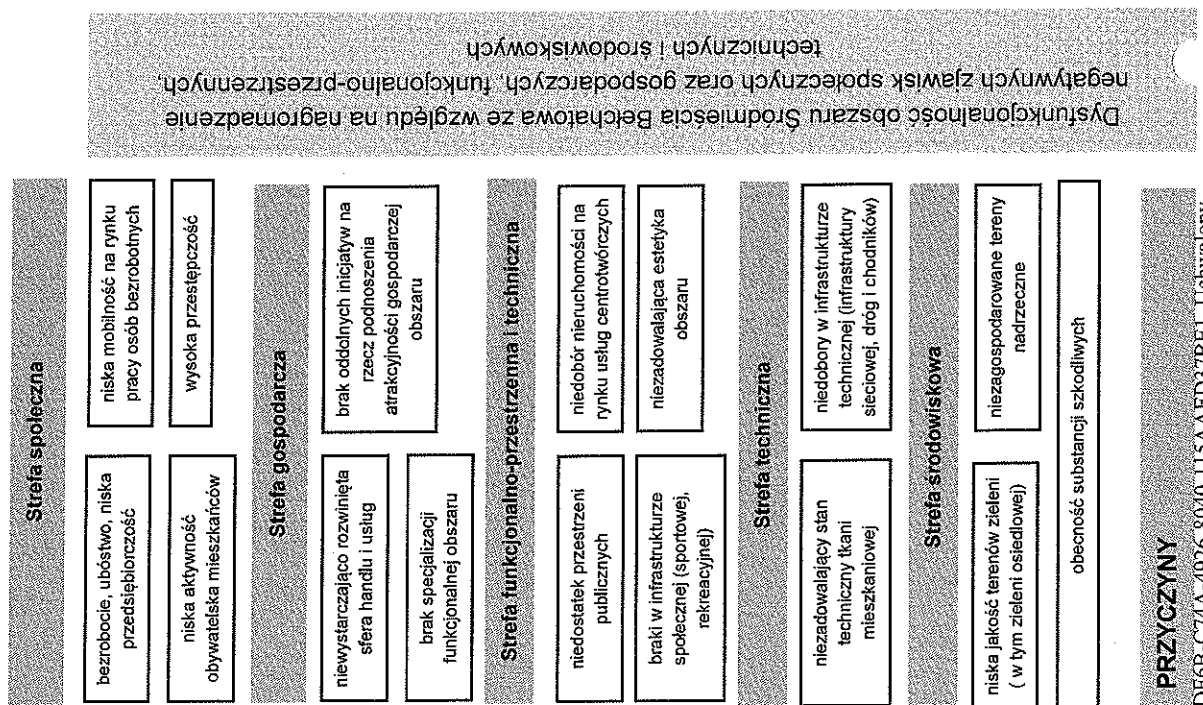
Na podstawie przeprowadzonych badań własnych (analiza desk research, konsultacje społeczne) można zidentyfikować następujące kluczowe potrzeby rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji:

- potrzeby w sferze wizerunek – poprawa postrzegania obszaru rewitalizacji oraz podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem, co przełoży się na zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności obszaru jak i wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy obszaru,
- potrzeby w sferze społecznej – włączenie społeczne wszystkich grup mieszkańców oraz ich aktywizacja społeczna,
- potrzeby w sferze gospodarczej – ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszaru rewitalizacji,

- potrzeby w sferze funkcjonalno-przestrzennej – poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszaru rewitalizacji,
- potrzeby w sferze środowiskowej – poprawa i ochrona środowiska naturalnego.

Rysunek 26 Drzewo problemów na obszarze rewitalizacji w Belchatowie (opracowanie własne)

Dysfunkcyjność obszaru Śródmieścia Belchatowa ze względu na nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, funkcjonalno-przestrzennych i środowiskowych

